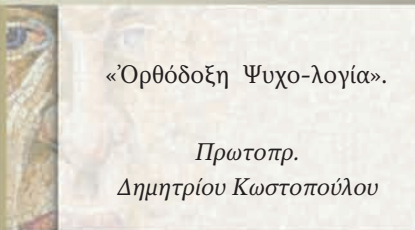

Συμπόρευση Θεολογίας
καί Θετικῶν Ἐπιστημῶν
κατά τόν Μ. Βασίλειο.

Μητροπολίτου Πάφου
κ. Γεωργίου

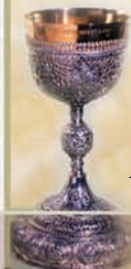
Σελ. 22

«Ὁρθόδοξη Ψυχο-λογία».

Πρωτοπρ.
Δημητρίου Κωστοπούλου

Σελ. 48

Ἡ ἐνορία στή ζωή
τῆς Ἐκκλησίας.

Αντώνη Χαραλάμπους

Σελ. 34

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ Ἐκκλησιαστική

Τελετή παρασημοφορίας
τοῦ Οἰκονόμου Ζαχαρίου Γεωργίου,
ἐφημερίου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀποστόλου
Ἀνδρέου καί τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου
Συνεσίου Ριζοκαρπάσου.

Σελ. 3

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ Εκκλησιαστική

ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΕΝΤΥΠΟ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ
ΑΠΟ ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Διεύθυνση: Τ.Κ. 21130
1502 Λευκωσία

Τηλ.: (+357) 22554600

Τηλεομιότυπο (Fax): (+357)
22439074

Ήλεκτρονική διεύθυνση (E-mail):
diafot@cy.net

Λευκωσία

Ίανουάριος - Μάρτιος 2013

Έτος 6ο - Τεύχος 22ο

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ «ΜΕΛΙΣΣΑ»
570 21 Άσπροβάλτα - Θεσσαλονίκης
Τηλ.: (+30) 2397023313
E-mail: melissa@melissaprint.com

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τελετή παρασημοφορίας του Οικονόμου Ζαχαρίου Γεωργίου, έφημεριού της Ι. Μονής Άποστόλου Άνδρέου καί του Ι. Ναού Άγίου Συνεσίου Ριζοκαρπάσου.....	3
Άποστολικό Άνάγνωσμα Όσιου Εύθυμίου του Μεγάλου Δρος Φαίδωνος Παπαδοπούλου.....	10
Κυριακή ΙΣΤ΄ Μαθαίου Πρωτοπρ. Γεωργίου Άντωνίου.....	14
«Άκατάληπτόν έστι, τὸ τελούμενον έν σοί, καί Άγγέλους καί βροτοίς, Μητροπάρθενε άγνή» Πρωτοπρ. Μιχαήλ Βοσκοῦ.....	16
Συμπόρευση Θεολογίας καί Θετικών Έπιστημών κατά τόν Μ. Βασίλειο Μητροπολίτου Πάφου κ. Γεωργίου.....	22
Η ένορία στή ζωή της Έκκλησίας Άντώνη Χαραλάμπους	34
Η πρεσβυτέρα καί ὁ ρόλος της στήν ένορία Διακονίσσης Παναγιώτας Λαμπρινίδου.....	42
«Όρθόδοξη Ψυχο-λογία» Πρωτοπρ. Δημητρίου Κωστοπούλου	48
Τό πεταμένο κρίνο Νίκης Τρακοσιῆ	56
Ίστορία της έν Κύπρω Έκκλησίας Χρίστου Χατζημιχαήλ.....	61
Θέλω νά γίνω έπιστήμονας Ελένης Άναστασίου	65
Βιβλιοπαρουσίαση.....	68

*Τελετή παρασημοφορίας
τοῦ Οἰκονόμου Ζαχαρίου Γεωργίου,
ἑφημερίου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀποστόλου Ἀνδρέου
καί τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Συνεσίου Ριζοκαρπάσου*

Τὴν Τρίτη, 5 Φεβρουαρίου 2013, μὲ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, πραγματοποιήθηκε στό Μικρό Συνοδικό τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐνώπιον τῶν Μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ τελετή παρασημοφορίας, μὲ τό χρυσοῦν παράσημο τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, τοῦ Οἰκονόμου Ζαχαρίου Γεωργίου, ἑφημερίου τῆς κατεχόμενης ἀπό τοὺς Τούρκους Ἱερᾶς Μονῆς Ἀποστόλου Ἀνδρέου καί τοῦ ἐπίσης κατεχόμενου Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Συνεσίου Ριζοκαρπάσου. Ἡ παρασημοφορία ἔγινε εἰς ἔνδειξη τιμῆς καί ἐπαίνου γιά τὴν πολυετῆ θυσιαστική του προσφορὰ στοὺς ἐγκλωβισμένους μας.

Στή συνέχεια, παρατίθενται ἡ Προσφώνηση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Χρυστόμου Β΄ καί ἡ Ἀντιφώνηση τοῦ π. Ζαχαρία.

**Προσφώνηση τῆς Α.Μ.
τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου
κ.κ. Χρυσστόμου Β΄
κατὰ τὴν τελετή
παρασημοφορίας τοῦ Οἰκονόμου
Ζαχαρίου Γεωργίου**

Ἅγιοι Ἀδελφοί,

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου μὲ αἰσθήματα βαθύτατης συγκίνησης καί ἐγκαύησης, ἀπονέμει σήμερα τὸν πρέποντα ἔπαινο καί τὴν τιμὴ σ' ἓναν ἀφανῆ,

ἀλλά ἀκάματο καὶ ἀγωνιστικό
ἐργάτη τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυ-
ρίου γιὰ πενήντα συναπτά ἔτη,
τόν πατέρα Ζαχαρία Γεωργίου,
Λειτουργό τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ
Ἀποστόλου Ἀνδρέου καὶ τοῦ
Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Συνεσίου Ρι-
ζοκαρπάσου.

Ὁ πολίος ἱερέας γεννήθηκε
στήν κατεχόμενη κωμόπολη τῆς
Ἁγίας Τριάδος Αἰγιαλούσης τό
1939.

Ἡ θεοφιλὴς ψυχὴ του τόν
ὀδήγησε πολὺ γρήγορα καὶ μέ
μεγάλον ἐνθουσιασμό στὶς τάξεις
τοῦ ἱεροῦ κλήρου. Μετὰ τὴν
ἀποφοίτησή του ἀπὸ τὴν Ἱερα-
τικὴ Σχολή, χειροτονεῖται διά-
κονος τό 1962 στήν Ἱερά Μονή
Ἀποστόλου Ἀνδρέου ἀπὸ τόν
τότε Θεοφιλέστατον Χωρεπί-
σκοπον Τριμυ-
θοῦντος κ. Γεώρ-
γιο. Ἐκτοτε δια-
κονεῖ ἀδιαλεί-
πτως, μέχρι σή-
μερα, στήν ὡς
ἄνω Μονή, πα-
ράλληλα μέ τὰ
ἱερατικά του κα-
θήκοντα στόν
Ἅγιον Συνέσιον στό
Ριζοκάρπασον,

πού ἀνέλαβε μετὰ τὴν τουρκι-
κὴ εἰσβολή.

Ψυχὴ τε καὶ σῶματι ἀφιερῶ-
νεται στήν ὑψηλή του ἀπο-
στολή καὶ ἀγωνίζεται μέ ὅλες
του τὶς δυνάμεις νά ὑπηρετήσῃ
τόν Κύριον καὶ νά μεταφέρει τὰ
θεῖα καὶ λυτρωτικά μνύματά
Του σ' ὅλες τὶς ψυχές, πού μέ
πόθο κατέφθαναν στήν Ἱερά
Μονή.

Πέραν τούτου, ἡ Θεῖα Πρό-
νοια τοῦ Κυρίου τόν προώριζε
καὶ γιὰ ἕναν ἄλλο σκοπὸ, ἐξ
ἴσου σημαντικό καὶ ἀξιοθαύ-
μαστο! Νά ὑπηρετήσῃ, μετὰ τὴν
τουρκικὴ εἰσβολή, τὸ χειμαζό-
μενον ποίμνιον τῆς κατεχόμενης
Πατρίδος μας.

Ὁ πατήρ Ζαχαρίας δοκίμασε
τόν ἄφατον ἐθνικὸν πόνον νά δεῖ

τήν Πατρίδα μας, τά ιερά καί τά ὄσια τῆς φυλῆς μας, νά καταλαμβάνονται ἀπό τά τουρκικά στρατεύματα. Συνελήφθη καί μετεφέρθη στά Ἄδανα, μαζί μέ χιλιάδες ἄλλους συμπατριῶτες μας.

Σ' ὅλες αὐτές τίς ἐθνικές καί θρησκευτικές δοκιμασίες, ὡς ἀληθινός στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ, διατήρησε τό ἠθικό του ἀκμαιότατο καί ὑπῆρξε γιά ὄλους τούς συγκρατούμενούς του ἄγγελος παρηγορίας, πηγὴ ἐλπίδας καί πρότυπο πίστεως.

Ὅταν ἐπέστρεψε στήν κατεχόμενη γῆ μας, εἶχε τὴν ἐπιλογή νά ἔλθει μέ τὴν οἰκογένειά του στίς ἐλεύθερες περιοχές, ὅπως ἔπραξαν χιλιάδες ἄλλοι ἢ νά παραμείνει στήν Ἱερά Μονή τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου. Γιά τὸν ἴδιο δέν ὑπῆρξε δίλημμα. Ὡς στοργικός πατέρας ἔστειλε τά πολυαγαπημένα του παιδιὰ μέ τὴ μητέρα τους ἐδῶ, γιά νά συννεχίσουν τίς σπουδές τους. Ὁ ἴδιος ὅμως παρέμεινε στίς ἐπάλλξεις τοῦ χρέους, στή σεβασμία Μονή τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, γιά νά ὑπηρετήσει ἀπὸ τό ἱερό ἐκεῖνο μέρος τό χειμαζόμενο ποίμνιό του καί ὄλους τούς πι-

στους, οἱ ὅποιοι μέ πόθο πολύ κατέφευγαν -καί καταφεύγουν- στήν Ἱερά Μονή, γιά νά ἐκκλησιαστοῦν, ν' ἀντλήσουν ἐλπίδα καί πίστη γιά τὴν ἀπελευθέρωση τῶν κατεχόμενῶν μας ἐδαφῶν.

Καθημερινά στὸν Ἀπόστολο Ἀνδρέα τελοῦσε τὸν Ἑσπερινό καί τὸν Ὅρθρο, ὅπως πράττει μέχρι καί σήμερα, ἢ τὴ Θεία Λειτουργία, γιά νά ἀνεφοδιάζεται καί νά ἀνεφοδιάζει πνευματικά ὄλους τούς πιστοὺς.

Καί ὅταν, ὡς ἄνθρωπος, λύγιζε, ὁ παρηγορητικός λόγος τοῦ θείου Παύλου, «*σύ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ... σύ οὖν κατοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ...*» (Β' Τιμ. β', 1 - 3) ἐνέπνεε καί ἀνέψυχε τὴ βαρυσκοπιῶσα, ἀλλά καί συνάμα ἀγωνιστικὴ του ψυχῆ.

Μέσα του ἔνωθε ὅτι ἐκπροσωποῦσε ὅλη τὴν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου. Καί εἴμαστε βέβαιοι ὅτι αὐτὴ ἡ ἱεραποστολή πλημμύριζε τὴ φιλόχριστη καί φιλοπάτριδα ψυχὴ του, μέ τό αἶσθημα τῆς ἐκπλήρωσης ἑνὸς μεγίστου χρέους καί καθήκοντος πρὸς τὴν Ἐκκλησία καί τὴν Πα-

τρίδα.

Στό πρόσωπο τοῦ πατρός Ζαχαρίου, καθώς ἀσκοῦσε τό χρεωστικό τοῦτο ἱερατικό του λειτούργημα, ἐφαρμόζονταν οἱ λόγοι τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου περὶ Ἀρετῆς: «...ἡ Ἀρετή πολεμουμένη μειζόνως διαλάμπει. Αὕτη οὐ μετὰ τούς ἀγῶνας μόνον, ἀλλά καί ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀγῶσιν ἔχει τά βραβεῖα· καί ὁ ἄθλος ἔπαθλον αὐτῇ γίνεται» (Ζ' Ἐπιστολή Χρυσοστόμου πρὸς Ὀλυμπιάδα).

Ὁ ἀγώνας ὁμῶς τῆς χριστιανικῆς Ἀρετῆς πού ἀποσκοποῦσε στήν προσφορά τῶν ἐκκλησιαστικῶν του ὑπηρεσιῶν, τῆς παραμυθίας πρὸς τούς ἐμπερίστατους ἀδελφούς μας καί τῆς καλλιέργειας τοῦ φρονήματος γιά τήν τελική ἐπικράτηση τῆς Δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ, ἦταν ἐπίμοχθος καί γεμάτος ἀπό κινδύνους. Γι' αὐτό καί ὁ πατήρ Ζαχαρίας ὀπλίζεται μέ τή βασιλίδα τῶν ἀρετῶν, τήν καρποφόρα ὑπομονή. «Ὑπομονῆς ἴσον οὐδέν· ἀλλ' αὕτη μάλιστά ἐστιν ἡ βασιλὶς τῶν Ἀρετῶν, ὁ θεμέλιος τῶν κατορθωμάτων, ὁ λιμὴν ὁ ἀκύμαντος, ἡ ἐν πολέμοις εἰρήνη, ἡ

ἐν κλύδωνι γαλήνη, ἡ ἐν ἐπιβουλαῖς ἀσφάλεια· ἡ ποιοῦσα τόν κατωρθωκότα αὐτήν, στερρότερον ἀδάμαντος» (Ζ' Ἐπιστολή Χρυσοστόμου πρὸς Ὀλυμπιάδα).

Καί πράγματι ὁ πατήρ Ζαχαρίας, «ὡς κατωρθωκῶς ταύτην», ἀναδείχτηκε ὄχι μόνο ἓνα ἔμψυχο, ἀλλά καί ἓνα εὐψυχο διαμάντι γιά τούς πονεμένους ἀδελφούς του, γιά τήν ἡμικατεχόμενη Πατρίδα μας καί γιά τή Μητέρα Ἐκκλησία. Γιά ὅλους ἦταν ὁ «ζήλω πεπυρωμένος» πνευματικός Πατέρας καί Ἀδελφός. Ὁ μελίφρων ἐμψυχωτής καί ὁ παρηγορητής. Στό πρόσωπό του ὁ κάθε ἐγκλωβισμένος ἔβλεπε τήν ἐνσάρκωση τῆς ἐλπίδας καί τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ὁ ἴδιος, μέ τήν παρουσία του καί τό ὑπομονητικό του παράδειγμα, εὐαγγελίζοταν τήν εὐψυχία ἀπέναντι στοὺς κινδύνους, τήν ὑπομονή ἀπέναντι στίς κακοπάθειες, καί, πέραν τούτων, τήν ἐλπίδα γιά τή μέλλουσα ζωή καί ἀποκατάσταση.

Στό πρόσωπό του εὗρισκε καί πάλιν τήν ἐφαρμογή της ἡ βαθύτατη πίστη καί αἰσιοδοξία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. «Λο-

γίζομαι γάρ ὅτι οὐκ ἄξια τά παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς» (Ρωμ. ν', 18).

Διὰ τοῦτο, ὁ εὐσεβὴς καὶ φερελπισ λευίτης, ἀκολουθώντας τὴ διδασκαλία τοῦ ἔνσαρκωτῆ τῆς ὑπέρβασης τῶν θλίψεων, τοῦ διαπρῦσιου κήρυκα τῆς ἐλπίδας τῆς αἰωνιότητος, ἐμψύχωνε τοὺς ἐγκλωβισμένους, μὲ τὸν δικό του φυσικά τρόπο, ἀλλὰ ἀποδίδοντας πλήρως καὶ πιστά τὸ πνεῦμα τοῦ θείου Παύλου. Ἐμεῖς, ἀδελφοί μου, ὡς Χριστιανοί, ὄχι μόνο ἄς μὴν καμπτώμεθα, ἀλλὰ ἄς «καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς οὐ κατασχύνει (ἡμᾶς), ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν» (Ρωμ. ε', 3 - 5).

Ἅγιοι Ἀδελφοί,

Σήμερα, ἔχουμε τὴν τιμὴ νὰ ἔχουμε ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγάπης μας ἕναν ἀγωνιστὴ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος. Εἶναι ὁ πατὴρ Ζαχαρίας Γεωργίου, πρὸς τὸν ὁποῖο ἐκφράζω ἐκ μέρους

τῆς Ἐκκλησίας μας τὰ θερμὰ μας συγχαρητήρια καὶ τὴν εὐαρέσκειά μας, γιὰ τὸ αὐτοθυσιαστικὸ πνεῦμα ποῦ ἐπέδειξε καὶ γιὰ τὴν προσφορὰ του πρὸς τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν Πατρίδα.

Ἀγαπητέ ἀδελφέ, πεφιλημένε πάτερ Ζαχαρία,

Ὅλα τὰ Μέλη τῆς περὶ ἡμᾶς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐπιθυμώντας νὰ ἐπιβραβεύσουν τὸν ἔνθεο ζῆλο σου γιὰ τὸ ἱερό ἔργο ποῦ ἐπιτέλεσες, κατὰ τὰ τριανταοκτὼ αὐτὰ χρόνια, στοὺς ἐγκλωβισμένους ἀδελφούς μας, ἀποφάσισαν ὁμοφώνως, ὅπως σοῦ ἀπονεύουν τὸ χρυσοῦν παράσημο τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, ποῦ ἀποτελεῖ τὴν ἀνώτατη τιμητικὴ διάκριση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου.

Εἶστε ὁ πρῶτος κληρικὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ποῦ ἐπαξίως λαμβάνει τὴν τιμητικὴ αὐτὴ διάκριση.

Σοῦ εὐχόμεθα δὲ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας, ὅπως ὁ Κύριος σοῦ χαρίζει ἔτη πλεῖστα, γιὰ νὰ συνεχίσεις, μὲ ἀκόμπη περισσότερο ζῆλο, νὰ ὑπηρετεῖς τοὺς ἐκεῖ ἐγκλωβισμένους ἀδελφούς μας καὶ τὴν Ἐκκλησία τοῦ

Χριστοῦ στήν ὀλόγητά της.

Ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καί ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί Πατρός καί ἡ κοινω-
νία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἶν
μετά σου πάσας τάς ἡμέρας τῆς
ζωῆς σου.

**Ἀντιφώνηση τοῦ Οἰκονόμου
Ζαχαρίου Γεωργίου
στήν Προσφώνηση τῆς Α.Μ.
τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου
κ.κ. Χρυσοστόμου Β΄**

Μακαριώτατε, Ἅγιοι Συνοδι-
κοί,

Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τή μεγάλη
τιμή. Τήν ἀποδέχομαι, ὑπα-
κούοντας στήν ἀπόφασί σας.
Αὐτή ἀνήκει σέ ὀλόκληρο τόν
πληγωμένο λαό πού φέρνει τά
βήματά του στήν ἄκρα τῆς Κύ-
πρου, γιά νά πιεῖ
νερό ἀπό τήν ἴδια
πηγή πού ξεδίψασε
ὁ Ἀπόστολος Ἀν-
δρέας καί νά ἀνα-
πνεύσει τόν ἀέρα
καί τήν ἀτμόσφαιρα
τῆς προσευχῆς του.

Τελοῦμε κάθε μέ-
ρα Ἐσπερινό καί
Ὅρθρο καί τίς Κυ-

ριακές τή Θεία Λειτουργία. Κτυ-
ποῦμε τήν καμπάνα καί φρον-
τίζουμε νά μί λείπει τό λάδι
ἀπό τό καντήλι τοῦ Ἁγίου.
Μακάρι τό λάδι τῆς καντήλας
τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἀπό
τό ὁποῖο παίρνουν συνάλειμμα
Ἕλληνες καί Τοῦρκοι, Ἀρμένιοι,
Μαρωνίτες, Καθολικοί καί ὅλα
τά ἔθνη, ποτέ νά μί χρησιμο-
ποιηθεῖ γιά νά ἀνάψει φωτιές,
ἀλλά νά εἰρηνεύσει τά πάθη
στίς καρδιές μας, νά θεραπεύ-
σει τά τραύματα τῆς ψυχῆς μας,
νά μάθει ὁ ἄνθρωπος νά μὴν
ὑποψιάζεται, ἀλλά νά συγχωρεῖ
τό ἀμάρτημα τοῦ ἀδελφοῦ του.

Μακαριώτατε, Ἅγιοι Συνοδι-
κοί, Θεοφιλέστατε Ἐπίσκοπε
Καρπασίας, σᾶς εὐχαριστῶ καί
πάλι γιά τήν τιμή.

ΧΡΥΣΟΤΟΜΟΣ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ΝΕΑΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΗΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΤΩ ΑΙΔΕΣΙΜΟΤΑΤΩ ΠΑΤΡΙ
ΖΑΧΑΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΕΥΛΑΒΕΣΤΑΤΩ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩ ΤΗΣ ΓΕΡΑΡΑΣ
ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ,
ΧΑΙΡΕΙΝ ΕΝ ΚΥΡΙΩ.

ΜΟΘΥΜΩ ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ
ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΑΠΟΝΕΜΟΜΕΝ

ΤΗ ΥΜΕΤΕΡΑ, ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΤΡΗΡΑ ΑΙΔΕΣΙΜΟΤΗΤΙ
ΤΟΜΕΓΑ ΧΡΥΣΟΥΝ ΠΑΡΑΣΗΜΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΒΑΡΝΑΒΑ
ΩΣ ΕΚΦΡΑΣΙΝ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΦΟΣΙΩΣΙΝ
ΑΥΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΣΙΑΝ, ΙΔΙΑ ΔΕ ΔΙΑ ΤΑΣ ΘΥΓΙΑΣ ΚΑΙ
ΤΟΥΣ ΑΤΡΥΤΟΥΣ ΑΥΤΗΣ ΑΓΩΝΑΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΣΚΛΗΡΩΣ
ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΥ ΠΟΙΜΝΙΟΥ ΤΗΣ ΤΕ ΧΕΙΜΑΖΟΜΕΝΗΣ
ΚΑΡΙΤΑΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΗΣ ΗΜΩΝ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

ΕΦ' Ω ΚΑΙ ΕΙΣ ΕΝΔΕΙΖΙΝ ΣΥΝΕΠΙΔΙΔΟΤΑΙ ΤΗ ΑΠΟΝΟΜΗ
ΤΟΔΕ ΤΟ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΝ ΗΜΩΝ ΓΡΑΜΜΑ ΥΠΟΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΝ
ΤΗ ΙΔΙΑ ΗΜΩΝ ΧΕΙΡΙ, ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ,
ΤΗ ΠΕΜΠΤΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟ ΧΡΙΣΤΙΟΥ
ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΔΙΕΧΙΛΙΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΥ
ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΕΤΟΥΣ.

fo Κύπρος Χρυσότομος

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ ΟΣΙΟΥ ΕΓΘΥΜΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

Δρος Φαίδωνος Παπαδοπούλου
Θεολόγου

(Β' Κορ. δ', 6 - 15)

«**6** Ὅτι ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ. **7** Ἐχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτο ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἡ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν, **8** ἐν παρτί θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στεροχωρούμενοι, ἀπορούμενοι ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι, **9** διωκόμενοι ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι, καταβαλλόμενοι ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι, **10** πάντοτε τὴν ῥέκρωσιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. **11** Ἄει γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. **12** Ὡστε ὁ μὲν θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν. **13** Ἐχορτες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν, **14** εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ ἡμᾶς διὰ Ἰησοῦ ἐγερεῖ καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν. **15** Τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ».

Ο Ὅσιος Εὐθύμιος γεννήθηκε στὴ Μελιτηνὴ τῆς Ἀρμενίας τὸ ἔτος 377 μ.Χ. καὶ ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἀφιερώθηκε στὸν Χρι-

στό. Τό γεγονός ὅτι διακρίθηκε ὡς ἀσκητής στήν ἔρημο τῆς Παλαιστίνης, ὅπου ἴδρυσε μοναστήρια καί ἔγινε καθοδηγητής πλήθους μοναχῶν, δικαιολογεῖ τόν τίτλο τοῦ «Καθηγητῆ τῆς Ἐρήμου» πού τοῦ ἀπέδωσε ἀργότερα ἡ Ἐκκλησία. Ἀποδείχθηκε ὄντως ἄξιος συνεχιστής τοῦ ἔργου τῶν Ἀποστόλων καί τῶν παλαιῶν Πατέρων, ἀφοῦ μέ τόν λόγο, τό παράδειγμα καί τά θαύματά του φώτισε τήν οἰκου-

μένη, σέ χαλεπούς μάλιστα καιρούς πού ἡ Ἐκκλησία ἐταλαιπωρεῖτο στή δίνη τῶν αἰρέσεων. Οἱ θεόπνευστες διδαχές τοῦ Ἀπ. Παύλου, τίς ὁποῖες ἀκοῦμε στό Ἀποστολικό Ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας, ἦταν ἡ πυξίδα πού κατεύθυνε τή ζωή καί τή διδασκαλία του.

Οἱ ἄνθρωποι πού, ἀπό τά ἀποστολικά χρόνια μέχρι τίς μέρες μας, ἐργάστηκαν στόν ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου, εἶχαν τή βαθιά συναίσθηση πώς τό ἔργο τους δέν ἦταν, οὔτε στήν ἐπιπόνηση οὔτε στήν ἐκτέλεση, ἀνθρώπινο. Γιατί ἡ διδαχή εἶναι χάρισμα πού δίδεται ἀπό τόν Θεό, ὁ Ὅποιος ταυτόχρονα ἐπιτρέπει νά θλίβεται καί νά ταλαιπωρεῖται τό πῆλινο, καί ἐπομένως φθαρτό, σῶμα μας, γιά νά κατανοοῦμε ὅτι κάθε κατόρθωμα καί ἡ ὅποια πνευματική προκοπή προέρχονται ἀπ' Αὐτόν κι ὄχι ἀπό ἐμᾶς. Αὐτό ἔχοντας κατά νοῦν ὁ ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου, αἰσθάνεται δυνατός, γιατί στηρίζεται ἐπὶ τήν ἐλπίδα του στόν Παντοδύναμο

Θεό καί ταυτόχρονα ταπεινώνεται, ἀναγνωρίζοντας τήν προσωρινότητα καί τήν ἀδυναμία του. Μέ τόν τρόπο αὐτό ἀποφεύγει τόν πειρασμό τῆς φιλοδοξίας καί δέν ἀπογοπεύεται στίς πιθανές δυσκολίες ἢ ἀποτυχίες.

Ὁ δρόμος τῆς ἀφοσίωσης στόν Ἰησοῦ Χριστό δέν εἶναι εὐκόλος. Προϋποθέτει πνεῦμα αὐτοθυσίας καί ἐτοιμότητας καί γι' αὐτό ἀκόμη τό μαρτύριο. Ἡ ιδιότητα τοῦ Εὐαγγελιστῆ καί τοῦ Ἱεραποστόλου σέ κάθε ἐποχή, ἀλλά καί αὐτή του μέ ὅποιοδῆποτε τρόπο ἀφιερωμένου στό ἔργο τοῦ Κυρίου, εἶναι φυσικό νά συνοδεύεται ἀπό θλίψεις, γιατί, σύμφωνα μέ τό παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ πού πέθανε πάνω στόν Σταυρό, αὐτός πού διδάσκει τούς ἄλλους ὀφείλει πρῶτα νά συνθλίβει τό δικό του θέλημα καί νά ὑποτάσσεται μέ χαρά στό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

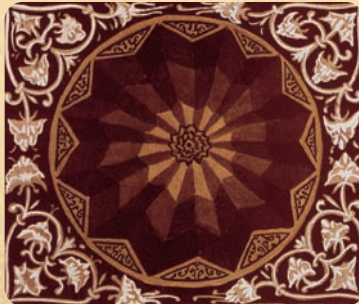
Τό «ἐν παντί θλιβόμενοι» (στίχ. 8), πού ἀναφέρει ὁ Ἀπόστολος, μπορεῖ νά ἐννοηθεῖ μέ δύο τρόπους: Ἀπό τή μία, ἡ ἀδιάλειπτη προσευχή, ἡ ἄσκηση, οἱ νηστείες, οἱ ὁδοιπορίες καί γενικά ἡ σωματική ταλαιπωρία, στήν ὁποία ὑποβάλλονται θεληματικά οἱ πνευματικοί ἀγωνιστές, εἶναι τά κύρια χαρακτηριστικά τῆς ζωῆς τοῦ πιστοῦ. Ἀπό τήν ἄλλη, οἱ ἐπιθέσεις τῶν ὀργάνων τοῦ διαβόλου, τῶν ἀθέων, τῶν ποικιλωνύμων αἰρετικῶν, τῶν ὑλιστῶν καί κάθε λογῆς Χριστομάχων, εἶναι διαρκεῖς αἰτίες θλίψεων. Ὡστόσο, ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ καί ἡ ἐνίσχυση πού προσφέρει στους δούλους Του, δέν τούς ἀφήνουν νά στενοχωροῦνται καί νά ὀδηγοῦνται σέ ἀπόγνωση καί ἀπελπισία.

Τόν ἀληθινά ἀξιοθαύμαστο τρόπο μέ τόν ὁποῖο οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ ὑπομένουν τίς θλίψεις, ἐρμηνεύει εὐστοχα ὁ Μέγας Βασίλειος μέ τήν ἐξῆς φράση: «Τό “θλιβόμενοι” σέ ὅ,τι ἀφορᾷ στό ἀνθρώπινο φρόνημα, ἐνῶ τό “οὐ στενοχωρούμενοι”, ἐξαιτίας τῆς πεποίθησής τους στόν Θεό». Καί ὁ Θεοδώρητος Κύρου προσθέτει: «Ἐμεῖς πού κηρύττουμε μοιάζουμε μέ δέν-

δρα, πού τά τυλίγει ἡ φωτιά, ἀλλά μέ τή δύναμη τοῦ Θεοῦ πού μᾶς προστατεύει μένουμε ἀβλαβεῖς».

Ὁ πιστός σέ ὅλη τή διάρκεια τῆς ζωῆς του, δέν κάνει τίποτε ἄλλο ἀπό τό νά περιφέρει στό σῶμα τοῦ τή νέκρωση τοῦ Ἰησοῦ. Καί τοῦτο δέν εἶναι σημεῖο ἀδυναμίας, ἀλλά δύναμης. Γιατί, ὅπως μέ τόν θάνατό Του ὁ Χριστός φανέρωσε τή ζωή, μέ τόν ἴδιο τρόπο οἱ Χριστιανοί ὡς μμητές Του πεθαίνουν καθημερινά, εἴτε μέ τή νέκρωση τοῦ ἁμαρτωλοῦ θελήματός τους εἴτε μέ τίς θλίψεις στίς ὁποῖες ὑποβάλλονται ἀπό τούς ἐχθρούς τῆς πίστες, καί γίνονται κληρονόμοι τῆς ἀληθινῆς ζωῆς. Δέν εἶναι, ἄλλωστε, τυχαῖο τό γεγονός ὅτι ἡ μέρα κοίμησης ἑνός Ἁγίου θεωρεῖται, καί εἶναι, πραγματικά ἡ γενέθλιός του ἡμέρα, γιατί τότε ἀρχίζει ἡ ἀληθινή καί αἰώνια ζωή. Αὐτό μαρτυροῦν καί οἱ μετὰ θάνατον ἐμφανίσεις καί θαυματουργικές ἐπεμβάσεις τῶν Ἁγίων. Τό ἴδιο ὁμολογεῖ ἡ Ἐκκλησία στό Σύμβολο τῆς Πίστεως: «Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν. Καί ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος».

Εἶναι φανερό ἀπό τά λόγια τοῦ Ἀποστόλου ὅτι οἱ διωγμοί καί οἱ θλίψεις στή ζωή τῶν πιστῶν, μέσα ἀπό τήν ὀρθή ἐρμηνεία καί διαχείρισή τους, λειτουργοῦν ὡς εὐλογία γιά τούς πιστούς, διότι, κατά τόν Ἅγ. Νικόδημο τόν Ἁγιορείτη, ὁ Θεός «ταῦτα πάντα τά δεινά συγχωρεῖ νά μᾶς ἔρχωνται, ὄχι διά νά νικηθῶμεν, ἀλλά διά νά γυμναζόμεθα εἰς τόν πόλεμον τῶν πειρασμῶν καί διά νά γινώμεθα δόκιμοί τε καί ἔμπειροί».

ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΣΤ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Πρωτοπρ. Γεωργίου Ἀντωνίου
Θεολόγου - Νομικοῦ

(Ματθ. κε', 14 - 30)

«**14** Ὡσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκερ αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, **15** καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. **16** Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. **17** Ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο. **18** Ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ὥρυξεν ἐν τῇ γῆ καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. **19** Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον. **20** Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων· κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. **21** Ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ! ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. **22** Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν εἶπε· κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. **23** Ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ! ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. **24** Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφώς εἶπε· κύριε· ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· **25** καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῆ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. **26** Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ! Ἦδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα! **27** Ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζῖταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. **28** Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. **29** Τῷ γὰρ ἔχοντι παρτι δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. **30** καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων».

Δύο σημεία προβληματίζουν ιδιαίτερα στήν ἐν λόγῳ εὐαγγελική περικοπή:

Α) Αὐτοί πού ἔλαβαν μεγάλα χρηματικά ποσά, δέν φοβήθηκαν καθόλου νά τά διαπραγματευθοῦν. Αὕξησαν τήν παρακαταθήκη πού τούς δόθηκε. Ἀντιμετώπισαν ἀσφαλῶς καί μεγαλύτερους κινδύνους στήν προσπάθειά τους τούτη, ἀλλά καί περισσότεροι κόποι ἀπαιτήθηκαν. Τελικά, δέν δίστασαν καθόλου. Τά ἐμπορεύθηκαν μέ τόλμη. Ὅχι μόνο δέν τά ἔχασαν, ἀλλά ἀντιθέτως τά διπλασίασαν.

Ὁ τρίτος ἀδράνησε. Εἶχε λιγότερη ἔγνοια. Δέν ἐμπορεύθηκε τά χρήματά του. Ἄνοιξε ἕνα λάκκο καί τά ἔθαψε.

Τί μᾶς δείχνουν οἱ ἀναλογίες τῶν ποσῶν καί ἡ διαφορά διαγωγῆς τῶν δούλων;

Εἶναι σαφές ὅτι ἡ ἀκηδία, ἡ ἀπραξία, ἡ ἀκίνησία εἶναι πάντα ἀδικαιολόγητες. Ἔτσι, οἱ Ἅγιοι, οἱ πλούσιοι σέ ἀρετές, οἱ προχωρημένοι Χριστιανοί, δέν ἱκανοποιοῦνται ἀπό καμιά πρόοδό τους. Πάντα πασχίζουν νά γίνουν ἀκόμα καλύτεροι, ἐνῶ ἀδρανοῦν αὐτοί πού δέν κάνουν οὔτε τά πρῶτα βήματα.

Οἱ πρῶτοι δέν λογαριάζουν κόπους καί κινδύνους. Ἀνεβαίνουν ὀλοένα πιό ψηλά. Οἱ ἄλλοι δέν βρῖσκουν τί δύναμη νά σηκώσουν οὔτε τό κεφάλι τους. Δέν βλέπουν ὅτι ὁ Κύριος τούς καλεῖ κοντά Του. Μένουν τελικά ἐκεῖ πού βρέθηκαν. Ἐπομένως, πρέπει νά κινηθοῦμε, νά προχωρήσουμε στήν κλίμακα τῶν ἀρετῶν.

Β) Ὁ Θεός θέλει νά Τοῦ προσφέρουμε ὅ,τι δέν μᾶς ἔδωσε, δηλαδή τή θέλησή μας καί τούς ἀγῶνες της.

Δέν σωζόμαστε, χωρίς νά καταβάλουμε κι ἐμεῖς προσπάθεια. Ὁ Θεός μᾶς δίδει τά τάλαντα τῶν χαρισμάτων, μέ τήν προϋπόθεση νά τά αὐξήσουμε μέ τόν δικό μας ἀγῶνα. Ἄν τά πάρουμε καί τά ἐπιστρέψουμε ἀκριβῶς ὅπως τά λάβαμε, θά μᾶς ἀποδοκιμάσει, θά ἐπιτρέψει νά ζοῦμε στό σκοτάδι, στήν κόλαση.

Τήν κόλαση θά γεύονται ὄχι μόνο ὅσοι σπατάλησαν τά τάλαντά τους -οἱ ἄσωτοι, οἱ ἀποστάτες τῆς πίστεως, οἱ δοσμένοι στήν ἁμαρτία-, ἀλλά καί ὅσοι δέν τά αὕξησαν. Ὅσοι δέχθηκαν τή Χάρη, ἀλλά δέν τήν πολλαπλασίασαν. Ἦταν ἀδρανεῖς, μέτριοι, δειλοί.

Ὅλα αὐτά πρέπει νά μᾶς προβληματίσουν.

«Ἀκατάληπτόν ἐστι,
τὸ τελούμενον ἐν σοί,
καὶ Ἄγγελοι
καὶ βροτοῖς,
Μητροπάρθενε ἀγνή»

Πρωτοπρ. Μιχαὴλ Βοσκοῦ
Θεολόγου

Στις 2 Φεβρουαρίου ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴ Δεσποτικοθεομητορικὴ ἐορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου. Τὸ ἱστορικὸ ὑπόβαθρο τῆς ἐορτῆς αὐτῆς καταγράφεται στὶς σελίδες τοῦ Κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου (βλ. κεφ. β', 22 - 40). Πρόκειται γιὰ τὸ γεγονός τῆς προσφορᾶς τοῦ βρέφους Ἰησοῦ στὸν Ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴ ἡμέρα ἀπὸ τὴ Γέννησί Του, ὅπως ὄριζε ὁ Νόμος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἡ συγκεκριμένη ἡμερομηνία ἐπελέγη, ὡς ἐκ τούτου, γιατί εἶναι ἡ τεσσαρακοστὴ ἡμέρα ἀπὸ τὴν 25ῃ Δεκεμβρίου, τὴν ἡμέρα πού ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴν κατὰ σάρκα Γέννηση τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Ἡ λέξη «ὑπαπαντὴ» προέρχεται ἀπὸ τὸ ρῆμα «ὑπαντάω», πού σημαίνει συναντῶ κάποιον,

ἔρχομαι ἢ πηγαίνω σὲ συνάντηση κάποιου. Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐορτή, λοιπόν, ὀνομάστηκε Ὑπαπαντή, γιατί στὸν Ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων ὑποδέχθηκε τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς σαρῶντα ἡμερῶν βρέφος ὁ Ἅγιος Συμεὼν ὁ Θεοδόχος, ὁ ὁποῖος τὸν πῆρε στὴν ἀγκαλιά του καὶ διεκήρυξε ὅτι Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀναμενόμενος Σωτήρας τοῦ κόσμου καὶ ἄρα ὁ σεσαρκωμένος Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ.

Ὅπως ὅλες οἱ Δεσποτικὲς καὶ Θεομητορικὲς ἐορτὲς στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἔτσι καὶ ἡ ἐορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου ἔχει πλούσια ὑμνογραφία, στὴν ὁποία εἶναι ἐμφανὴς ὁ φωτισμὸς καὶ ἡ καθοδήγηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀπὸ τὴν πλούσια αὐτὴ ὑμνογραφία, ἰδιαιτέρα ἀγαπητὰ στοὺς Ὁρθόδοξους Χριστιανούς εἶναι τὰ Με-

γαλυνάρια τῆς Θ' Ὁδῆς τοῦ Κανόνος τῆς ἑορτῆς, τὰ ὁποῖα φάλλονται σὲ τρίτο ἦχο. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ Μεγαλυνάρια θὰ σχολιάσουμε στὴ συνέχεια.

«*Ἀκατάληπτόν ἐστι, τὸ τελούμενον ἐν σοί, καὶ Ἀγγέλοις καὶ βροτοῖς, Μητροπάρθενε ἀγνή*». Αὐτὸ ποὺ συντελεῖται σ' ἐσένα, ἀγνή Μητροπάρθενε (μητέρα καὶ ταυτοχρόνως παρθένος) εἶναι ἀκατάληπτο, τόσο στοὺς ἀγγέλους ὅσο καὶ στοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ ποιητὴς ἀναφέρεται στὸ μέγα μυστήριον τῆς Σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ στὰ σπλάχνα τῆς Παρθένου Μαρίας. Αὐτὸ τὸ μέγα μυστήριον εἶναι «*τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν*», τὸ ὁποῖον «*νυνὶ δὲ ἐφανερώθη τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ*» (Κολ. α', 26). Καὶ εἶναι παντελῶς ἀκατάληπτο ὅχι μόνο γιὰ μᾶς τοὺς πεπερασμένους καὶ χοϊκοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἀγγέλους ποὺ εἶναι πνεύματα. Πῶς μπορεῖ κανεὶς ἀλήθεια νὰ κατανοήσῃ μὲ τὴ λογικὴ του, πῶς ὁ ἴδιος ὁ ἀπειροτέλειος Θεὸς γίνεται πεπερασμένος ἀνθρώπος καὶ εἰσέρχεται στὰ δεδομένα τοῦ παρόντος ὑλικοῦ καὶ φθαρτοῦ

κόσμου· πῶς ὁ ἀναρχος κατὰ τὴν θεότητα καταδέχεται νὰ ἔχει χρονικὴ ἀρχὴ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· πῶς ὁ πανταχοῦ παρών, ὁ «*ἀχώρητος παντί*», καταδέχεται νὰ χωρέσει στὴ γαστέρα μᾶς γυναίκας· πῶς ὁ Ὄν καταδέχεται νὰ γίνῃ «*ὃ οὐκ ἦν δι' ἡμᾶς*»; Κι ὅλα αὐτὰ, χωρὶς νὰ πάψει νὰ εἶναι Θεὸς ἀληθινός, χωρὶς νὰ πάψει νὰ εἶναι ὁ προαιώνιος Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ.

Τὸ δόγμα περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ Χριστολογικόν, ὅπως ὀνομάζεται, δόγμα, εἶναι τὸ βασικότερον δόγμα τῆς πίστεώς μας μαζὶ μὲ τὸ Τριαδολογικόν δόγμα. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ σεσαρκωμένος Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι τέλειος Θεός, ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, καὶ ταυτοχρόνως τέλειος ἀνθρώπος, ὁμοούσιος μὲ ὅλους ἐμᾶς τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ δύο φύσεις Του (θεία καὶ ἀνθρωπίνη) εἶναι πλήρεις καὶ ἀκέραιες καὶ ἡ ἔνωσή τους σὲ καμιά περίπτωση δὲν συνιστᾷ μείωσιν τῆς πληρότητος καὶ τῆς ἀκεραιότητός τους, οὔτε ὀδηγεῖ σὲ μιὰ τρίτη σύνθετη φύσιν. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἡ ὀρθόδοξη θεολογία ὁμιλεῖ ὅχι μόνο γιὰ δύο φύσεις,

ἀλλὰ καὶ γιὰ δύο φυσικὰ θελήματα, καθὼς καὶ γιὰ δύο φυσικὲς ἐνέργειες, ἐνῶ κατεδίκασε ὡς αἰρέσεις, τόσο τὸν Μονοφυσитισμό ὅσο καὶ τὸν Μονοθελητισμὸ καὶ τὸν Μονοενεργητισμὸ.

Εἶναι πολὺ σημαντικό ἐν προκειμένῳ νὰ τονιστεῖ, ὅτι ἡ Σάρκωση τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ εἶναι πραγματικὴ καὶ ὄχι φανταστικὴ, γι' αὐτὸ καὶ ὁ σεσαρκωμένος Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς περνᾷ ἀπὸ ὅλα τὰ στάδια τῆς βιολογικῆς ἀναπτύξεως ἐνὸς ἀνθρώπου. Κυοφορεῖται ὡς ἔμβρυο γιὰ ἐννέα ὀλόκληρους μῆνες στὰ σπλάχνα τῆς Παρθένου Μαρίας, γεννᾶται ὡς βρέφος, σπαργανώνεται, θηλάζει ἀπὸ τοὺς μαστοὺς τῆς μητέρας Του καὶ μεγαλώνει σταδιακά, ὅπως μεγαλώνει κάθε ἄνθρωπος μέχρι νὰ φθάσει στὴν ἐνηλικίωση. *«Ἰησοῦς προέκοπτε σοφία καὶ ἡλικία καὶ χάριτι παρὰ Θεῶ καὶ ἀνθρώποις»* (Λουκ. β', 52). ὁ Ἰησοῦς μεγάλωνε καὶ πρόκοβε στὴ σοφία, καὶ ἡ Χάρις ποὺ εἶχε εὐαρεστοῦσε τὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Παράλληλα, ὑποτάσσεται μὲ ἀπόλυτη ὑπακοὴ καὶ μὲ ἄκρα ταπεινώση στὶς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου.

Καταδέχεται τὴ σαρκικὴ περιτομὴ κατὰ τὴν ὀγδόη ἡμέρα ἀπὸ τὴ Γέννησή Του καὶ ὀδηγεῖται στὸν Ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴ ἡμέρα ἀπὸ τὴ Γέννησή Του, γιὰ νὰ ἀφιερωθεῖ στὸν Θεὸ καὶ γιὰ νὰ προσφερθεῖ ἡ καθορισμένη ἀπὸ τὸν Νόμο θυσία.

«Ἀγκαλίζεται χερσίν, ὁ Πρεσβύτης Συμεὼν, τὸν τοῦ νόμου Ποιπτήν, καὶ Δεσπότην τοῦ παντός». Ὁ ὑπέργηρος Συμεὼν παίρνει στὴν ἀγκαλιά του Αὐτὸν ποὺ εἶναι ὁ δημιουργὸς τοῦ Νόμου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ὁ Κύριος τοῦ σύμπαντος.

Ὁ Δίκαιος Συμεὼν ἦταν μιὰ μεγάλη προσωπικότητα, ποὺ ἔζησε στὸ μεταίχμιο μεταξὺ Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης. Ἦταν ἓνας ἄνθρωπος *«δίκαιος καὶ εὐλαβῆς»* (Λουκ. β', 25), ὁ ὁποῖος εἶχε τὴ Χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, μάλιστα, ἔλαβε τὴν πληροφορία καὶ τὴ διαβεβαίωση, ὅτι δὲν θὰ πεθάνει προτοῦ δεῖ τὸν *«Χριστὸν Κυρίου»*. *«Ἦν αὐτῷ κεχηρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἰδῆ τὸν Χριστὸν Κυρίου»* (Λουκ. β', 26). Οἱ σελίδες τῆς Καινῆς Διαθήκης δὲν

μας δίδουν περισσότερες πληροφορίες γι' αὐτὴν τὴ μεγάλη προσωπικότητα. Τὸ κενὸ αὐτὸ ἔρχεται νὰ συμπληρώσει ἡ προφορική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, καταγράφοντας διάφορες λεπτομέρειες γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Δικαίου Συμεῶν. Ἡ οὐσία, ὅμως, ἐστιάζεται σ' αὐτὰ τὰ λίγα ποὺ τόσο λιτὰ καὶ τόσο ἀπλὰ μαῶς ἀναφέρει ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς στὸ Εὐαγγέλιό του.

Εὐρισκόμενος στὸν Ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἀναμένοντας γιὰ χρόνια τὴ μεγάλη εὐλογία ποὺ ὁ Πανάγαθος Θεὸς τοῦ ὑπεσχέθη, ὁ Δίκαιος Συμεὼν ἀξιώνεται νὰ ὑποδεχθεῖ τὴν Παρθένο Μαρία μαζί με τὸ βρέφος Ἰησοῦ καὶ νὰ πάρει στὴν ἀγκαλιά του Αὐτὸν ποὺ εἶναι ὁ Κύριος τοῦ σύμπαντος κόσμου, Αὐτὸν ποὺ ἔδωσε στὸν Μωϋσῆ τὸν Νόμο με ὅλες του τὶς τελετουργικὲς καὶ λοιπὲς διατάξεις. Μεταξὺ αὐτῶν τῶν διατάξεων ἦταν καὶ τὸ ὅτι «*πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται*» (Λουκ. β', 23)· ἂν τὸ πρῶτο δηλαδὴ παιδί ποὺ φέρνει στὸν κόσμο μιὰ γυναίκα εἶναι ἀγόρι, πρέπει νὰ θεωρεῖται ἀφιερωμένο στὸν Κύριο. Γράφει

σχετικὰ τὸ βιβλίον τῆς Ἐξόδου: «*Εἶπε δὲ Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων· ἁγιάσον μοι πᾶν πρωτότοκον πρωτογενὲς διανοῖγον πᾶσαν μήτραν ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους· ἐμοὶ ἐστίν*» (Ἔξ. ιγ', 1 - 2).

«*Βουλθθεὶς ὁ Πλαστοουργός, ἵνα σώσῃ τὸν Ἀδάμ, μήτραν ᾤκησε τὴν σὴν τῆς Παρθένου καὶ ἀγνῆς*». Θέλοντας ὁ Δημιουργὸς Θεὸς νὰ σώσει τὸ ἀνθρώπινο γένος, ἐνοίκησε στὴ δική σου μήτρα τῆς Παρθένου καὶ ἀγνῆς.

Σκοπὸς τῆς Σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ Ἀδάμ, ἡ σωτηρία δηλαδὴ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Θὰ μπορούσε ἐν προκειμένῳ νὰ διερωτηθεῖ κανεὶς: Δὲν ὑπῆρχε ἄλλος τρόπος νὰ σώσει ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο; Ἦταν ἀνάγκη νὰ ὑποστῆ αὐτὴ τὴν ὑπέριστα κένωση καὶ νὰ λάβει τὴ μορφὴ δούλου; Ἦ ἀπάντηση εἶναι ξεκάθαρη. Ἀσφαλῶς καὶ μπορούσε ὁ Θεὸς νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο με πολλοὺς καὶ ποικίλους τρόπους, ἀκόμη καὶ με ἓνα Του πρόσταγμα μονάχα. Αὐτὸς ποὺ εἶπε «*γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς*» (Γέν. α', 3), Αὐτὸς ποὺ με ἓνα Του πρό-

σταγμα δημιούργησε όλόκληρο τὸ σύμπαν, δὲν μπορούσε μὲ ἓνα Του πρόσταγμα νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο; Ὅμως, τὸ ζητούμενο δὲν ἦταν ἀπλῶς καὶ μόνο νὰ σωθεῖ (ἀναγκαστικὰ) ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ νὰ τοῦ δοθεῖ ἡ δυνατότητα νὰ ἀκολουθήσει μὲ τὴ θέλησή του, νὰ ἀκολουθήσει ἐλεύθερα τὸν δρόμο τῆς σωτηρίας. Μιὰ καταναγκαστικὴ σωτηρία, ποὺ θὰ καταργοῦσε τὴν ἐλευθερία μας, μιὰ σωτηρία ποὺ θὰ μᾶς ἐπεβάλλετο χωρὶς τὴ δική μας συγκατάθεση, δὲν θὰ ἦταν σωτηρία· θὰ ἦταν μᾶλλον κόλαση.

«Επιβλέπεις πρὸς τὴν γῆν, καὶ ποιεῖς τρέμειν αὐτήν, καὶ πῶς γέρων κεκμηκῶς, σὲ κατέχει ἐν χερσὶ;». Κοιτάξεις πρὸς τὴ γῆ καὶ τὴν κάνεις νὰ τρέμει. Πῶς, λοιπὸν, ἓνας ὑπερήλικας γέροντας σὲ κρατᾶ στὰ χέρια του;

Τίθεται καὶ πάλιν ἐνώπιόν μας τὸ μέγα μυστήριον τῆς Σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ θεανθρώπινη ὑπόστασί Του, τὸ θεανθρώπινο πρόσωπό Του. Αὐτὸς ποὺ εἶναι ὁ δημιουργὸς τοῦ σύμπαντος κόσμου, αὐτὸς καὶ κυβερνᾶ καὶ διακρατεῖ τὰ σύμπαντα, αὐτὸς ποὺ μὲ ἓνα Του νεῦμα μπορεῖ νὰ

κάμει τὴ Γῆ όλόκληρον νὰ τρέμει συθέμελα, βρίσκεται ὡς βρέφος στὰ χέρια ἑνὸς ὑπερήλικα γέροντα. Πρόκειται γιὰ μιὰ παραδοξότητα, ποὺ συμβαίνει, γιὰτὶ ὁ Θεός, κινούμενος ἀπὸ ἄπειρη ἀγάπη πρὸς τὸ πλάσμα του, θέλει νὰ σώσει τὸ ἀνθρώπινο γένος ἀπὸ τὴν πτώση του, ἀπὸ τὴ φθορά, τὴν ἁμαρτία καὶ τὸν θάνατο.

«Ζήσας ἔτη Συμεῶν, ἕως εἶδε τὸν Χριστόν, καὶ ἐβόα πρὸς αὐτόν· Νῦν ἀπόλυσιν ζητῶ». Ἄφοῦ ἔζησε πολλὰ χρόνια ὁ Συμεῶν, μέχρι ποὺ ἀξιώθηκε νὰ δεῖ τὸν Χριστό, φώναζε πρὸς Αὐτόν· τώρα ζητῶ νὰ μ' ἀφήσεις, Κύριε, νὰ πεθάνω.

Ἄφοῦ ἀξιώθηκε ὁ Ἅγιος Συμεῶν νὰ δεῖ μὲ τὰ μάτια του αὐτὸ τὸ Πρόσωπο ποὺ γιὰ χρόνια όλόκληρα ὑπομονετικὰ περιμένε νὰ δεῖ, νὰ δεῖ δηλαδὴ «τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ, ὃ ἠτοίμασε κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν» (Λουκ. β', 30 - 31), τὸν Σωτήρα ποὺ ἐτοίμασε ὁ Θεὸς γιὰ ὅλους τοὺς λαοὺς, δὲν ἔχει πλέον κανένα λόγο νὰ ζεῖ ἐπὶ τῆς γῆς. Γι' αὐτὸ καὶ ἀπευθύνει πρὸς τὸν Πανάγαθο Θεὸ ἐκεῖνο τὸ συγκλονιστικὸ «*νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ*»

(Λουκ. β', 29). τώρα μπορείς, Κύριε, ν' αφήσεις τὸν δοῦλο σου νὰ πεθάνει εἰρηνικά. Ὁ δρόμος τῆς σωτηρίας εἶναι πλέον ἀνοικτὸς καὶ ὁ Ἅγιος Συμεὼν τὸν βλέπει μὲ τὰ ἴδια του τὰ μάτια. Ὁ Ἄδης θὰ χάσει πλέον τὴ δύναμή του καὶ τὴν ἐξουσία ποὺ εἶχε ἐπὶ τῶν ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένων. Αὐτὴν τὴν ἀλήθεια διαισθανόμενος ὁ Γέρον Συμεὼν εἶναι ἔτοιμος ν' ἀναχωρήσει γιὰ τὴν αἰώνια ζωὴ, χωρὶς νὰ φοβᾶται τὸν θάνατο, ποὺ ἦταν μεγάλο φόβητρο γιὰ τοὺς πρὸ Χριστοῦ ἀνθρώπους. Ἀντιμετωπίζει τὸν θάνατο ὡς θύρα πρὸς τὴν αἰωνιότητα, ὅπως θὰ τὸν ἀντιμετωπίζουν ἀπὸ τοῦδε καὶ στὸ ἔξῃς οἱ ἀληθινοὶ Χριστιανοί, οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας.

«*Θεοτόκε ἡ ἐλπίς, πάντων τῶν Χριστιανῶν, σκέπε φρουρεὶ φύλαττε, τοὺς ἐλπίζοντας εἰς σέ*». Θεοτόκε, σὺ ποὺ εἶσαι ἡ ἐλπίδα ὅλων τῶν Χριστιανῶν, νὰ σκεπάζεις, νὰ φρουρεῖς καὶ νὰ φυλάττεις ὅλους ὅσοι ἐλπίζουν σ' ἐσένα.

Ἡ Θ' Ῥοδὴ τῶν Κανόνων εἶναι πάντοτε ἀφιερωμένη στὴν Παρθένο Μαρία. Γι' αὐτὸ καὶ ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ θαυμάσια αὐτὰ Μεγαλυνάρια τῆς Θ' Ῥοδῆς τοῦ Κα-

νόμος τῆς Ὑπαπαντῆς ἀπευθύνονται πρὸς αὐτήν. Τὸ τελευταῖο Μεγαλυνάριο, γνωστὸ καὶ ἀγαπητὸ σὲ κάθε Ὁρθόδοξο Χριστιανό, μᾶς ὑπενθυμίζει μὲ τὸν πιὸ ὁμορφο τρόπο μιὰ μεγάλη ἀλήθεια: ἡ ἐλπίδα ὅλων ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν εἶναι ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος. Καὶ εἶναι ἡ ἐλπίδα μας, γιὰ αὐτὴ ἀξιώθηκε ἀπὸ ὅλες τὶς γυναῖκες ποὺ ἔζησαν στὴν πορεία τῆς Ἰστορίας νὰ φέρει στὸν κόσμο τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, γιὰ τὴν χωρὶς αὐτὴν δὲν θὰ μπορούσε νὰ πραγματοποιηθεῖ τὸ μέγα μυστήριον τῆς Σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἡ Παναγία μας εἶναι ἡ ἐπουράνια κλίμακα, διὰ τῆς ὁποίας κατέβηκε ὁ Θεὸς στὴ γῆ, ἀλλὰ ταυτοχρόνως καὶ ἡ γέφυρα, ποὺ ὀδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴ γῆ στὸν οὐρανό. Σὲ ἐποχές, στὶς ὁποῖες ἡ ἀπελπισία φαίνεται νὰ κυριαρχεῖ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ νὰ μονοπωλεῖ τὴν ἐγκόσμια πραγματικότητα, ὅπως εἶναι καὶ ἡ δική μας ἐποχή, αὐτὴ ἡ φράση καὶ αὐτὴ ἡ ἐπίκληση δὲν πρέπει νὰ λείπει ἀπὸ τὸ στόμα κανενὸς Ὁρθοδόξου Χριστιανοῦ: «*Θεοτόκε ἡ ἐλπίς, πάντων τῶν Χριστιανῶν, σκέπε φρουρεὶ φύλαττε, τοὺς ἐλπίζοντας εἰς σέ*».

Συμπόρευση Θεολογίας καί Θετικῶν Ἐπιστημῶν κατά τόν Μ. Βασίλειο¹

Μητροπολίτου Πάφου κ. Γεωργίου

Κάθε φορά πού προστρέχουμε στους Τρεῖς Ἱεράρχες, ζητώντας τή σοφία τους πάνω σέ κάποιο πρόβλημά μας, διαπιστώνουμε μέ ἔκπληξη, ὄχι μόνο τήν καθολικότητα καί τήν πληρότητα τῆς σκέψης τους, ἀλλά καί τήν ἐπικαιρότητά τους. Βαθεῖς ἀνατόμοι τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, κάτοχοι πλούσιας θεολογικῆς καί ἐπιστημονικῆς παιδείας, ἀνίχνευσαν πλήρως τά ἀπύθμενα βάθη τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης. Δέν ἄφησαν καμιά πτυχή τῆς ζωῆς ἀνεξερεύνητη.

Ἔχοντας συλλάβει τό νόημα τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης στήν πληρότητά του, εἶναι ἀνίκανοι ἀπό τόν χρόνο, γιατί δέν ἀσχολοῦνται μέ τίς παροδικές συμβατικότητες τῆς ζωῆς, ἀλλά μέ τήν ἀναλλοίωτη, τήν ἀμε-

τάβλητη, οὐσία τῆς.

Μπορεῖ, βέβαια, οἱ ἀπαντήσεις τους νά γίνονται δεκτές, σέ ὀρισμένες περιόδους τῆς Ἱστορίας, ὑπό ὀρισμένες προϋποθέσεις. Ἡ ἀπόσταση πού μᾶς χωρίζει ἀπό τήν ἐποχή καί τή δράση τους, εἶναι ὀπωσδήποτε ἕνας μέγανος διαφοροποιητικός παράγοντας. Σημασία, ὅμως, ἔχει πῶς τό πνεῦμα τούς εἶναι πάντα ἐπίκαιρο καί σύγχρονο. Ὑπερχρονικό, ὅπως καί τό Εὐαγγέλιο.

Τό ἐρώτημα πού, ἀναλαμβάνοντας νά μιλήσω στή σημερινή γιορτή, ἔθεσα στόν ἑαυτό μου ἦταν: Ποιό εἶναι τό κρίσιμο θέμα τῆς ἐποχῆς στόν χῶρο τοῦ σχολείου καί τῆς κοινωνίας μας καί τί θά εἶχε νά συμβάλει σ' αὐτό ἡ μνήμη τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν; Κι ἡ ἀπάντησή ἦλθε αὐθόρμητη: Ἡ κοινωνία μας,

1. Ὁμιλία πού ἐκφωνήθηκε στήν Αἴθουσα Τελετῶν τοῦ Ἱδρύματος Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', στίς 30.1.2013, στά πλαίσια τῆς ἐκδήλωσης γιά τούς Τρεῖς Ἱεράρχες, πού διοργάνωσε ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Κύπρου.

μία κοινωνία προόδου, όπως θέλει νά αποκαλείται, παρά τήν οικονομική ύφεση πού τί μασιάζει, ταυτίστηκε σήμερα μέ τήν Ἐπιστήμη καί τήν Τεχνολογία. Ἡ Παιδεία μας, ἀναπόφευκτα, κάνει μεγάλα ἀνοίγματα πρὸς τήν κατεύθυνση αὐτή. Ποιά, ἄραγε, στάση κράτησαν οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες, οἱ προστάτες τῶν Γραμμάτων καί τῆς Παιδείας μας, στό θέμα τῆς Ἐπιστήμης, τῆς προόδου καί τῆς τεχνολογικῆς ἀνάπτυξης καί τί συμπεράσματα μποροῦμε ν' ἀντλήσουμε ἀπὸ τί στάση τους αὐτή;

Ἀπὸ τήν ἀρχή, βέβαια, πρέπει νά ποῦμε πὼς ἡ Ἐπιστήμη κι ἡ Τεχνολογία τῆς ἐποχῆς τους εἶχε πολλές διαφορές ἀπὸ τήν ἀντιστοιχῆ Ἐπιστήμη καί Τεχνολογία τῆς δικῆς μας ἐποχῆς. Εἶναι ἀξιοσημείωτο, ὅμως, πὼς κι οἱ τρεῖς τους δέν εἶχαν παρωπίδες, οὔτε καί κρατοῦσαν στάση ἄμυνας στὰ ἐπιστημονικά ἐπιτεύγματα τῆς ἐποχῆς τους. Ἦξεραν πολὺ καλά πὼς ἡ ὑπερβατικὴ πραγματικότητα εἶναι ἐμπειρική, κι ἐπομένως δέν μποροῦσε νά εἶναι ἀντικείμενο τῆς Ἐπιστήμης καί τῆς ἔρευνας, οὔτε καί μποροῦσε νά φοβηθεῖ τίποτα ἀπ' αὐτήν.

Θά περιοριστῶ, στή συνέχεια, στὶς ἀπόψεις τοῦ Μ. Βασιλείου,

ὅπως τίς ἐκθέτει στό περίφημο ἔργο του «Ὁμιλία εἰς τὴν Ἑξαήμερον». Καί τῶν ἄλλων δύο οἱ ἀπόψεις εἶναι παραπλήσιες, μόνο πού γι' αὐτούς δέν ἀναφέρομαι σέ συγκεκριμένα κείμενά τους.

Φαίνεται πὼς ὁ Μ. Βασίλειος εἶχε ἰδιαίτερη κλίση πρὸς τίς ἐμπειρικές ἐπιστῆμες, παρόλο πού σπούδασε ὅλο τό φάσμα τῶν γνώσεων τῆς ἐποχῆς του. Τό ἴδιο, ἐξάλλου, παρατηροῦμε καί στὸν ἀδελφό του τὸν ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης. Ὡς γνωστόν, ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης θεωρεῖται ἰσάξιος τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, πού τιμοῦμε σήμερα, καί εἶναι μέγιστος βιολόγος. Γιὰ τίς παρατηρήσεις του καί τίς παραδοχές του γύρω ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῶν ὄντων θεωρεῖται ὅτι προέλαβε τὸν Δαρβίνο. Προσεγγίζει τὰ πράγματα μέ μία ἐπιστημονικὴ ἀκρίβεια, ζηλευτή καί γιὰ τίς μέρες μας ἀκόμη.

Τὴν ἴδια ἐπίμονη προσπάθεια ἐμπειρικῆς ἐξέτασης τοῦ κόσμου συναντοῦμε καί στὸν Μ. Βασίλειο. Στό Ἀπολυτικίό του ἀναφέρεται ὅτι «τὴν φύσιν τῶν ὄντων ἐτράνωσε». Προσπάθησε νά διεισδύσει καί νά ἐξετάσει τί φύση τῶν ὄντων, τόσο τῶν ἐμβίων ὅσο καί τῶν ἀβίων. Παρόλο πού στά ἔμβια ὄντα οἱ μεταβολές ἦταν καί τότε, εἶναι

καί σήμερα, πολύ πιό γρήγορες καί πιό ἐμφανείς, ἐν τούτοις παρατήρησε μεταβολές καί στά ἄβια. Γι' αὐτό καί κατέληξε στό συμπέρασμα ὅτι μόνον ὁ Θεός, πού εἶναι ὑπεράνω τῆς ὕλης, εἶναι ἀμετάβλητος. «Μόνον εὖρεν ἀκίνητον τόν ὑπερουσίως ὄντα δημιουργόν τοῦ παντός», λέγει ὁ συγγραφέας τῆς ἀκολουθίας του. Αὐτή ἡ ἐνασχόλησή του μέ τή φύση, τά φυσικά καί τά χημικά φαινόμενα, τοῦ ἐνισχύουν τήν πίστη πρὸς τόν Θεό. Πάλι, στήν ἀκολουθία του πού ψάλλεται τήν Πρωτοχρονιά, δηλώνεται: «Τὴν τῶν ὄντων γνῶσιν διετράνωσε, λαμπρῶς ἐξηγούμενος καί σαφῶς διηγούμενος, τὴν ἐν τοῖς οὐσίςιν εὐταξίαν, ποιούμενος ἐπιγνώσεως θειοτέρας ὑπόθεσιν». Τὴν εὐταξία, δηλαδή, πού παρατηροῦσε στά ὄντα καί στὸν κόσμον, τοὺς φυσικοὺς νόμους μέ ἄλλα λόγια πού διέπουν τή λειτουργία τοῦ κόσμου, τά χρησιμοποιοῦσε, γιὰ νὰ φτάνει σέ καλύτερη ἐπίγνωση τοῦ Θεοῦ.

Μελετώντας τὴν ὕλη ὁ Μ. Βασίλειος, καταλήγει στό συμπέρασμα ὅτι μέ τή λογική μπορούμε νὰ περιγράψουμε τή μορφή καί τή σύστασή της, νὰ μιλήσουμε ἴσως γιὰ τὴν ἡλικία της καί νὰ παρακολου-

θήσουμε τίς μεταβολές της. Δέν μπορούμε, ὅμως, ἀπρὸ ὑπόθετα νὰ ἀπαντήσουμε στό ἐρώτημα γιὰ τὸν σκοπὸ τῆς ὑπαρξῆς της, οὔτε καί ποιὸς τὴ δημιούργησε. Θέτει ἔτσι, πολὺ νωρὶς, τίς ἀρχές στὶς ὁποῖες βασίστηκαν καί οἱ φιλόσοφοι τῆς Ἐπιστήμης πολὺ ἀργότερα, τὸν 20ο αἰῶνα, ὅτι ὑπάρχει σαφὴς διάκριση τῶν ἐρωτημάτων στά ὁποῖα μπορεῖ νὰ ἀπαντήσει ἡ Θεολογία, ἢ κατ' ἄλλους ἡ Μεταφυσική, ἀπὸ τὴ μία καί ἡ Ἐπιστήμη ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἡ Ἐπιστήμη ἀσχολεῖται περιγραφικὰ καί ἱστορικὰ μέ τὸν κόσμον, μέ τὰ «πῶς» καί «πότε» ἐρωτήματα γι' αὐτόν, ἐνῶ ἡ Θεολογία μέ τὰ «ποιός» καί «γιὰ ποιὸ σκοπὸ» ἐρωτήματα.

Ὁ Μ. Βασίλειος δέν ἀρνεῖται σέ κανένα τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι ἄπιστος. Ἀρνεῖται, ὅμως, στοὺς ἄπιστους ἐρευνητὲς τὸ δικαίωμα νὰ προβάλλουν τὴν ἀπιστίαν τους ὡς ἐπιστημονικὸ πόρισμα. Ἔτσι, σ' αὐτοὺς πού ἀπὸ ἐπιστημονική, ἢ φιλοσοφική, φαντασία περιέγραψαν τὸ σκοτάδι σάν δύναμη κακὴ, ἢ μᾶλλον αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ κακὸ, πού δημιουργήθηκε ἀπὸ μόνον του, ἀντίθετο κι ἐχθρικό πρὸς τὴν

ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, προτάσσει τή δική του ἀπλή, ἀλλά σωστή, ἀπάντησι: Τό σκοτάδι δέν εἶναι κακό, οὔτε κι ὀφείλεται στό κακό. Εἶναι ἀπλῶς στέρησι τοῦ φωτός ἀπό κάποιο χῶρο, παρεμπόδιση τῆς πρόσπτωσις τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου σέ κάποιο χῶρο (βλ. Ἐξαήμερος Β', 16 - 24). Οἱ Δυαλιστές, ἐπομένως, δέν μποροῦν νά στηρίζουν τή μεταφυσική ἄποψή τους στήν Ἐπιστήμη. Ἐπιστήμη καί ἰδεολογία, ἢ Μεταφυσική, συνιστοῦν ἀντίφασι στους ὅρους.

Δείχνοντας ὁ Βασίλειος πῶς ὁ Χριστιανισμός δέν φοβᾶται τίς Φυσικές Ἐπιστήμες, ἀλλ' οὔτε καί τίς ἀγνοεῖ, ἐκθέτει τίς γνωστές ἀπόψεις τοῦ Δημοκρίτου καί τοῦ Λευκίππου γιά τή σύστασι τῆς ὕλης ἀπό ἄτομα, πού μέ τήν ἔνωσι, ἢ τόν ἀποχωρισμό τους, δημιουργοῦν ἢ ἀποσυνθέτουν τόν ὑλικό κόσμο. Ξέρει πῶς, σύμφωνα μέ τίς ἀπόψεις τῶν πιό πάνω, μόνιμη ἔνωσι τῶν ἀτόμων ὀδηγεῖ σέ σταθερά σώματα, ἐνῶ ἀπομάκρυνσή τους ὀδηγεῖ στήν ἀποσύνθεσι, πού ὀνομάζει καί φθορά. Ἀπορρίπτει, ὅμως, καί μέμφεται ὅσους δέχονται τήν αὐθυ-

παρξία τῶν ἀτόμων καί τήν, ἀπό τυχαία συνένωσή τους, δημιουργία τοῦ κόσμου, γιάτι στηρίζονται σέ ὑποθέσεις καί ὄχι σέ ἀποδεδειγμένες ἀρχές. Δέν ἀναφέρονται στήν Ἐπιστήμη καί τούς κανόνες πού τή διέπουν, ἀλλά ἐκφράζονται δογματικά σέ φιλοσοφικό ἐπίπεδο. Ἡ σχέση τῆς ὕλης πρὸς τή ζωή ἀφορᾶ στήν ἐπιστημονική ἔρευνα καί ὄχι στή Θεολογία. Πίσω, ὅμως, ἀπό τήν ὕλη ὁ Βασίλειος διαβλέπει τόν Δημιουργό-Θεό (βλ. Ἐξαήμερος Α', 7 - 9).

Μπροστά στήν ἐπιστημονική ἔρευνα, ὁ Βασίλειος εἶναι ἀπροκατάληπτος. Ἡ διάθεσή του εἶναι νά ἐπαινέσει καθετί τό καλό πού θά μπορούσε νά προκύψει ἀπ' αὐτή, ἀλλά καί νά ἀσκῆσει κριτική σέ μία ἀνακριβεία ἢ σέ τυχόν παρουσιαζόμενο κακό. Δέν διστάζει νά ἀσκεῖ ἔλεγχο σέ γνώμες σπουδαίων ἀνδρῶν, ὅπως π.χ. τοῦ Ἀριστοτέλη, ὅταν φαίνονται νά εἶναι ἐπιστημονικά λανθασμένες. Ὁ Ἀριστοτέλης ἀπέδιδε τή θερμότητα τοῦ ἡλίου στή γρήγορη περιστροφή του, κι ὄχι στίς ἀντιδράσεις πού συμβαίνουν στή μάζα του. Ὁ Βασίλειος ἀπορρίπτει τήν ἐξήγησι αὐτή, χωρίς, βέβαια, νά εἶναι τότε γνώ-

στις τῶν ἀντιδράσεων στόν ἥλιο. Λέγοντας πῶς σέ τίποτα δέν τόν δυσκολεύει τό νά δεχθεῖ τί μία ἢ τίν ἄλλη ἐξήγησι, δηλώνει πῶς εἶναι λογικό νά δεχτοῦμε κι ἄλλα ἐνδεχόμενα. Μπορεῖ ὁ ἥλιος, λέει, νά εἶναι «ἐκ φύσεως» θερμός (βλ. Ἑξαήμερος Γ', 35). Ἐξάλλου, δέχεται ὅτι ὁ ἥλιος ἔχει τό φῶς «ἐγκραμένον ἑαυτῶ», δηλαδή ἀναμικτο μέ τί μάζα του, πράγμα πού δέν ἀπέχει πολύ ἀπό τήν πραγματικότητα, ὅπως τί δεχόμαστε σήμερα (βλ. Ἑξαήμερος ΣΤ', 17). Ἀπορρίπτει ἀκόμη προηγούμενές του ἀντιλήψεις ὡς πρός τί φύση τῆς κατασκευῆς τοῦ οὐρανοῦ, πού τόν ἤθελαν στερεό. Δέχεται τί φύση τοῦ οὐρανοῦ λεπτή καί ἀέρινη, πράγμα σύμφωνο μέ τίς σημερινές ἀντιλήψεις (βλ. Ἑξαήμερος Α', 31).

Γιά τήν εὐστάθεια τῆς γῆς δέν ἀναζητεῖ ἀφελεῖς λύσεις, ὅπως ἔκαναν καί τότε κάποιοι εὐσεβιστές. Δέν ἐξηγεῖ κατά γράμμα τό ψαλμικό «ἐγὼ ἐστερέωσα τοὺς στύλους αὐτῆς» (Ψαλμ. 74, 4), γιατί, σύμφωνα μ' ἓνα ὀρθό συλλογισμό πού ἐκθέτει, θά ἔπρεπε νά καθορίσει καί τί σύστασι τῶν στύλων αὐτῶν. Κι ὕστερα, οἱ στύλοι αὐτοί ποῦ θά στηρίζονταν; Στύλοι, λέει, εἶναι ἡ δύναμη

πού τί συγκρατεῖ. Καί τό ὅτι μένει μετέωρη στό χάος μόνη, ὀφείλεται στή δύναμη τοῦ Θεοῦ, τοῦ Δημιουργοῦ τῆς, ἀφοῦ «ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τά πέγρατα τῆς γῆς» (Ψαλμ. 94, 4. Βλ. Ἑξαήμερος Α', 35 - 36).

Μέ μόνη διαφορὰ τό ὅτι δέχεται τί γνώμη τῆς ἐποχῆς του ὅτι ἡ γῆ ἦτο ἀκίνητη, ἐνῶ ὁ ἥλιος ἐκινεῖτο, μελετᾷ τήν περιοδικότητα τῶν ἐποχῶν, τήν αὐξομείωσι τῶν ὠρῶν τῆς ἡμέρας καί τῆς νύκτας καθῶς καί τήν αὐξομείωσι τῶν σκιῶν κτηρίων καί δένδρων, ἀνάλογα μέ τήν ἐποχή καί τί θέσι τοῦ ἡλίου (βλ. Ἑξαήμερος ΣΤ', 42 - 43).

Ξέρει τίς ἐκλείψεις ἡλίου καί σελήνης καί τίς ἐρμηνεύει σωστά, ἀνάλογα μέ τί σχετική θέσι ἡλίου-σελήνης-γῆς, ἔστω κι ἂν, ὅπως ἀναφέραμε, θεωροῦσε τί γῆ ἀκίνητη.

Εἶναι, ἐπίσης, γνώστης τῶν ποικίλων θεωριῶν περὶ τοῦ σχήματος τῆς γῆς, δέν ἀποδίδει, ὅμως, ἰδιαίτερη σημασία σ' αὐτή τί λεπτομέρεια. «Οἱ περὶ κόσμου γράψαντες», λέει, «πολλά περὶ σχημάτων γῆς διελέχθησαν, εἴτε σφαιρα ἐστίν, εἴτε κύλινδρος, εἴτε καί δίσκος ἐστίν ἐμφερῆς ἢ γῆ καί

ἐξίσου πάντοθεν ἀποτετόρνευται, ἢ λικνοειδῆς ἐστὶ καὶ μεσοκοῖλος...» (Ἑξαήμερος Θ', 3).

Παρά τίς ἐπιφυλάξεις του ὡς πρὸς τὴν ὑπαρξὴ μερικῶν λανθασμένων πορισμάτων τῆς Ἐπιστήμης, ὁ Βασίλειος δὲν ὑπαγορεύει στὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἐπιστημονικά πορίσματα, γιατί δὲν διαθέτει τέτοια, οὔτε κι ἀμφισβητεῖ τὰ πραγματικά πορίσματα τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν. Ἀπεναντίας, ὅταν τὰ χρειάζεται τὰ χρησιμοποιεῖ ὅπως ἔχουν, γιὰ νὰ μεταφέρει τὸ μήνυμα τοῦ Θεοῦ στοὺς ἀνθρώπους στὴ γλῶσσα πού μιλοῦν καὶ κατανοοῦν. Ἔτσι, ἀναπτύσσοντας τὸ ἀγιογραφικὸ χωρίο «ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν» καὶ θέλοντας νὰ μεταδώσει τὴ βασικὴ χριστιανικὴ ἀντίληψη ὅτι ὁ κόσμος δὲν εἶναι ἀναρχος, ἀλλ' ἔχει τὴν ἀρχὴ του στὸν Θεό, κάνει χρῆσιν μίας, ὅχι καὶ τόσο αὐτονόητης γιὰ τὴν ἐποχὴ του, ἐπιστημονικῆς παραδοχῆς. Λέει πὼς τὰ οὐράνια σώματα κινοῦνται συνεχῶς, ἐκτελοῦν δὲ κυκλικὴ τροχιά. «Κυκλόσε περιτρέχει τὰ κατ' οὐρανὸν κινούμενα», λέει ἐπὶ λέξει. Τί-

ποτα δὲν τὸν ἐμποδίζει νὰ δεχτεῖ ἓνα ἐπιστημονικὸ πόρισμα. Ἡ κυκλικὴ κίνησή τους, ὅμως, δὲν τὸν παρασύρει, ὅπως κάποιους, στό νὰ τὰ θεωρήσει ἀναρχα. Καί στό ἐπίπεδο σχῆμα τοῦ κύκλου, λέει, δὲν διακρίνεται ἀρχὴ καὶ τέλος, ἀλλ' αὐτὸ δὲν σημαίνει πὼς εἶναι ἀναρχο καὶ ἀδημιούργητο. Ἀπὸ κάποιο σημεῖο ξεκίνησε αὐτὸς πού τὸν χάραξε μέ τὸν διαβήτη. Τὸ ἴδιο κι ὁ Θεός. Ἔδωσε ἀρχὴ καὶ στά σώματα καὶ στίς κινήσεις τους καὶ κάποτε θὰ τοὺς δώσει καὶ τὸ τέλος (βλ. Ἑξαήμερος Α', 11).

Ἔχει ξεκάθαρες ἀντιλήψεις καὶ γιὰ τὸν χρόνο, τὴν ἄλλη αὐτὴ διάστασι τοῦ παρόντος κόσμου καὶ τῆς καθημερινότητάς.

Ἀναφέρεται στὴ διάκρισι τοῦ χρόνου σὲ παρελθόν, παρόν καὶ μέλλον, λέει, ὅμως, πὼς ἂν θελήσουμε νὰ προσδιορίσουμε τὸ παρόν θὰ καταλήξουμε στό συμπέρασμα πὼς αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ τίποτε περὶ σσότερο ἀπὸ μίαν διαχωριστικὴ γραμμὴ ἀνάμεσα στό παρελθόν καὶ στό μέλλον. Τὸ παρόν, δηλαδή, δὲν εἶναι στὴν πραγματικότητα χρόνος, ἀλλὰ ἡ ἀπειροστή, ἢ ἄτμητη, ἐκείνη στιγμὴ μέ τὴν ὁποία διαχωρί-

ζεται τό παρελθόν από τό μέλλον. Μόλις ζήσεις τή στιγμή αυτή γίνεται παρελθόν. Πρίν τήν ζήσεις εἶναι προσδοκώμενο μέλλον.

Τό ἴδιο, ὡς γνωστόν, ὑποστήριζε κι ὁ Ἀριστοτέλης, πού λέει ὅτι «*τοῦ χρόνου τά μὲν γέγονε, τά δέ μέλλει... τό δέ νῦν οὐ μέρος...*».

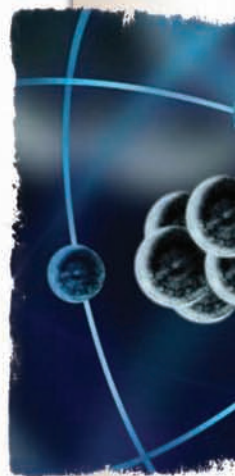
Ἐκεῖνο, ὅμως, πού συνδέει τόν Μ. Βασίλειο πρὸς τίς ἐπιστημονικές θεωρίες, εἶναι ἡ ἀποψή του ὅτι ὁ χρόνος συνδέεται ὀργανικά μέ τόν χῶρο καί δέν μπορεῖ νά νοηθεῖ χωρὶς αὐτόν. Ἡ δημιουργία τους ὑπῆρξε ταυτόχρονη καί ἀκαριαία. Τόσο, δηλαδή, ὁ χρόνος ὅσο καί ὁ χῶρος δημιουργήθηκαν ἀχρόνως μέ τή θέληση τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι ἀναπτύσσει ὁ Μ. Βασίλειος τό «*ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεός τόν οὐρανόν καί τήν γῆν*». Κι ἀκόμα, προσθέτει: Ὅπως ἡ ἀρχή τοῦ δρόμου δέν εἶναι ἀκόμα δρόμος καί ἡ ἀρχή τοῦ σπιτιοῦ δέν εἶναι σπίτι, ἔτσι καί ἡ ἀρχή τοῦ χρόνου δέν εἶναι χρόνος, οὔτε μέρος τοῦ χρόνου. Γι' αὐτό καί λέγει ὅτι ἀχρόνως δημιουργήθηκε ὁ χρόνος, μέ τή θέληση τοῦ Θεοῦ. Σέ περίπτωση πού θά ὑποστηρίξει κάποιος, λέει, ὅτι καί ἡ ἀρχή εἶναι χρόνος, πρέπει νά μπορέσει νά διαρέσει καί αὐτήν σέ

ἀρχή, μέσο καί τέλος, πράγμα πού εἶναι ἀδύνατον.

Μά καί ἡ ἐπικρατοῦσα σήμερα ἐπιστημονική θεωρία τοῦ «big bang», ἡ θεωρία τῆς μεγάλης ἔκρηξης, λέει πῶς μέ τήν ἀρχέγονη αὐτή ἔκρηξη δημιουργήθηκαν ἀκαριαῖα ὁ χῶρος, ἡ ὕλη καί ὁ χρόνος.

Μία κοινή ἐπιστημονική διαπίστωση πού ἔχει παγκόσμια καί παντοτινή, στά πλαίσια τοῦ κόσμου τούτου, ἰσχύ εἶναι πῶς ὁ χρόνος συνοδεύει, ἀπό τότε πού δημιουργήθηκε, διαρκῶς τά πράγματα τοῦ κόσμου τούτου, χωρίς ποτέ νά διακόπτεται. Κι ὁ Μ. Βασίλειος σημειώνει, ὡς παρατήρησή του στήν Ἐξαίμερο, ὅτι «*συμφυής τῷ κόσμῳ καί τοῖς ἐν αὐτῷ ζώοις τε καί φυτοῖς, ἡ τοῦ χρόνου διέξοδος*».

Πέρα ἀπό τή θεωρητική αὐτή τοποθέτηση ἀπέναντι στίς ἐπιστημονικές γνώσεις τοῦ καιροῦ του, ὁ Μ. Βασίλειος ἀποδέχεται καί τή χρήση τῶν ἐπιστημονικῶν ἐπιτεύξεων στήν καθημερινή ζωή. Ἡ πίστη του στήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ δέν τόν ἐμποδίζει νά ἀναγνωρίσει στόν ἄνθρωπο τή δυνατότητα νά ἀναλάβει, μέ τή λογική του, τή διακυβέρνηση τῆς ζωῆς του καί τοῦ κόσμου. Σ' ἀντίθεση μέ

τούς δεισιδαίμονες, υποστηρίζει ότι οί άνθρωποι πρέπει νά επιδίδονται δημιουργικά στή διακυβέρνηση τῆς πραγματικότητας, προσπαθώντας νά τή βελτιώσουν, ἔχοντας τήν πεποίθηση πώς ἡ πράξη τους αὐτή, ὄχι μόνο δέν ἀποτελεῖ ὕβρη πρὸς τόν Θεό, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐκπλήρωση τοῦ προορισμοῦ τους.

Ἔτσι, ἀποδέχεται τή χρήση τῶν φαρμάκων στήν ἰατρική καί γνωρίζει τή φυτική προέλευση πολλῶν ἀπ' αὐτά, καθὼς καί τήν εἰδική χρήση τους. Λέγοντας πώς τίποτα δέν δημιούργησε χωρίς λόγο ὁ Θεός, ἀναφέρει τή χρησιμοποίηση τοῦ μανδραγόρα, ἑνὸς ὑπνοφόρου φυτοῦ γιά τήν ἐπίτευξη τῆς ἀναισθησίας, τοῦ ὀπίου γιά τήν ἀνακούφιση ἀπὸ τοὺς φοβεροὺς πόνους τῶν σωμάτων, καί τοῦ ἐλλέβορου γιά τήν καταπολέμηση πολλῶν χρόνιων παθήσεων (βλ. Ἐξαήμερος Ε', 22). Γνώριζε τίς θεραπευτικές ιδιότητες τῆς ρητίνης τοῦ πεύκου, τῆς ρίγανης, τοῦ μάρθου (βλ. Ἐξαήμερος Θ', 11) καί εἶχε παρατηρήσει πώς καί τὰ ζῶα, ἀπὸ ἔνστικτο, τὰ χρησιμοποιοῦσαν. Γνώριζε ἀκόμα τήν ὑπαρξη τῶν θερμῶν καί με-

ταλλικῶν νερῶν. Βαθὺς ἀναζητητής τῶν αἰτίων τῶν διαφόρων γεγονότων, βρῖσκει πὼς ἡ ψηλὴ θερμοκρασία τῶν ὑδάτων αὐτῶν ὀφείλεται στό ὅτι κατὰ τή διέλευσή τους μέσα ἀπὸ τὰ στρώματα τῆς γῆς, διέλυσαν καί συμπαρέσυραν ποσότητες ἐνώσεων τῶν μετάλλων, μιᾶ δηλαδὴ γιά ἐξώθερμες διαλύσεις, κατὰ τή σημερινή ὀρολογία (βλ. Ἐξαήμερος Δ', 33). Περιγράφει, ἐπίσης, τὸ φιλτράρισμα τοῦ νεροῦ, ὅπως γίνεται μέ τὸ πέρασμά του μέσα ἀπὸ τή γῆ, μέθοδο στήν ὁποία καί σήμερα στηρίζεται ἡ διήθηση τοῦ νεροῦ στὰ ὑδραγωγεία τῶν σύγχρονων πόλεων (βλ. Ἐξαήμερος Δ', 32).

Ἐξηγώντας γιατί σέ μερικές θάλασσες τὸ νερὸ εἶναι πιὸ ἀλμυρὸ ἀπ' ὅτι σέ ἄλλες, ἀσχολεῖται μέ τὸ φυσικὸ φαινόμενο τῆς ἐξάτμισης (βλ. Ἐξαήμερος Γ', 37 καί Δ', 34). Ἐνδιατρίβει καί στό συγγενικὸ φαινόμενο τῆς ἀπόσταξης, περιγράφοντας πὼς οἱ ναυτικοὶ παίρνουν νερὸ γιά τίς ἀνάγκες τους, ψύχοντας τοὺς ἀτμούς τοῦ θαλάσσιου νεροῦ (βλ. Ἐξαήμερος Δ', 35). Τὸν ἀπασχολεῖ ἀκόμα τὸ φαινόμενο τῆς ἀνάκλασης τοῦ φωτός ἀπὸ τήν ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ (βλ. Ἐξαήμερος Β', 33) κι ἐξετάζει τὰ φυσικὰ φαινόμενα

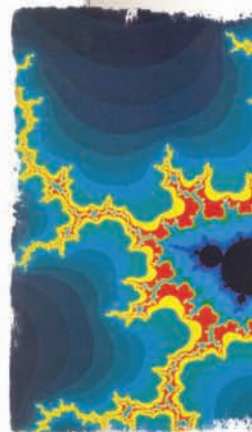
τῆς βροχῆς καί τῶν χιονιῶν, καθώς καί τά αἷτια πού τά προκαλοῦν (βλ. Ἐξαήμερος Γ', 40).

Ἐμπρακτα, λοιπόν, ὁ Μ. Βασίλειος διακηρύσσει ὅτι ἡ ἐπιστημονική δραστηριότητα, τόσο στό ἐπίπεδό της θεωρητικῆς γνώσης ὅσο καί στό πρακτικό ἐπίπεδο τῆς τεχνικῆς, δέν ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τή χριστιανική πίστη. Ἡ πρώτη μπορεῖ κάλλιστα νά εἶναι τρόπος ὑπαρξης τῆς δευτέρης. Ὁ Μ. Βασίλειος εἶναι τῆς γνώμης πώς ἡ ἀνθρώπινη δημιουργία καί ἐφευρετικότητα ἀποτελοῦν ἐκπλήρωση τοῦ ἀνθρώπινου προορισμοῦ καί εἶναι στήν οὐσία τους δοξολογία τοῦ Θεοῦ. «Ὁ Θεός ἐν τούτῳ ἔδωκεν ἡμῖν τό κατ' εἰκόνα, ἐν τῷ κατακυριεύειν τῶν τε ἐνύδρων καί τῶν χερσαίων». Μᾶς ἔδωσε τά γνωρίσματά του, δημιουργώντας μας κατ' εἰκόνα Του, γιά νά μπορέσουμε μέ τίς γνώσεις πού θά ἀποκτήσουμε καί τίς τεχνικές πού θά ἀναπτύξουμε νά ἐπιβληθοῦμε καί στή θάλασσα καί στήν ξηρά. Ἔτσι, δέν θεωρεῖ ἐπέμβαση στό δημιουργικό ἔργο τοῦ Θεοῦ τή διασταύρωση ὀρισμένων ποικιλιῶν καρποφόρων δένδρων, πού ἔχει ὡς σκοπό τή βελτίωση τῶν ποικιλιῶν (βλ. Ἐξαήμερος Ε', 41), οὔτε νιώθει

ὅποιαδήποτε ἀναστολή στήν περιγραφή τοῦ πολλαπλασιασμοῦ ὀρισμένων φυτῶν μέ μοσχεύματα καί παραφυάδες (βλ. Ἐξαήμερος Ε', 31) ἢ τήν παραλαβή χρήσιμων προϊόντων, ὅπως εἶναι τό ἤλεκτρον, ἀπό τοὺς χυμούς ὀρισμένων δένδρων (βλ. Ἐξαήμερος Ε', 47 - 48).

Ἀποδεικνύεται, ἐπίσης, βαθύτατος γνώστης στοιχείων φυτολογίας. Οἱ σπόροι βλαστάνουν μέν, ὑπακούοντας στό ἀρχικό πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ, ἡ βλάστηση, ὅμως, ἀκολουθεῖ ὀρισμένα στάδια, ἔχει ὀρισμένες προϋποθέσεις. Διογκώνονται οἱ σπόροι μέ τό νερό, μέ μία συγκεκριμένη ὠσμωτική διαδικασία πού περιγράφεται, ἐνεργοποιεῖται τό φύτρον καί μέ τή δύναμη τῆς θερμότητας ὠθεῖται ὁ βλαστός πρὸς τά ἄνω (βλ. Ἐξαήμερος Ε', 15). Γι' αὐτό καί πρέπει ὁ ἄνθρωπος νά ἐξασφαλίσει τίς ἀπαιτούμενες αὐτές συνθῆκες, πράγμα πού τόν κάνει συνεργό τοῦ Θεοῦ.

Ταυτόχρονα, ὅμως, μαζί μέ τή γνώση τῆς Ἐπιστήμης καί τήν ἐφαρμογή τῆς Τεχνολογίας, ὁ Μ. Βασίλειος δέν σταματᾷ νά τονίζει ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν καθορίζεται ἀπό τή θέση καί τίς

ἐνέργειές του μέσα στό κοσμικό σύστημα, ἀλλά ἀπό τή σχέση του μέ τόν Θεό. Ἡ πραγμάτωση τῆς ἀληθινῆς οὐσίας του δέν συντελεῖται στό «κατά φύσιν ζῆν», στό ὁποῖο στοχεύουν Ἐπιστήμη καί Τεχνολογία. Ἐπεκτείνεται στό «ὑπέρ φύσιν».

Ὁ Μ. Βασίλειος ἀξιολογεῖ ὅλα τά ἐγκόσμια, δηλαδή γνώσεις, Ἐπιστήμη, Τεχνολογία, μέ βάση τήν αἰωνιότητα. Μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του, κι ὅταν ἀκόμα ἔγινε Ἐπίσκοπος, κι ὅταν ὑφίστατο διωγμούς, δέν ἔπαυσε νά στέλλει ἀπό τήν Καισάρεια χριστιανούς νέους, πού διψοῦσαν γιά μόρφωση, στήν ἐθνική σχολή τοῦ Λιβάνιου, ὅπου θά καταρτίζονταν γιά νά ἐξορμήσουν πρὸς τόν κόσμο.

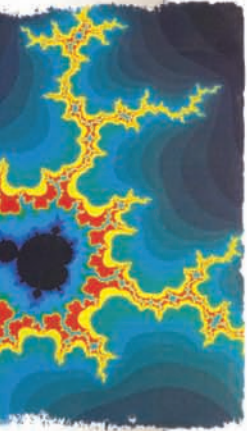
Φρόντιζε, ὅμως, τήν ἴδια ὥρα νά τοὺς προειδοποιεῖ: *«Ἡμεῖς (οἱ Χριστιανοί), ἐπὶ μακρότερον προΐμεν ταῖς ἐλπίσι καί πρὸς ἑτέρου βίου παρασκευὴν ἅπαντα πράττομεν»*. Θά πάρουν ἀπό τόν ὑλικό κόσμο ὅ,τι εἶναι χρήσιμο γιά τή ζωή τους, ἀλλά ἄλλος εἶναι ὁ προσανατολισμός, ἄλλα τά κριτήρια τῆς δικῆς μας ζωῆς.

Γνωρίζει, λοιπόν, τίς ἐπιστημονικές ἀνακαλύψεις τοῦ

καιροῦ του ὁ Μ. Βασίλειος καί τίς ἀποδέχεται, χωρίς νά φοβᾶται ὅτι αὐτές εἶναι δυνατόν νά συγκρουσθοῦν πρὸς τίς ἀρχές τοῦ Χριστιανισμοῦ, τῆς θρησκείας του. Κι ἀκόμα ἐρευνᾷ καί ὁ ἴδιος, χρησιμοποιώντας τήν παρατήρηση καί τό πείραμα, τή μεθοδολογία τῆς Ἐπιστήμης, προσπαθώντας νά διεισδύσει στά μυστικά τῆς φύσεως. Ἐπί πλέον, παρουσιάζεται ἔτομος νά χρησιμοποιήσει ὅλες τίς ἀνακαλύψεις τῆς Ἐπιστήμης πού διευκολύνουν τή ζωή τῶν ἀνθρώπων.

Αὐτή ἡ συμπόρευση τῆς Θεολογίας μέ τήν Ἐπιστήμη, ὅπως ἐκφράζεται στή ζωή καί τό ἔργο τοῦ Μ. Βασιλείου, δέν σημαίνει, ἀσφαλῶς, ταύτιση πορείας ἢ θέσεων. Περιγράφει μᾶλλον τή μὴ ὑπαρξὴ ἀντιθέσεων, ἀφοῦ ἡ Ἐπιστήμη ἐξετάζει τήν ἐγκόσμια πραγματικότητα καί ἡ Θεολογία τήν ὑπερβατική. Ἡ μία περιγράφει τόν κόσμο καί ἡ ἄλλη ἀποκαλύπτει ποιὸς ἐδημιούργησε τόν κόσμο.

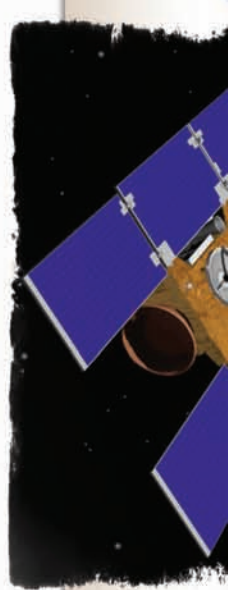
Σήμερα πολλοὶ ἐπιστήμονες ὁμολογοῦν ὅτι εἶναι ἀναγκαῖα ἡ στήριξη τῆς Θρησκείας, γιά νά μπορέσει νά ὀρθοποδήσει καί νά προχωρήσει ἡ Ἐπιστήμη μπροστά στά τόσα ἀδιέξο-

δα τῶν καιρῶν μας. Ὁ Einstein λέγει ὅτι «ἡ Ἐπιστήμη χωρὶς τῆς Θρησκείας χωλαίνει». Κι ἕνας ἄλλος, σύγχρονός μας, ὁ Paul Davies, Καθηγητὴς στό Πανεπιστήμιο τοῦ Newcastle, λέει πῶς στίς μέρες μας, μέ τίς πολλές ἐπιστημονικές ἀνακαλύψεις καί τίς ἐπιστημονικές προόδους, «ἡ Ἐπιστήμη προσφέρει μίαν ἀσφαλέστερη ὁδὸ πρὸς τὸν Θεὸ παρά ἡ Θρησκεία». Αὐτό, βέβαια, δέν σημαίνει πῶς ἡ Ἐπιστήμη μπορεῖ νά ἐρευνήσει θεολογικές ἔννοιες, ὅπως τίς ἔννοιες λύτρωση, ἐνανθρώπηση, ἀνάσταση, μέ ἐπιστημονικούς ὅρους ἢ θεωρίες. Κάτι τέτοιο ἀντίκειται στοὺς ὅρους ἐντολῆς της, στή μεθοδολογία καί στά ὅριά της. Σημαίνει, ὅμως, πῶς ἔχοντας ἐπίγνωση τῶν ὁρίων καί δυνατοτήτων της, ἡ Ἐπιστήμη ἀντιλαμβάνεται ὅτι δέν ἀποτελεῖ πανάκεια κι ὅτι δέν μπορεῖ νά λύσει ὁποιοδήποτε πρόβλημα, οὔτε καί νά ἀπαντήσῃ σέ κάθε ἐρώτηση. Καί τό κυριότερο, διακηρύσσει αὐτό πού καί ὁ Μ. Βασίλειος ἔμπρακτα μᾶς ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐπιστημονική γνῶση δέν μπορεῖ νά εἶναι λόγος γιά ἄρνηση τῆς ὑπαρξης τοῦ Θεοῦ, τοῦ δημιουργικοῦ Του ἔργου καί τῆς πρόνοιάς Του γιά τόν κόσμο.

Τί μηνύματα στέλλει ἡ στάση του αὐτῆ στοὺς ἀνθρώπους τῆς σημερινῆς ἐποχῆς καί εἰδικότερα τοὺς ἀνθρώπους πού ἐμπλέκονται, εἴτε ἄμεσα ὡς δάσκαλοι καί μαθητές εἴτε ἕμμεσα ὡς Ἐκκλησία καί γονεῖς, στήν Παιδεία τοῦ τόπου; Δύο εἶναι κατά τῆ γνώμη μου τά κύρια μηνύματα:

Πρῶτον: Ἡ ἀνάγκη τῆς ὀρθῆς τοποθέτησης ἀπέναντι στήν ἐπιστημονική ἔρευνα καί τά ἐπιστημονικά καί τεχνολογικά ἐπιτεύγματα. Ἐν μερικοῖς Χριστιανοῖς ἔχουν κάποιες ἐπιφυλάξεις στήν ἀποδοχή τῆς Ἐπιστήμης, λόγῳ κάποιων ὑπερβολῶν της στίς μέρες μας, θά πρέπει νά θυμοῦνται -κι ὁ Μ. Βασίλειος συμφωνεῖ ἀπόλυτα- ὅτι εἶναι ἡ κατάχρηση κι ὄχι ἡ λελογισμένη χρῆση τῆς Ἐπιστήμης πού ἐπιφέρει τά κακά, ὅπως καί κάθε κατάχρηση. Ἡ Ἐπιστήμη σήμερα κρίνεται ὡς μία ἀπό τίς μεγαλύτερες εὐλογίες τοῦ Θεοῦ. Γιατί αὐτῆ κατόρθωσε, πράγματι, καί τῆ ζωῆ τοῦ ἀνθρώπου νά κάμει ἀνετότερη καί πολλές ἀσθένειες νά θεραπεύσῃ καί τόν πόνο νά ἀμβλύνῃ καί τῆ ζωῆ νά ἐπιμηκύνῃ καί τῆ σελήνη καί τά ἄστρα ἀκόμη νά φέρῃ στά χέρια μας. Φτάνει νά συμπορεύε-

ται μέ τήν ἀρετή, γιατί διαφορετικά γίνεται πανουργία, ὅπως προειδοποίησαν οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας.

Ἄν πάλι κάποιοι ἄλλοι, ἀπό πλευρᾶς Ἐπιστήμης -κι ὑπάρχουν μερικοί- παρουσιάζονται ὡς ἄθεοι, θά πρέπει κι αὐτοί νά θυμοῦνται -ὁ Μ. Βασίλειος εἶναι κατηγορηματικός σ' αὐτό- πῶς ἡ ἀθεΐα τους δέν μπορεῖ νά θεμελιωθεῖ στήν Ἐπιστήμη, ἀλλ' εἶναι ἀπλῶς μία ὑπαρξιακή τοποθέτησή τους.

Οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμᾶτων παίρνουν, λοιπόν, τό μήνυμα ἀπό τόν Μ. Βασίλειο ὅτι Ἐπιστήμη καί Τεχνολογία εἶναι ὄργανα δοσμένα ἀπό τόν Θεό, πού, ἄν χρησιμοποιηθοῦν ὀρθά, ἐπεκτείνουν τίς δυνατότητές μας γιά τό καλό.

Δεύτερον: Οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμᾶτων θά πρέπει νά κατανοήσουν τήν ἀναγκαιότητα, ἀλλά καί νά συμβάλουν στή μεταφορά τῆς ἀποκάλυψης τοῦ Θεοῦ ἀπό παλαιότερους φορεῖς, πού παύουν μέ τό πέρασμα τοῦ καιροῦ νά ἰσχύουν, σέ νέους πού ἰσχύουν στή νέα ἐποχή. Οἱ ἴδιες θεμελιώδεις ἀρχές νά ἐκφραστοῦν μέ νέους τρόπους. Εἶναι γνωστό πῶς τό Εὐαγγέλιο ἐκφράστηκε μέ γεωργικούς καί ποιμενικούς ὅρους, γιατί τέτοιο ἦταν τό πε-

ριβάλλον στό ὁποῖο ἀπευθυνόταν. Μιλᾷ γιά ἀγρούς, γιά σπορά, γιά ζιζάνια, γιά ποίμνια καί βοσκή. Σήμερα, ὅμως, ἡ κοινωνία ἔχει ἄλλο περιβάλλον, ἐπιστημονικό καί τεχνολογικό. Ὁ σημερινός ἀγρός καί ἡ σημερινή μάνδρα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τό ἐργαστήριο καί τό ἐργοστάσιο. Τά ζιζάνια μπορεῖ νά εἶναι μία ἐκτροπή, μία ἀνεπιθύμητη ἀντίδραση σ' ἓνα πυρηνικό ἀντιδραστήρα. Ἡ ἀποδοχή τῆς Ἐπιστήμης καί τῆς Τεχνολογίας τῆς ἐποχῆς του ἀπὸ τόν Μ. Βασίλειο, μᾶς λέει πῶς δέν θά πρέπει νά διστάσουμε νά ἐκφράσουμε τίς αἰώνιες καί μόνιμες ἀλήθειες τοῦ Εὐαγγελίου μέ τή νέα ὀρολογία τῆς ἐποχῆς. Εἶναι τοῦτο, ἡ χρήση, δηλαδή, κατάλληλων προσλαμβανουσῶν παραστάσεων, βασική παιδαγωγική ἀρχή πού μᾶς προβάλλει ἡ Γιορτή τῶν Γραμμᾶτων.

Διαχρονικός, λοιπόν, ὁ Μ. Βασίλειος, ὅπως κι οἱ ἄλλοι δύο Ἱεράρχες, τηρουμένων πάντοτε τῶν ἀναλογιῶν. Τό ἴδιο καί τά μηνύματά τους. Χρέος μας, τιμώντας τή μνήμη τους, εἶναι νά τοῦς ἀκούσουμε κι ὅσο μπορούμε νά τοῦς μιμηθοῦμε. Θά εἶναι ἡ μεγαλύτερη ὑπηρεσία πού θά προσφέρουμε στήν πατρίδα καί στά παιδιά μας.

Ἡ ἐνορία στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας

Ἀντώνη Χαραλάμπους
Θεολόγου

(Συνέχεια ἀπό τό προηγούμενο)

Γ. Ἡ ἐνορία στή σύγχρονη πραγματικότητα

Ἡ Ἐκκλησία στήν ἐποχή μας γνωρίζεται μέσα ἀπό τήν ἐνορία. Τό πρῶτο πράγμα πού ἔρχεται στό μυαλό μας, ὅταν ἀκοῦμε τή λέξη Ἐκκλησία, εἶναι ὁ οἰκείος μας ναός, ὁ ἱερέας πού τόν λειτουργεῖ καί τό ἐκκλησίασμα πού λειτουργεῖται σ' αὐτόν¹, ἐν ὀλίγοις ἡ πραγματικότητα τῆς ἐνορίας. Τό φαινόμενο αὐτό τῆς ταύτισης στήν ἐποχή μας ἐνορίας καί Ἐκκλησίας δέν ἀπέχει ἀπό τήν ἐκκλησιαστική πραγματικότητα, ὅπου

ἡ ἐνορία ἀποτελεῖ τό κύτταρο τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἐνορία χαρακτηρίζεται ὡς τό κύτταρο τῆς Ἐκκλησίας², ἀφοῦ ἀποτελεῖ τή μικρότερη καί γι' αὐτό κυριολεκτικά πυρηνική ἐκκλησιαστική μονάδα³. Ἡ ἐνορία εἶναι ἡ σύναξη τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, πού τελεῖ τήν Εὐχαριστία καί γίνεται Σῶμα Χριστοῦ, Ἐκκλησία⁴. Στήν ἐνορία, ἱερέας καί πιστοί βιώνουν τήν κοινω- νία μεταξύ τους καί μέ τόν Θεό, ἔχοντας ὡς κέντρο τῆς ἐνότητάς τους τήν ἐνότητα τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος⁵. Μέσα στήν ἐνοριακή ζωή προ-

1. Βλ. Ἀγγέλου Βαλλιανάτου, «Ἐνορία: ἀπό τήν ἰδεατή κοινωνία στήν ἀληθινή», *Ἐνορία, Πρὸς μιά νέα ἀνακάλυψή της*, ἐκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα ²1993, σ. 84.

2. Βλ. Πρωτοπρ. Δημητρίου Βακάρου, «Ἡ Ἐνορία», *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς 726*, Θεσσαλονίκη 1989, σ. 1.

3. Βλ. Πρωτοπρ. Γεωργίου Μεταλλνοῦ, «Ἡ σύγχρονη ἐνορία: Ἐπακριβώσεις καί προοπτικές», *Ἐνορία, Πρὸς μιά νέα ἀνακάλυψή της*, ὅ.π., σ. 114.

4. Βλ. Πρωτοπρ. Δημητρίου Βακάρου, «Ἡ Ἐνορία», *Ἐνορία, Πρὸς μιά νέα ἀνακάλυψή της*, ὅ.π., σ. 56 - 57. Στήν ἐνορία ὁ πιστός βιώνει τό μυστήριο τῆς σύναξης ὑπό τήν τριπλῆ του ἐνότητα: Σύναξη-Εὐχαριστία-Ἐκκλησία, γιά τό ὁποῖο ὁμόφωνα μαρτυρεῖ ὅλη ἡ πρῶμη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Βλ. Ἀλεξάνδρου Σμέμαν, *Εὐχαριστία. Τό Μυστήριο τῆς Βασιλείας*, ἐκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα ²2000, σ. 19 - 26.

5. Βλ. Ἀρχμ. Γεωργίου Γρηγοριάτη, «Ἐκκλησία καί Ἐνορία», *Ἐνορία, Πρὸς μιά νέα ἀνακάλυψή της*, ὅ.π., σ. 26.

σφέρεται στὸν κόσμo «*ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*» καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καλοῦνται νὰ συμμετάσχουν σ' αὐτήν⁶.

Ἡ ἐνορία ἀποτελεῖ μία διευρυμένη οἰκογένεια⁷, τὴν οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποία συγκροτεῖ ὁ Χριστός⁸ καὶ στὴν ὁποία ὁ πιστὸς αἰσθάνεται τὸν ἱερέα ὡς πατέρα του καὶ τοὺς Χριστιανούς ὡς πνευματικούς του ἀδελφούς⁹. «*Στὴν ἐνορία τοὺς οἱ Χριστιανοὶ ἐνός τόπου ἐκκλησιοποιοῦνται, ἐνώνονται πνευματικά, ἀδελφώνονται, ὥστε στίς καθημερινές τοὺς σχέσεις νὰ ζοῦν ὡς ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ καὶ μέλη τῆς Ἐκκλησίας*»¹⁰.

Ἡ λειτουργία τῆς ἐνορίας προϋποθέτει ἀπαραίτητα τὴ ζωντανή παρουσία τῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς ὁποίους διακονοῦν στίς ἀνάγκες τοὺς καὶ βοηθοῦν στὴν ἐνεργοποίηση τῶν χαρισμάτων τοὺς οἱ ἱερεῖς. Ἔτσι, στὴν Ἐκκλησία εἶναι ἀδιανόητος ὁ ὁποιοσδήποτε ὑποτιμητικὸς διαχωρισμὸς μεταξὺ κλήρου καὶ λαοῦ, ἀφοῦ ἡ ἱερωσύνη εἶναι χάρισμα γιὰ τὴ διακονία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ¹¹. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ αὐτὸ πού γράφει ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «*Πρόβατα καὶ ποιμένες πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην εἰσὶ διαίρεσιν, πρὸς δέ τὸν Χριστὸν πάντες πρόβατα. Καὶ γὰρ οἱ ποιμαίνοντες καὶ οἱ ποιμαινόμενοι ὑφ' ἐνός του ἄνω ποιμένος ποιμαίνονται*»¹².

6. Βλ. Ἀρχμ. Γεωργίου (Καθηγουμένου Ἰ. Μ. Ὁσίου Γρηγορίου), *Θέματα Ἐκκλησιολογίας καὶ Ποιμαντικῆς*, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου, Ἁγίου Ὁρος ³1999, σ. 13.

7. Πρωτοπρ. Γ. Μεταλληνοῦ, ὁ.π., σ. 120.

8. «*Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ "ἐκκλησιαστής" μας, γιατί μᾶς συνάγει στό πανάγιο Σῶμα του, ἀλλὰ συγχρόνως εἶναι καὶ ἡ Ἐκκλησία μας, ἀφοῦ γίνεται ὁ τόπος τῆς συνάξεώς μας. Ὅταν μιλοῦμε, συνεπῶς, γιὰ "ἐκκλησία" ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι, ἐννοοῦμε πρωταρχικά καὶ κύρια τὸν ἴδιο τὸν Χριστό, μέσα στὸν Ὅποιο πραγματοποιεῖται ἡ ἐνωσή μας*». Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ, *Ἐνορία: Ὁ Χριστὸς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν*, ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήνα ²2000, σ. 16.

9. Βλ. Ἀρχμ. Γεωργίου Γρηγοριάτη, «Ἐκκλησία καὶ Ἐνορία», ὁ.π., σ. 19.

10. Ὁ.π., σ. 21.

11. Βλ. Πρωτοπρ. Μιχαὴλ Καρδαμάκη, «Ἡ ἐκ νέου ἀνακάλυψη τῆς ἐνορίας», *Ἐνορία, Πρὸς μιά νέα ἀνακάλυψή της*, ὁ.π., σ. 110 - 111.

12. *Λόγος εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ*, PG 52, 784.

Ἄξονας καί γεωγραφικό κέντρο ἀναφορᾶς γύρω ἀπό τόν ὁποῖο περιστρέφεται ἡ ζωή τῆς ἐνορίας ἦταν ἀνέκαθεν ὁ ναός¹³. Αὐτό διασώζεται μέχρι σήμερα σέ πολλές ἐνορίες τῆς ἐπαρχίας, ὅπου ὁ ναός βρίσκεται στό κέντρο τοῦ χωριοῦ. Ἡ θέση αὐτή τοῦ ναοῦ δέν εἶναι τυχαία· ἐκφράζει τή συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας ὅτι ὁ ναός δέν εἶναι «τόπος περιπτωσιακῆς συνάντησης, ἀλλά τό ἀπόλυτο κέντρο τῆς ζωῆς τοῦ πιστοῦ»¹⁴. Ἡ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας, ἄλλωστε, δέν ἀποτελεῖ κάποιο κομμάτι τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά ὁλόκληρη τή ζωή του, πού προσφέρεται στόν Θεό, γιά νά τήν μεταμορφώσει καί νά τήν ἀγιάσει¹⁵.

Χρειαζεται νά ἐνταχθεῖ ὁλόκληρη ἡ ζωή τοῦ ἀνθρώπου

στήν Ἐκκλησία, γιατί ἀκριβῶς σωτηρία εἶναι ἡ θεραπεία-θέωση ὁλόκληρου τοῦ ἀνθρώπου, ψυχῆς καί σώματος. Θεραπεία σημαίνει «νά καθαρῶσθε (ἐλευθερωθεῖ) ἡ καρδιά ἀπό τά πάθη, γιά νά μπορεῖ νά φωτισθεῖ ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα. Διότι μόνο ἀπό τόν ἀγιοπνευματικό φωτισμό μπορεῖ κανεῖς, μέ τή χάρι τοῦ Θεοῦ, νά φθάσει στή θέωση, στήν τελείωση δηλαδή τῆς ὑπάρξεώς του μέσα στήν ἄκτιστη δόξα ἡ βασιλεία (Φῶς) τῆς Ἁγίας Τριάδος»¹⁶. Αὐτή ἡ θεραπεία-θέωση τοῦ ἀνθρώπου συντελεῖται στήν ὀρθόδοξη ἐνορία, πού γι' αὐτό χαρακτηρίζεται ὡς ἰατρεῖο πνευματικό. «*Ἰατρός στή θεραπευτική αὐτή διαδικασία εἶναι ὁ πνευματικός πατέρας, ὁ κληρικός*»¹⁷, πού πρῶτος αὐτός καλεῖται νά μά-

13. Βλ. Ἡλία Βουλγαράκη, «Ἀδιέξοδα καί διέξοδοι», *Ἐνορία, Πρός μιά νέα ἀνακάλυψή της*, ὅ.π., σ. 33.

14. Πρωτοπρ. Γ. Μεταλλινοῦ, «Ἡ σύγχρονη ἐνορία: Ἐπακριβώσεις καί προοπτικές», ὅ.π., σ. 123.

15. Ἀρχμ. Γεωργίου (Καθηγουμένου Ἱ. Μ. Ὁσίου Γρηγορίου), *Θέματα Ἐκκλησιολογίας καί Ποιμαντικῆς*, ὅ.π., σ. 35. Ἡ λατρεία δέν περιορίζεται σέ ὀρισμένους χρόνους προσευχῆς (Ὁρθρος, Ἐσπερινός κλπ.). Οἱ ἰδιαιτέρηοι χρόνοι προσευχῆς εἶναι ἡ ἀφετηρία, ἀπό τήν ὁποία ξεκινᾷ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, γιά νά μεταβάλλει ὅλη τή ζωή σέ λατρεία καί κοινωνία μέ τόν Θεό. Ὁ.π.

16. Πρωτοπρ. Γ. Μεταλλινοῦ, *Ἐνορία: Ὁ Χριστός ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν*, ὅ.π., σ. 30 - 31.

17. Ὁ.π., σ. 37.

θει και νά πάθει τόν τρόπο τῆς θεραπείας. Ὅπως χαρακτηριστικά τονίζει ὁ π. Γεώργιος Μεταλληνός, «ἐνορία, πού δέν διδάσκει τόν τρόπο τῆς θεραπείας, ἀλλά ἀσχολεῖται μέ ἄλλα ἔργα καί ἐπιδιώξεις, δέν μπορεῖ νά σώσει, νά ὀδηγήσει στήν θέωση καί δέν ἔχει, ὀρθόδοξα, λόγο ὑπάρξεως»¹⁸.

Ἡ ἐνορία διακρίνεται σέ κοσμική (μέσα στόν κόσμο) καί μοναστική¹⁹. Ὁ λόγος τῆς ἐμφάνισης τοῦ ἀναχωρητικοῦ καί ἀργότερα τοῦ κοινοβιακοῦ μοναχισμοῦ ἦταν ἡ συνέχιση τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς ἀπαραχάρακτης καί ἀκαυνοτόμητης, στά ὄρια τῆς ἄσκησης καί τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα, ὥστε «νά λειτουργεῖ ὡς “ἱατρεῖον πνευματικόν” καί κοινωνία ἀγάπης καί σωτηρίας (θεώσεως)»²⁰. Στό μοναστικό κοινόβιο ὑπάρχει «μόνιμη διασύνδεση ἀνάμεσα στήν Ἁγία Τράπεζα, τήν Τράπεζα καί τά Κελλιά τῶν μοναχῶν. Ἡ λει-

τουργία τοῦ ναοῦ (πνευματικότητα) συνεχίζεται ἐκεῖ στή λειτουργία τῆς κοινῆς Τραπέξης (ἀδελφικότητα) καί τοῦ Κελλιοῦ (ἀτομικός ἀγώνας). Τό ἴδιο καί στήν ὀρθόδοξη Ἐνορία ἡ λειτουργία τοῦ λατρευτικοῦ κέντρου (ναοῦ) προεκτείνεται στά σπίτια τῶν ἐνοριτῶν, πού γίνονται ἔτσι “κατ’ οἶκον ἐκκλησίες”»²¹. Ἔτσι, τό μοναχικό κοινόβιο ἀποτελεῖ τό πρότυπο τῆς ἐνορίας.

Στήν ἐποχή μας, ἡ σύνδεση Ἐκκλησίας καί ἐνορίας δέν φανερώνεται σέ ἀρκετές περιπτώσεις στήν καθημερινή πράξη, ἀφοῦ ὁ ἐνοριακός θεσμός τείνει νά γίνει ἕνας ἐκκοσμηκευμένος θεσμός, ὁ ὁποῖος δέν προσανατολίζει τούς ἀνθρώπους στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ἐξυπηρετεῖ θρησκευτικά καί ἄλλα ἐνδιαφέροντα. Ἡ ἐνορία στίς μέρες μας περνάει κρίση, ἀκριβῶς γιατί ἔχει χάσει τήν ἐκκλησιαστική της προοπτική,

18. Ὁ.π., σ. 38.

19. Βλ. τοῦ ἰδίου, «Ἡ σύγχρονη ἐνορία: Ἐπακριβώσεις καί προοπτικές», ὁ.π., σ. 117.

20. Ὁ.π., σ. 117 - 118.

21. Ὁ.π., σ. 124. Βλ. καί Ἀρχιμ. Γεωργίου Γρηγοριάτη, «Ἐκκλησία καί Ἐνορία», ὁ.π., σ. 24.

ἀδυνατώντας νά λειτουργήσει σέ πολλές περιπτώσεις ὡς πνευματικό ἰατρεῖο, «ὡς κοινωνία καί ἔνωσις προσώπων ἐν Χριστῷ»²². Ὁ ἱερέας-πνευματικός πατέρας ἐνεργεῖ πολλές φορές ὡς ἐπαγγελματίας, μέ ἔδρα τό ἐνοριακό γραφεῖο, μέ τίς συγκεκριμένες ὥρες λειτουργίας του. Οἱ πιστοί σέ μεγάλο βαθμό λειτουργοῦν ἀπρόσωπα, ἀτομικά, μέ στόχο τήν ἐξυπηρέτηση τῶν θρησκευτικῶν τους ἀναγκῶν (γάμοι, βαπτίσεις, κηδεῖες, μνημόσυνα κ.λπ.)²³. Ἔτσι, ἡ ἐνορία μεταβάλλεται σ' ἓνα διοικητικό θεσμό καί περιορίζεται ἀπλῶς στό νά ἱκανοποιεῖ τίς ἀτομικές θρησκευτικές ἀπαιτήσεις καί φόβους, καλλιεργώντας μ' αὐτό τόν τρόπο τόν ἀτομικό εὐσεβισμό καί ἠθικισμό καί ἐξατομικεύοντας τό γεγονός τῆς ἁμαρτίας καί τῆς σωτηρίας²⁴. Τό

φαινόμενο αὐτό ἐπιτείνει στίς μεγαλουπόλεις ἡ παρουσία τῶν ἐνοριῶν-μαμμούθ²⁵, πού λόγω τοῦ ὑπερβολικά μεγάλου μεγέθους τους ἀδυνατοῦν νά λειτουργήσουν ὡς λατρευτικές κοινότητες.

Ἡ δυσλειτουργία τῆς ἐνορίας στήν ἐποχή μας ὀφείλεται κατά ἓνα μεγάλο μέρος στή ριζική ἀλλαγὴ τοῦ σύγχρονου τρόπου ζωῆς, σέ σχέση μέ τήν προβιομηχανική ἐποχή. Ὡς γνωστόν, ἡ ἐνορία γεννήθηκε καί διαμορφώθηκε στά πλαίσια τῆς προβιομηχανικῆς κοινωνίας, ὅπου μεγάλη σπουδαιότητα ἔπαιξε ὁ παράγοντας χῶρος καί ὅπου ἦταν δυνατή ἡ προσωπική σχέση τῶν μελῶν τῆς κοινότητας μεταξύ τους καί μέ τόν ἱερέα. Στή σύγχρονη μεταβιομηχανική κοινωνία ὅμως, τό κοινοτικό πνεῦμα καί οἱ προσωπικές σχέσεις τῶν μελῶν τῆς κοινότητας ἀπουσιάζουν. Οἱ δομές, οἱ λειτουργίες καί οἱ ἀξίες τῆς κοι-

22. Ὁ.π., σ. 12.

23. Βλ. Πρωτοπρ. Μιχαήλ Καρδαμάκη, «Ἡ ἐκ νέου ἀνακάλυψη τῆς ἐνορίας», *Ἐνορία, Πρός μιά νέα ἀνακάλυψή της*, ὅ.π., σ. 108.

24. Ὁ.π., σ. 102.

25. Πρωτοπρ. Γ. Μεταλλινοῦ, «Ἡ σύγχρονη ἐνορία: Ἐπακριβώσεις καί προοπτικές», ὅ.π., σ. 119.

νωνικῆς ζωῆς ἀποσυνδέονται ἀπό τὴν Ἐκκλησία καὶ αὐτονομοῦνται καὶ ὁ πρωτεύοντας ρόλος τῆς ἐνορίας στὴν κοινωνία περιθωριοποιεῖται. Ἐπιπλέον, ἀποκτᾶ μεγαλύτερη σπουδαιότητα ὁ παράγοντας χρόνος, ὥστε οἱ διαπροσωπικές καὶ κοινωνικές σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου νὰ προσδιορίζονται ὄχι τόσο ἀπὸ τὸν παράγοντα τοῦ χώρου, ὅσο ἀπὸ δυναμικές καταστάσεις πού δημιουργοῦνται στὸν χρόνο²⁶.

Ἡ ἀπάντηση τῆς Ἐκκλησίας στὶς προκλίσεις αὐτές τῆς σύγχρονης κοινωνίας μπορεῖ νὰ γίνει μόνο μέσῳ τῆς ἐνορίας²⁷. Μπορεῖ ὁ ἐνοριακός θεσμός νὰ δυσκολεύεται νὰ ἀνταποκριθεῖ στὶς ἀνάγκες τῆς σύγχρονης κοινωνίας²⁸, ἢ βίωση

ὁμῶς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς μέσῳ τῶν παλαιῶν, παραδοσιακῶν σχημάτων εἶναι αὐτὴ πού θὰ κυοφορήσει τὸ νέο σχηματισμό, πού θὰ ἀνταποκρίνεται στὶς ἀνάγκες αὐτές. Μόνο ὅταν οἱ νέοι σχηματισμοὶ καὶ οἱ καινούργιοι τρόποι δράσης κυοφορηθοῦν μέσα στοὺς παλιούς, θὰ μπορέσει νὰ ὑπάρξει ὀργανικὴ καὶ οὐσιαστικὴ ἐξέλιξη²⁹. Ἀσφαλῶς, γιὰ νὰ μπορέσει ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀναδιαρθρωθεῖ σωστά καὶ νὰ ἀνταποκριθεῖ στὶς ἀνάγκες τῆς σύγχρονης κοινωνίας, χρειάζεται νὰ λάβει ὑπόψη τῆς τῆς σύγχρονης κοινωνικῆς κατάστασης καὶ νὰ δώσει ἰδιαίτερη βαρῦτητα στὸν παράγοντα χρόνο, πού ἐπηρεάζει σημαντικὰ τὴν σύγχρονη ζωὴ (π.χ. σωστή ἀξιο-

26. Βλ. Γεωργίου Μαντζαρίδου, «Ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μπροστὰ στὶς σύγχρονες κοινωνικές ἐξελίξεις», *Ἐνορία, Πρὸς μιά νέα ἀνακάλυψή της*, ὅ.π., σ. 71 - 74.

27. «Ἡ ἐνορία κατέχει σήμερον στὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μίαν σημασίαν πολὺν μεγαλύτερην ἀπ' ὅσην κατεῖχε σέ ὅποιαδήποτε ἄλλη ἐποχὴ στὴ διάρκεια τῶν δεκαῆξι τελευταίων αἰώνων. Ποτὲ ἄλλοτε, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς μεταστροφῆς στὸν Χριστιανισμό τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, δέν εἶχε τὸ τοπικὸ εὐχαριστιακὸ κέντρο τὴν μεγάλην σπουδαιότητα στὴ ζωὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅσην ἔχει σήμερον». Ἐπισκόπου Διοκλείας Κάλλιστου Ware, «Ἐνορία καὶ εὐχαριστία. Ἡ ὀρθόδοξη ἐμπειρία στὸν δυτικὸ κόσμον», *Ἐνορία, Πρὸς μιά νέα ἀνακάλυψή της*, ὅ.π., σ. 126.

28. Βλ. Γ. Μαντζαρίδου, ὅ.π., σ. 72 - 73.

29. Ὅ.π., σ. 76.

ποίηση τῶν διαστημάτων κενοῦ χρόνου)³⁰.

Βέβαια, ἡ ὁποιαδήποτε προσπάθεια ἀνανέωσης μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μέ βάση τή Θεία Εὐχαριστία³¹. Εἶναι ποιμαντική ἀπαιτήση ἡ δημιουργία μικρῶν ἀριθμητικά ἐνοριῶν, μέ μικρούς ἱερούς ναούς καί ὑπό τήν ποιμαντική εὐθύνη ἑνός πρεσβυτέρου, ὅπου θά εἶναι δυνατή ἡ ζωντανή, προσωπική σχέση μεταξύ ποιμένα καί ποιμνίου³². Ἡ ἐπιστροφή στή μικρή λατρευτική κοινότητα εἶναι πρῶτιστη ἀνάγκη στήν ἐποχή μας «*γιά τήν δυνατότητα ἰσχυροτέρας ἐνότητος τῶν μελῶν της καί ἐξασφάλιση τῆς πνευματικῆς ἀποστολῆς της στήν πράξη*»³³. Στά πλαίσια τῆς μικρῆς λατρευτικῆς κοινότητος εἶναι περισσότερο δυνατή ἡ αἴσθησις τῆς ἐνορίας ὡς τῆς μεγάλης οἰκογένειας τοῦ λαοῦ τοῦ

Θεοῦ, ἡ βίωσις τῆς Κυριακῆς ὡς τῆς γιορτῆς τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ ἀναβίωσις ἀρχαίων συνηθειῶν τόσο σημαντικῶν γιά τή ζωή τοῦ Χριστιανοῦ, ὅπως εἶναι ἡ συχνή Θεία Μετάληψις καί ἡ ἔνταξις τῶν Μυστηρίων (τοῦ γάμου, τοῦ βαπτίσματος) μέσα στή Θεία Λειτουργία, ὅπως γίνεται μέ τό μυστήριο τῆς ἱερωσύνης, ὥστε νά ἐπανεύρουν τόν ἐκκλησιολογικό τους χαρακτήρα³⁴.

Ἐπιπλέον, βασική παράμετρος τῆς ἀναγέννησις τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ ἡ βίωσις τοῦ ἀσκητικοῦ της ἥθους. Ὅπως ἐπισημαίνει ὁ ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς, «*ὁ ἀσκητισμός εἶναι ἡ μόνη ἱεραποστολική σχολή τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἄσκησις καί ζωή, διά τοῦτο μόνον μέ τήν ἄσκησιν καί τήν ζωήν κηρύττει καί πραγματοποιεῖ τήν ἱεραποστολήν της. Νά ἀνα-*

30. Ὁ.π., σ. 73 - 74.

31. Ὁ.π., σ. 79.

32. Πρωτοπρ. Μ. Καρδαμάκη, ὅ.π., σ. 106. Βλ. καί Πρωτοπρ. Γ. Μεταλλινοῦ, «*Ἡ σύγχρονη ἐνορία: Ἐπακριβώσεις καί προοπτικές*», ὅ.π., σ. 118 - 120.

33. Ὁ.π., σ. 119.

34. Βλ. Ἀρχιμ. Γεωργίου Γρηγοριάτη, «*Ἐκκλησία καί Ἐνορία*», ὅ.π., 19 - 20.

πτυχθῆ ὁ ἀσκητισμός, ὁ προσωπικός καί ἐκκλησιαστικός, αὐτό πρέπει νά εἶναι ἡ ἐσωτερική ἱεραποστολή τῆς Ἐκκλησίας μας μέσα εἰς τόν λαόν μας. Ἡ ἐνορία πρέπει νά γίνῃ ἀσκητικόν κέντρον. Ἀλλά αὐτό ἕμπορεῖ νά τό κάμῃ μόνον ἐφημέριος-ἀσκητής. Ἡ προσευχή καί ἡ νηστεία, ἡ ἐκ-κλησιαστική ζωή τῆς ἐνορίας, ἡ λειτουργική ζωή, αὐτά εἶναι τά κύρια μέσα τῆς Ὁρθοδοξίας, μέ τά ὁποῖα ἐπιδρᾷ ἀναγεννητικῶς ἐπάνω εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ ἐνορία, ἡ ἐνοριακή κοινότης πρέπει νά ἀναγεννηθῆ, καί ἐν τῇ φιλοχρίστῳ καί φιλαδέλφῳ ἀγάπῃ νά διακονῇ ταπεινά τόν Χριστόν καί ὅλους τοὺς ἀνθρώπους μέ πραότητα καί ταπεινώσιν, μέ θυσίαν καί αὐταπάρησιν. Καί ἡ διακονία αὐτή ὀφείλει νά διαποτίζεται καί νά τρέφεται ἀπό τήν προσευχήν καί τήν λειτουργικήν ζωήν. Αὐτό εἶναι τό βασικόν, τό ἀπαραίτητον. Ἄλλ' ὅλα αὐτά ἀπαιτοῦν ὡς προϋπόθεσιν: τό νά γίνουν οἱ ἴδιοι

οἱ ἀρχιερεῖς μας, οἱ ἱερεῖς μας καί οἱ μοναχοί μας ἀσκηταί, καί δι' αὐτό: Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν»³⁵.

Συνοψίζοντας, θά λέγαμε ὅτι μέσα στήν ἐνορία ὁ ἄνθρωπος βιώνει τό μυστήριο τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως μᾶς τό παρέδωσε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος μέσῳ τῶν Ἀποστόλων καί τῶν Ἁγίων. Ἡ ἔνταξη στήν ἐνοριακή ζωή, λοιπόν, ἀποτελεῖ εὐλογία καί εὐθύνη. «Εὐλογία, γιατί σ' αὐτήν τήν συγκεκριμένη ἐνορία ζοῦμε τό Μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας "σύν πᾶσι τοῖς ἁγίοις". Ἀλλά εἶναι καί εὐθύνη, γιατί στήν ἐνορία καλούμεθα νά εἴμεθα ἐνεργά καί ἅγια μέλη, συνεχῶς μετανοοῦντες, προσευχόμενοι, λατρεύοντες τόν Θεό "ἐν πνεύματι καί ἀληθείᾳ", προσφέροντες τά χαρίσματα πού ἐλάβαμε ἀπό τόν Θεό πρὸς οἰκοδομήν τοῦ ὅλου σώματος, ἐκφράζοντες τήν ἐν Χριστῷ ἀγάπην μας πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας»³⁶.

35. Ἄνθρωπος καί Θεάνθρωπος. Μελετήματα Ὁρθοδόξου Θεολογίας, ἐκδ. Ἀστήρ, Ἀθήνα 1993, σ. 61.

36. Ἀρχμ. Γεωργίου Γρηγοριάτη, «Ἐκκλησία καί Ἐνορία», ὁ.π., σ. 27.

Ἡ πρεσβυτέρα καί ὁ ρόλος τῆς στήν ἐνορία

Διακονίσσης Παναγιώτας Λαμπρινίδου
Θεολόγου

Στή Ρωσία οἱ πιστοί προσφωνοῦν τήν πρεσβυτέρα matouchka, πού σημαίνει μητέρα. Καί τοῦτο, διότι ἡ πρεσβυτέρα καλεῖται ἀναντίλεκτα νά πραγματοποιήσει τόν ρόλο τῆς μάνας, τῆς πνευματικῆς μητέρας, μέσα στήν ἐνορία. Αὐτό δέ, εἶναι ἀδύνατον, ἂν μέλημά τῆς δέν εἶναι ἡ συναναστροφή καί ἐπικοινωνία τῆς μέ τούς ἐνορίτες. Μάλιστα, ἡ συναναστροφή τῆς μέ τούς πιστούς ἐπιδρᾷ θετικά στήν ἀρμονική σχέση τοῦ ἱερέως συζύγου τῆς μέ τό ποιμνίό του. Ἄν ἡ πρεσβυτέρα εἶναι ἰδιόρρυθμη, ἀπόμακρη καί ψυχρή, δέν συμβάλλει θετικά στήν ὁμαλή καί ἀγαστή σχέση τοῦ συζύγου τῆς μέ τούς ἐνορίτες του.

Στήν κοινωνία τοῦ σήμερα, στήν ὁποία, σύμφωνα μέ τή χαρακτηριστική φράση, «οἱ στέγες τῶν σπιτιῶν ἔχουν φτάσει τόσο

κοντά, ἀλλά οἱ καρδιές τους εἶναι τόσο μακριά», ὁ καλοδιὰθετος κληρικός καί ἡ πρεσβυτέρα του -λαμβάνοντας ὑπόψη ὅτι ἡ πορεία τοῦ Χριστιανοῦ καί ἡ ὑγίης του σχέση μέ τήν Ἐκκλησία ἐπιτυγχάνεται μέσα ἀπό τήν ἀγάπη πρὸς τόν Θεό καί παράλληλα πρὸς τόν ἄλλο ἄνθρωπο-καλοῦνται νά ἀκτινογραφίσουν τό ποιμνίό τῆς ἐνορίας τους καί νά ἀνακαλύψουν τίς ὑπαρξιακές, πνευματικές, ψυχολογικές καί ὑλικές του ἀνάγκες, ὥστε μέ πολλή ἀγάπη νά σταθοῦν δίπλα στόν κάθε ἐνορίτη τους. Οἱ πιστοί αἰσθάνονται ἀνακούφιση, ἀλλά καί ἀσφάλεια, ὅταν νιώσουν τό ἐνδιαφέρον τοῦ ποιμένα καί κατ'ἐπέκταση τῆς πρεσβυτέρας πρὸς τό πρόσωπό τους.

Οἱ ἐνορίτες, ὥστόσο, γιά νά μπορέσουν νά τούς ἐμπιστευθοῦν καί νά τούς ἀνοίξουν τήν

καρδιά τους, είναι πολύ σημαντικό ή όλη ζωή του ιερέα και εν προκειμένω της πρεσβυτέρας να είναι παράδειγμα προς μίμηση. Ἐάν ὁ ιερέας ὀφείλει να είναι φῶς γιά τούς πιστούς και να ἐμπνέει μέ τή ζωή και τή διδασκαλία του, τήν ἴδια ἀκτινοβολία θά πρέπει να ἔχει και ὁ βίος τῆς πρεσβυτέρας. Ἐάν ἔτσι πορεύεται ἡ πρεσβυτέρα, τότε τό πνευματικό ἄρωμα τῆς καρδιάς της θά μοσχοβολᾷ μέσα στήν ἐνορία, θά γίνεται γιά τούς ἐνοριῖτες παράδειγμα προς μίμηση. Θά γίνεται, κατά τό δυνατόν, ὑπόδειγμα ἀρετῆς και πίστεως, πιστή σύζυγος μέσα στήν πονεμένη, ὡς πρὸς τό Μυστήριο τοῦ Γάμου, ἐποχή μας, μᾶς και τά διαζύγια παρουσιάζουν συνεχεῖς ἀξηπτικές τάσεις. Μέ λίγα λόγια, θά είναι, σὺν Θεῷ, ἄνθρωπος τῆς προσφορᾶς και ζωντανό μέλος τῆς ἐνορίας, ὑπόδειγμα στοργικῆς και ἀληθινῆς μητέρας, τό πνευματικό ἄλλας πού θά νοστιμίζει και θά νοηματοδοτεῖ τή ζωή τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ Προφήτης Μωϋσῆς και ἡ Σεπφώρα, ἡ σύζυγός του, ἦταν αὐτοί πού ξεκίνησαν να ὀδηγί-

σουν, μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ, τούς Ἰσραηλίτες στή Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας. Ἐτσι, ἡ πρεσβυτέρα μαζί μέ τόν ιερέα -στήν ἱερωσύνη τοῦ ὁποίου μετέχει, ἀφοῦ μέ τό Μυστήριο τοῦ Γάμου εἶναι ἕνας πλέον ἄνθρωπος-ἀναλαμβάνουν, μέ τή Χάρη πάντοτε τοῦ Θεοῦ, να ὀδηγήσουν τούς πιστούς στό λιμάνι τῆς σωτηρίας.

Ἐπίσης, στό ὅλο ἔργο τῆς πρεσβυτέρας συμβάλλει θετικά ἡ ἀπό μέρους της πνευματική μελέτη. Ἡ συνεχής μελέτη και ἐντρυφήση στά Θεολογικά Γράμματα θά πρέπει να ἀποτελεῖ βασικό μέλημά της. Μέσα ἀπό τή μελέτη λαμβάνει τά ἐφόδια ἐκεῖνα πού θά τήν βοηθήσουν στή διακονία της. Ἀναμφίβολα, ὁ ρόλος τῆς πρεσβυτέρας, ὡς συζύγου, μάνας, ἀλλά και ἐνεργοῦ μέλους στήν ἐνορία, στενεύει τά χρονικά περιθώρια ἐλεύθερου χρόνου γιά μελέτη. Ὅμως, στά πλαίσια τοῦ ἐφικτοῦ, τοῦτο θά εἶναι ἐξαιρετικά ὠφέλιμο στήν ὅλη πορεία και δράση της ἐντός τῆς ἐνορίας.

Στίς μέρες μας εἶναι πάρα πολλοί οἱ τομεῖς δράσης τῆς πρεσβυτέρας. Καλεῖται, ξεκι-

νώντας από τούς νέους τῆς ἐνορίας, μέσα ἀπό τίς κατηχητικές συνάξεις, τίς ἐκδρομές, τήν ὑγιῆ ἀπασχόληση στίς αἵθουσες τῆς ἐνορίας, τήν ψυχαγωγία καί τίς ἄλλες δραστηριότητες, νά μετατρέψει τήν ἐπικοινωνία της αὐτή σέ μία σύγχρονη ἀνοικτή ἀγκαλιά μέ κέντρο τόν Χριστό. Εἶναι γεγονός ὅτι οἱ κατηχητικές συνάξεις ἀντιμετωπίζουν σήμερα κρίση. Ὡστόσο, ἀξιολογώντας τά λάθη τοῦ παρελθόντος, μέσα ἀπό ἕνα γόνιμο προβληματισμό, θά πρέπει μέ νέους τρόπους νά μεταφέρει ἀναλλοίωτο τό εὐαγγελικό μήνυμα στή σύγχρονη ἐποχή, στίς ἀνάγκες καί τά προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας. Τό πρόβλημα π.χ. τῶν ναρκωτικῶν οὐσιῶν, τῆς νεανικῆς παραβατικότητας, τοῦ Aids, δέν θά πρέπει νά περνοῦν ἀπαρατήρητα.

Ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου γιά μετοχή τόσο στή χαρά τοῦ πλησίον ὅσο καί στή λύπη του, εἶναι προϋπόθεση μίας ἐπιτυχημένης ποιμαντικῆς προσφορᾶς. Ἀξίζει στό σημεῖο αὐτό νά ἀνατρέξουμε στόν μεγάλο τιτάνα τῆς Θεολογίας, τόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο, στήν ἐρμηνεία του στήν Πρὸς

Ρωμαίους Ἐπιστολή. Ἀναφέρει χαρακτηριστικά ὅτι τό νά λυπᾶσαι στή λύπη τοῦ ἀδελφοῦ σου εἶναι σχετικά εὐκόλο, τό νά χαίρεσαι ὅμως στή χαρά καί τήν ἐπιτυχία του ἀπαιτεῖ γνήσιο ὀρθόδοξο φρόνημα καί πλούσια πνευματική καλλιέργεια. Ἡ εὐσυνείδητη, λοιπόν, πρεσβυτέρα μετέχει καί στά δύο μέ τήν ἴδια ἔνταση, ἀπαλλαγμένη ἀπό τόν φθόνον, τήν κακία, τήν ἀντιπάθεια καί τά ψυχοφθόρα πάθη πού ἀλλοτριώνουν τόν ἄνθρωπο καί τόν θέτουν ἐκτός τοῦ σκοποῦ τῆς ὑπάρξεώς του, δηλαδή τόν ἀγιασμό.

Σέ μία κοινωνία μέ ἐμφανῆ τά σημάδια τῆς ἀπομόνωσης τῶν ἀνθρώπων, ὅπως προαναφέραμε, δέν εἶναι λίγοι οἱ ἄνθρωποι πού καθιλώνονται, λόγω κάποιας ἀσθένειας, καί γι' αὐτό αἰσθάνονται μόνοι. Οἱ ἀσθενεῖς ἀποτελοῦν ἕνα σημαντικό κομμάτι τῆς ἐνορίας, τό ὁποῖο χρίζει ἀγάπης καί ἐνίσχυσης. Ἡ Ἐκκλησία ἀπαλύνει τόν πόνο, δίνει ἐλπίδα στόν ἀσθενῆ καί ἡ καλή πρεσβυτέρα πάντοτε στέκεται στό πλευρό τους, ἐκπέμποντας τήν ἐλπιδοφόρα ἀκτίνα τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης, τόσο

στόν άσθενή όσο και στους συγγενείς του.

Σημαντική όμως μερίδα αποτελούν και τά άτομα τής τρίτης ήλικίας. Οί ήλικιωμένοι, φθάνοντας στό τέρας τής ζωής τους, έχουν ανάγκη τή θαλπωρή και τό ενδιαφέρον τής νέας γενιάς. Μέ τό συνεχές ενδιαφέρον τής πρεσβυτέρας, μέσα από τή γυναικεία φιλανθρωπική δραστηριότητα τής ένορίας, τίς επισκέψεις σέ ιδρύματα και γηροκομεία, άκόμη και τή διοργάνωση εκδηλώσεων στην ένορία (γεύματα αγάπης κ.ά.), επιτυγχάνεται ή όμαλή γενεαλογική συμπόρευση μέσα στην Έκκλησία, μία σχέση γνήσιου ενδιαφέροντος των νεότερων γενεών προς τούς ήλικιωμένους.

Άλλά και ή προσφορά της προς τόν Ίερό Ναό, ως κτήριο, δέν πρέπει νά είναι άμελητέα. Η καθαριότητα και ό ευπρεπισμός του Ναού, ιδίως στά χωριά, αποτελεί κύριο μέλημα τής πρεσβυτέρας. Ένας ναός άκάθαρτος, τόσο έσωτερικά όσο και έξωτερικά, άνεξάρτητα από τό όποιο λειτουργικό ή άλλο ποιμαντικό έργο πού εκεί έπιτε-

λείται, δέν μπορεί νά αποτελέσει πόλο έλξης για τόν λαό του Θεού.

Η παρασκευή επίσης του προσφόρου, τό όποιο θά χρησιμοποιήσει ό ιερέας στην Άκολουθία τής Προσκομιδής, δέν πρέπει νά τήν αφήνει άδιάφορη. Δυστυχώς, ή τάση των ανθρώπων νά καταφεύγουν στίς εύκολες λύσεις των βιομηχανοποιημένων προϊόντων είχε επιπτώσεις και σέ αυτό τό θέμα. Είναί δεοντολογικά άπαράδεκτο σέ μία ένορία νά μίν ενδιαφέρεται μία μερίδα γυναικών και κυρίως ή πρεσβυτέρα για τό παραδοσιακό πρόσφορο και νά καταφεύγουν στά τυποποιημένα ψωμιά του άρτοποιείου, τά όποια πολλές φορές είναι άζυμοι άρτοι, πράγμα άδιανόητο για τήν Όρθόδοξη Παράδοση. Οί Όρθόδοξοι χρησιμοποιούν ένζυμο άρτο κατά μίμηση του άρτου στον Μυστικό Δείπνο.

Θά μπορούσαν νά διατυπωθούν και άλλες πολλές σκέψεις γύρω από τόν ρόλο τής πρεσβυτέρας. Άλλά κρίνουμε καλό στό σημείο αυτό, αντί επιλόγου, νά παραθέσουμε ένα απόσπασμα από τό εξαίρετο διήγημα

τοῦ μεγάλου λογοτέχνη Δημη-
τρίου Βικέλα, «Ὁ πάπα-Νάρ-
κισσος», ὅπου περιγράφεται μέ
πολλή γλαφυρότητα καί παρα-
στατικότητα ἢ ὑποδειγματική
ἀγάπη μίας πρεσβυτέρας πρὸς
τόν ἱερέα σύζυγό της:

«Αἴφνης ὁ γέρων χωρικός
ἤκουσε βηματισμὸν πλησίον
του ἔλαφρον. Ἐστράφη ἀπορῶν
καί εἶδεν ἐρχομένην πρὸς τὴν
καλύβην τὴν γυναῖκα τοῦ ἱερέ-
ως. Ἠγέρθη ἀμέσως καί προέβη
εἰς προὔπαντησίν της.

- Τί σοῦ ἤλθε νά κάμης τόσον
δρόμον πεζή, παπαδιά;

- Ἐνόμιζα ὅτι θά σᾶς ἀπαν-
τήσω εἰς τά μισά τοῦ δρόμου καί
ὀλίγ' ὀλίγον ἤλθα ἕως ἐδῶ. Ποῦ
εἶναι ὁ παπάς;

- Μέσα, μέ τόν λεπρόν.

- Ζῆ ἢ ἀπέθανε;

- Ὅ,τι καί ἄν σοῦ πῶ, σέ γελῶ.

- Δέν πηγαίνεις νά ἰδῆς;

- Μοῦ τό ἔχει ἐμποδισμένον ὁ
παπάς.

Ἡ παπαδιά ἐσιώπησεν ἐπ'
ὀλίγον καί ἔπειτα ἐπανέλαβε
μετά τινος ἀνησυχίας:

- Θά νυχτωθῆτε ἐδῶ.

- Δέν πειράζει. Ἔχει φεγγάρι.
Μόνον ἐσύ, τί ἤθελες νά ἔλθης;

- Ἔφερα τό ράσον.

Καί ἔδειξε κρεμάμενον ἐπί τοῦ

βραχίονός της, ἐπιμελῶς δι-
πλωμένον, τό καλόν ράσον τοῦ
πάπα-Νάρκισσου.

- Τί τό ἔφερες; Μή εἶναι κρύον
νά τά φορέσῃ ἐπανωτά;

- Ἴσως χρειασθῆ, εἶπεν ἡ πα-
παδιά.

Καί λέγοντες ταῦτα, ἔφθασαν
εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ περιβόλου.

- Κάθισ' ἐδῶ, παπαδιά, εἰς
τὴν πέτραν. Θά εἶσαι κουρα-
σμένη.

- Ὅχι, δέν ἐκουράσθηκα. Νά
πάγω μέσα, Γερό-Θανάση;

- Νά μή θυμώσῃ ὁ παπᾶς!

Ἡ παπαδιά ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς
πέτρας. Ἀνά πᾶσαν στιγμὴν
ἔστρεφε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν
καλύβην. Ἡ ἀνησυχία, ἐξωγρα-
φίζετο εἰς τό πρόσωπόν της. Ὁ
γέρων τὴν ἐλυπήθη ἢ συνεμε-
ρίζετο ἴσως καί αὐτός τὴν ἀνυ-
πομονησίαν της.

- Μή χολοσκάνης, εἶπε. Πη-
γαίνω σιγά-σιγά νά ἰδῶ.

Ἐπροχώρησε βραδέως πρὸς
τὴν καλύβην, τείνων τά ὦτα
ἀνά πᾶν βῆμα. Δέν ἤκουε τίπο-
τε. Ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν θύραν,
ἐστάθη. Ὁ ἱερεὺς ἔλεγέ τι, τα-
πεινῆ τῆ φωνῆ. Μόλις ἠδύνατο
ν' ἀκούσῃ ὁ γέρων. Ἐκυψε τὴν
κεφαλὴν ἐντὸς τῆς καλύβης.
Τοῦ λεπροῦ ἡ κεφαλὴ δέν ἐφαί-

νετο. Τὴν ἀπέκρυπτον τὰ νῶτα τοῦ ἱερέως, ὅστις γονατιστός ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κλίνων τὸν αὐχένα πρὸς τὸν λεπρόν, προσπύχετο. Ἡ λευκὴ ὀθόνη, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Γερό-Θανάσης εἶχε καλύψει τὸ πρόσωπον τοῦ ἀσθενοῦς, ἔκειτο ἐκεῖ ἐρριμμένη παρά τούς πόδας του.

Ὁ χωρικός ἀπεσύρθη ἡσύχως καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τὴν εἴσοδον. Ἡ παπαδιά ἀκίνητος ἐπὶ τῆς πέτρας, ἀκολουθοῦσα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰς κινήσεις του, ἐπερίμενε τὴν ἐπιστροφὴν του.

- Τί εἶδες;, ἠρώτησε.

- Τίποτε.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ ἱερεὺς ἐξῆλθε τῆς καλύβης καὶ μὲ βήματα ἀργὰ διέσχισε τὸν κῆπον. Δέν ἐφόρει τὸ ράσον του. Εἰς τὰς ἀνυψωμένας χεῖρας ἐκράτει τὸ εὐχολόγιον καὶ τὸ ἀρτοφόριον. Ἐβάδιζε μὲ ὀρθίαν καὶ ἀκίνητον τὴν κεφαλὴν, μὲ τὸ βλέμμα ἡρεμον, ἐνῶ ἔσειεν ὁ ἄνεμος τὴν λυτὴν κόμην του. Ἐφαίνετο ἄλλος ἤδη ἄνθρωπος!

Ἐπλησίασε πρὸς τὸν γέροντα καὶ πρὸς τὴν σύζυγόν του χωρὶς οὐδεμίαν νὰ ἐκφράσῃ ἀπορίαν διὰ τὴν ἔλευσίν της. Ἀμφότεροι

ἐκεῖνοι δέν ἐκινήθησαν πρὸς προὔπαντησίν του. Τὸν ἐπερίμενον νὰ ἔλθῃ. Δέν ἀπνύθυναν ἐρώτησιν πρὸς αὐτόν. Ἐπερίμενον νὰ ὁμιλήσῃ.

- Ἄνεπαύθη, εἶπεν ὁ ἱερεὺς.

Ὁ Γερό-Θανάσης καὶ ἡ παπαδιά ἔκαμαν ἐν σιωπῇ τὸν σταυρὸν τῶν.

- Αὔριον τὸ πρωὶ θὰ ἔλθωμεν νὰ τὸν θάψωμεν, ἐξηκολούθησεν.

Ἡ φωνὴ του εἶχε τι τὸ σοβαρὸν, τὸ ἐπιβάλλον. Οὐδέποτε ἡ σύζυγός του τὸν ἤκουσεν ὁμιλοῦντα οὕτω. Τὸν ἤκουε καὶ τὰ δάκρυα ἀνέβαινον ἡσύχως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της. Ἠσθάνετο ὅτι ἡ δοκιμασία αὕτη ἐνίσχυσε διὰ παντός τὴν ψυχὴν του.

- Νὰ μείνω ἐδῶ τὴν νύκτα;, ἠρώτησεν ὁ Γερό-Θανάσης.

- Μείνε. Θὰ ἔλθω πολὺ πρωί.

Καὶ βλέπων τὴν σύζυγόν του, ἦτις ἔτεινε πρὸς αὐτόν τὸ ράσον.

- Καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ ἔφερες, εἶπεν. Ἐσκέπασα μὲ τὸ ἄλλο τὸν νεκρὸν.

Καὶ βαδίζοντες ὁ εἷς παρά τὸν ἄλλον, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν των πεζοὶ ὁ ἱερεὺς καὶ ἡ σύζυγός του».

«Ὁρθόδοξη Ψυχο-λογία»

Πρωτοπρ. Δημητρίου Κωστοπούλου
Θεολόγου

(Συνέχεια από τό προηγούμενο)

Τά πάθη

Ἡ ἀσθένεια τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς ἔγκειται κυρίως στόν σκοτασμό τοῦ νοῦ ἢ τήν πλήρωση τῆς καρδιάς ἀπό τά πάθη, πού προκαλοῦνται ἀπό τούς κακούς λογισμούς, οἱ ὁποῖοι προξενοῦνται κυρίως ἀπό τούς δαίμονες, ἀλλά καί τί δική μας ἀπροσεξία.

Τί εἶναι, ὥστόσο, τά πάθη; Ἀποτελεῖ ἀδήριτη ἀνάγκη ἡ περί παθῶν λεπτομερῆς γνώση τῆς διδασκαλίας καί ἐμπειρίας τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, διότι χωρίς νά ξέρουμε ποιά εἶναι τά πάθη καί πῶς ἐνεργοῦν, δέν μπορούμε -Χάριτι Θεοῦ- νά τά θεραπεύουμε.

Οἱ Ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας (ὅπως π.χ. ὁ

Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμιᾶς, ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, ὁ Ἀββᾶς Δωρόθεος κ.ἄ.) δέχονται ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἔχει τρεῖς δυνάμεις: α) Τό **Λογιστικό**, πού εἶναι ἡ ἔδρα τῆς λογικῆς καί τῆς γνώσεως, β) τό **Θυμικό ἢ Θυμοειδές**, πού εἶναι ἡ ἔδρα τῆς ἀγάπης, τοῦ ζήλου, ἀλλά καί τοῦ ὑγιοῦς θυμοῦ καί γ) τό **Ἐπιθυμητικό**, πού εἶναι ἡ ἔδρα τῶν ἐπιθυμιῶν. Μερικοί Πατέρες τά δύο μέρη τῆς ψυχῆς **Θυμικό** καί **Ἐπιθυμητικό** τά ἀποκαλοῦν **Παθητικό**.

Πρό τῆς πτώσεως καί ὅταν ὁ ἄνθρωπος, ὡς κατ' εἰκόνα Θεοῦ δημιουργημένος, εἶχε στόχο τῆς ζωῆς του τό καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ, οἱ τρεῖς αὐτές

δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἦταν στραμμένες πρὸς τὸν Θεό. Ἔτσι, τὸ Λογιστικὸ ἀσχολεῖτο μὲ τὴ γνώση τοῦ Θεοῦ, «κίνησις αὐτοῦ πρὸς Θεὸν διὰ γνώσεως», κατὰ τὸν Ἅγιο Μάξιμο τὸν Ὁμολογητή. Τὸ Θυμικὸ ἀγωνιζόταν νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὸν Θεό, «ἀγὼν πρὸς τὸ τυχεῖν Θεοῦ μόνου», κατὰ τὸν ἴδιο Ἅγιο, καὶ τὸ Ἐπιθυμητικὸ λαχταροῦσε τὴν ἐπικοινωνία μὲ τὸν Θεό, γιὰ νὰ ἀπολαμβάνει τὴν ἐξ αὐτῆς ἡδονή ἢ, ὅπως λέγει πάλι ὁ Ἅγιος Μάξιμος, εἶχε «φορὰν πρὸς τὸν Θεὸν μόνον, κατὰ πόθον». Αὐτὴ εἶναι ἡ φυσικὴ λειτουργία τῆς ψυχῆς.

Ὅταν, ὅμως, ἤλθε ἡ πτώσις τοῦ πρωτοπλάστου ἀνθρώπου, τότε καὶ οἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς διεστράφησαν. Τὸ Λογιστικὸ σκοτίστηκε μὲ τὴν ὑπερηφάνεια καὶ τὴ φιλοδοξία. Τὸ Θυμικὸ, ἀντὶ ν' ἀγωνίζεται μὲ ζῆλο νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὸν Θεό, στρέφεται καὶ ζητεῖ νὰ στηριχτεῖ στὴν κτίσις, λάτρευσε «τῆ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα» (Ρωμ. α', 25). Ἔτσι, γεμίζει μὲ τὴ φιλο-

κτημοσύνη, πού φέρνει τὴν ἀντιζηλία, τὸ μίσος πρὸς τὸν συνάνθρωπο κ.λπ. Τὸ Ἐπιθυμητικὸ δὲν λαχταρᾷ πλέον τὴν ἡδονή πού προσφέρει ἡ κοινωνία μὲ τὸν Θεό, ἀλλὰ αὐτὴν πού προσφέρει ἡ ὕλη καὶ πιο πολὺ ἡ σάρκα. Ἔτσι, γεμίζει μὲ τὴ φιληδονία. Αὐτὴ εἶναι ἡ παρά φύσιν λειτουργία τῆς ψυχῆς.

Στὴν κατάστασις αὐτὴ ἡ ψυχὴ κυριεύεται ἀπὸ διάφορα πάθη. Τὸ τί εἶναι πάθος, ὀρίζει μὲ θαυμάσιον τρόπο ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής: «Πάθος ἐστὶ κίνησις ψυχῆς παρὰ φύσιν ἢ ἐπὶ φιλίαν ἄλογον ἢ ἐπὶ μίσος ἄκριτον ἢ τινός ἢ διὰ τι τῶν αἰσθητῶν» (Β' ἑκατοντάς κεφαλαίων περὶ Ἀγάπης, Φιλοκαλία, Ε.Π.Ε., Τόμ. 14, σ. 218). Δηλαδή: Πάθος εἶναι ἡ παρά φύσιν κίνησις τῆς ψυχῆς πρὸς παράλογον ἀγάπην ἢ ἄκριτον μίσος ἢ γιὰ κάποιον ἄνθρωπο ἢ γιὰ κάποιο ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ πράγματα. Ἐξηγώντας ὁ ἴδιος Ἅγιος τὸν ὀρισμὸ αὐτό, δίνει μερι-

κά παραδείγματα καί λέγει: «Τά πάθη μᾶς ὀδηγοῦν νά ἐπιθυμοῦμε πράγματα ἢ πρόσωπα παράλογα, ὅπως τροφή παράκαιρη καί ὑπερβολική, γυναῖκα ἢ ἄνδρα μί νόμιμο. Ἐπίσης, μᾶς προκαλοῦν ὀργή καί μίσος ἢ λύπη γιά κάποιον, πού μᾶς προσέβαλε ἢ μᾶς ἀδίκησε ἢ καί ἐπειδή εἶναι ἀνώτερος ἢ πλουσιότερος ἀπό ἐμᾶς» (Β' ἑκατοντάς περὶ Ἀγάπης, Φιλοκαλία, Ε.Π.Ε., Τόμ. 14, σ. 229).

Ἄν θέλαμε νά βροῦμε τὴν καταγωγή τῆς λέξεως πάθος, θά βλέπαμε ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὸ ρῆμα πάσχω, πού στὸν Ἀόριστο Β' εἶναι ἐπαθόν. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὅταν ἡ ψυχὴ ἔχει κάποιο ἢ κάποια πάθη, τότε πάσχει, ὑποφέρει. Ἐπομένως, ἡ ἐμπαθὴς ψυχὴ δέν ζεῖ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ παρά φύσιν. Δέν εἶναι ὑγιής, ἀλλὰ ἄρρωστη. Πολλές φορές, μάλιστα, οἱ ἁμαρτίες, πού συνδέονται μὲ αὐτά, ἀρρωσταίνουν ὄχι μόνο τὴν ψυχὴ, ἀλλὰ καί τὸ σῶμα. «Ἀπὸ τῶν πολλῶν μου ἁμαρ-

τιῶν, ἀσθενεῖ τὸ σῶμα, ἀσθενεῖ μου καί ἡ ψυχὴ...», ψάλλουμε στὸν Μικρὸ Παρακλητικὸ Κανόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Μετά ἀπ' ὅσα εἶπαμε, εἶναι εὐκόλο νά κατανοήσουμε πού ὀφείλεται ἡ τάση τοῦ ἀνθρώπου νά κάνει παράχρησι καί κατάχρησι τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ, ἀναζητώντας σ' αὐτὴν τὴν «εὐτυχία». Ὅφείλεται στό ὅτι, ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄπιστος ἢ πιστός μόνο στά λόγια καί ὄχι στὴν πράξι, οἱ τρεῖς δυνάμεις τῆς ψυχῆς του διαστρέφονται καί παραλείπουν. Τότε, κυριεύεται ἀπὸ διάφορα πάθη καί μέσα σ' αὐτὰ ἀναζητεῖ τὴν χαρά.

Μερικά παραδείγματα θά κάνουν πιό κατανοπὰ τὰ λεγόμενα:

Α) Πολλοὶ ἄνθρωποι δέν ἀρκοῦνται στὴν λελογισμένη χρῆσι κρασιοῦ, γιά νά ἔλθουν σέ κατάστασι εὐφορίας, ἀλλὰ προχωροῦν σέ κατάχρησι, ὅποτε φθάνουν στὴν μέθη. Στὴν περίπτωσι αὐτὴ ἔχουμε «φιλίαν ἄλο-

γον», δηλαδή παράλογη αγάπη προς ένα υλικό πράγμα και ἄρα ένα πάθος, πού ὀφείλεται στή στροφή τοῦ Θυμικοῦ καί τοῦ Ἐπιθυμητικοῦ τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν κτίση «*παρά τὸν κτίσαντα*». Γι' αὐτό καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παραγγέλλει «*μή μεθύσκεσθε οἴνω, ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσωτία*» (Ἐφεσ. ε', 18). Εἶναι ἀλήθεια ὅτι στὴν ἀρχή καί ἡ μέθη φέρνει κάποια εὐφορία, τὴν ὁποία, ὅμως, ἀκολουθοῦν πλῆθος παρενέργειες μέ τὰ γνωστά σ' ὅλους ἀποτελέσματα, τὰ ὁποία κάνουν τὸν ἄνθρωπο νά πάσχει ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ ἀλκοολισμοῦ.

Β) Στὴν περίπτωση πού ὁ ἄνθρωπος βλέπει τὰ υλικά ἀγαθὰ, ὄχι ὡς δῶρα Θεοῦ πρὸς χρῆση γιὰ τίς καθημερινές ἀνάγκες, ἀλλὰ προσκολλᾶται σ' αὐτὰ μέ «*φιλίαν ἄλογον*», δηλαδή ἐμπαθῆ ἀγάπη σάν σέ εἰδῶλα, τότε πάλι ἔχουμε τὰ πάθη τῆς φιλαργυρίας ἢ τῆς πλεονεξίας, γιὰ τὰ ὁποία ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει: «*Ρίζα γάρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ*

φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως καί ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύνας πολλαῖς» (Α' Τιμ. στ', 10), τῆ δέ πλεονεξία ἀποκαλεῖ εἰδωλολατρία (βλ. Κολασ. γ', 5). Τί μεγάλη χαρά παίρνει στ' ἀλήθεια κανεῖς, κερδίζοντας κάμποσα ἑκατομμύρια στό λαχεῖο ἢ σέ κάποια κληρονομιά. Ὅταν, ὅμως, κυριευθεῖ ἀπ' τὰ δύο αὐτὰ πάθη, τότε ὄντως καταντᾶ εἰδωλολάτρης καί μπαίνει σέ μέριμνες καί ὀδύνες πολλές, ἐνῶ γίνεται καχύποπτος πρὸς ὅλους καί ἄσπλαχνος, μὴ διστάζοντας νά πατήσει ἐπὶ πτωμάτων, γιὰ νά ἱκανοποιήσει τὰ πάθη του. Τελικά, ὁ πλεονέκτης καί φιλάργυρος πάσχει, ἀντὶ νά χαιρέται.

Κατὰ τοὺς Ἁγίους Πατέρες, ἀπὸ τὰ πάθη ἄλλα εἶναι σωματικά καί ἄλλα ψυχικά.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ἐπιχειρεῖ ἀναλυτικὴ καταγραφή τους:

Ψυχικά πάθη εἶναι ἡ λήθη, ἡ ραθυμία, ἡ ἄγνοια, μέ τὰ ὁποία σκοτίζεται ὁ νοῦς καί

κυριεύεται στή συνέχεια από άλλα πάθη, ὅπως τήν ἀσέβεια, τήν κακοδοξία, τή βλασφημία, τόν θυμό, τή μισανθρωπία, τή μνησικακία, τήν κατάκριση, τή λύπη, τόν φόβο, τόν φθόνο, τήν κενοδοξία, τήν ὑπερηφάνεια, τήν ὑποκρισία, τό ψεῦδος, τήν ἀπιστία, τή φιλοῦλία, τή δολιότητα κ.λπ.

Σωματικά πάθη εἶναι ἡ γαστρεμαργία, ἡ λαιμαργία, ἡ μέθη, ἡ πορνεία, οἱ σαρκικές γενικῶς ἁμαρτίες (κατά φύσιν καί παρά φύσιν), ἡ κλοπή, ὁ φόνος, ἡ τρυφηλή ζωή, οἱ μαγεῖες, οἱ μαντεῖες, οἱ κυβεῖες, οἱ ὑπερβολικοί καλλωπισμοί κ.λπ.

Ἐπίσης, οἱ Ἅγιοι Πατέρες, μέ τή Θεία Χάρη, διεπίστωσαν (πολλούς αἰῶνες πρὶν τήν ἀνακάλυψη τῆς Ψυχολογίας) ὅτι τά πάθη ἀναπτύσσονται ἀνάλογα μέ τήν ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου.

Λέγει, λοιπόν, ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς:

Α) **Στή βρεφική καί παιδική ἡλικία** τά μικρά παιδιὰ θέλουν μέ ἐπιμονή νά κατέ-

χουν πράγματα καί, μεγαλώνοντας, ζητοῦν χρήματα. Ἔτσι, πρωτοεμφανίζονται τά πάθη τῆς φιλοκτημοσύνης καί τῆς φιλαργυρίας.

Β) Στήν **ἐφηβεία** οἱ νέοι διακατέχονται ἀπό τή φιλοδοξία (καλλωπισμοί, ροῦχα φαντεζί ἢ προκλητικά κ.λπ.), καθῶς καί ἀπό τήν οἴηση, τήν κενοδοξία, τήν ὑποκρισία καί τήν αὐτονόμηση.

Ἄκόμα, στήν παιδική ἡλικία ἐμφανίζονται τά πάθη τῆς ὀργῆς, τοῦ φθόνου, τῆς ζηλοτυπίας, ἐνῶ στήν ἐφηβεία καί τή νεότητα ἐνεργοῦν σφοδρότερα τά πάθη τῆς φιληδονίας, τῆς γαστρεμαργίας κ.λπ.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς κάνει καί μία ἄλλη πολύ σημαντική παρατήρηση (πού παρεξήγησε ὁ Φρόντ καί μίλησε γιά τήν ἀπόλυτη κυριαρχία τῆς libido στόν ἄνθρωπο). Συχνά, ἀκόμη καί «*τοῖς ὑπομαζίοις παισί*» (δηλαδή τά θηλάζοντα βρέφη) παρατηροῦνται «*αἱ πρὸς τεκνογονίαν φυσικά καί κινήσεις*». Τονίζει, ὁμως,

ὁ Ἅγιος ὅτι αὐτές οἱ κινήσεις «οὐκ ἔστι δείγματα νοσούσης ψυχῆς», ἐπειδή τὰ φυσικά πάθη εἶναι ἀκατηγόρητα, ἀφοῦ δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὸν ἀγαθὸ Θεό, «ἵνα δι' αὐτῶν ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς περιπατήσωμεν». Τὸ πάθος γίνεται παρὰ φύσιν, «ὅταν τῆς σαρκὸς πρόνοιαν ποιούμεθα πρὸς τὰς ἐπιθυμίας» (Πρὸς Ἐξήντην μοναχή, Φιλοκαλία, Ε.Π.Ε., Τόμ. 8, σ. 394), λέγει ὁ ἴδιος Ἅγιος.

Μποροῦμε, ἐπίσης, κατὰ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνό, νά χωρίσουμε τὰ πάθη σύμφωνα μέ τίς τρεῖς δυνάμεις τῆς ψυχῆς:

Α) Τοῦ **Λογιστικοῦ**: Ἡ ἀπιστία, ἡ αἵρεση, ἡ ἀφροσύνη, ἡ βασφηνία, ἡ ἀχαριστία κ.λπ.

Β) Τοῦ **Θυμικοῦ**: Ἡ ἀσπλαχνία, τὸ μῖσος, ἡ μνησικακία, ὁ φθόνος, ἡ ζήλεια καί ἡ μελέτη αὐτῶν κ.ο.κ.

Γ) Τοῦ **Ἐπιθυμητικοῦ**: Ἡ γαστριμαργία, ἡ λαίμαργία, ἡ φιληδονία, ἡ φιλαργυρία, ἡ κενοδοξία κ.ἄ.

Πρέπει νά τονίσουμε πῶς,

σύμφωνα μέ τὸν Ἅγιο Μάξιμο τὸν Ὁμολογητή, ἄλλο εἶναι τὰ πάθη καί ἄλλο οἱ ἁμαρτίες. Οἱ ἁμαρτίες εἶναι ἐνέργειες τῶν παθῶν. Γιά παράδειγμα, ἡ φιληδονία εἶναι τὸ πάθος, ἡ πορνεία εἶναι ἡ πράξη ἢ ἐνέργεια τοῦ πάθους. Ἡ μνησικακία εἶναι τὸ πάθος, ἡ ἐκδίκηση εἶναι ἡ ἐνέργεια τοῦ πάθους.

Μπορεῖ, ἀκόμα, κάποιος «ἔχειν μὲν πάθη μὴ ἐνεργεῖν δέ αὐτά» (Ἀββᾶ Δωροθέου, Περὶ ἀποταγῆς, Φιλοκαλία, Ε.Π.Ε., Τόμ. 12, σ. 266). Αὐτό εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνο, διότι, ἐπειδή δέν πράττουμε κάποια ἁμαρτία, μπορεῖ νά νομίζουμε ὅτι εἴμαστε ψυχικά ὑγιεῖς καί δέν ἔχουμε ἀνάγκη θεραπείας καί καθάρσεως. Στὴν περίπτωση αὐτῆ σαπίζουμε μέ τὰ πάθη μας, ἔχοντας τὴν ψευδαίσθηση (ὅπως τὸν Φαρισαῖο τῆς γνωστῆς Παραβολῆς) ὅτι «οὐκ εἴμεθα ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄ-δικοι, μοιχοί...» (Λουκ. ιβ', 11) καί ἔτσι μένουμε ἀμετανόητοι καί ἀθεράπευτοι.

Τό τραγικό εἶναι ὅτι σέ τέ-
τοια κατάσταση εὐρισκόμενη
ἢ ψυχὴ τοῦ ἐμπαθοῦς ἀν-
θρώπου, γίνεται «πονηρῶν
ἐννοιῶν ἐργαστήριον... καί
ἐκ τοῦ ἑαυτῆς θησαυροῦ
προσφέρει τά πονηρά» στούς
ἄλλους ἀνθρώπους (Ὅσιου
Θαλασσίου, *Περί ἀγάπης
καί ἐγκρατείας καί τῆς κατά
νοῦν πολιτείας, ἑκατοντάς γ΄*,
Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νη-
πτικῶν, Τόμ. Β΄, ἐκδ. Ἀστήρ,
Ἀθήνα 1958, σ. 221). Ὁ ἐμπα-
θῆς γίνεται ἀνεπίδεκτος
«παιδεύσεως πνευματικῆς».
Εἰρωνεύεται καί ἐμπαίζει
ὅποιον τολμῆσει νά τόν ἐλέγ-
ξει ἢ νά τόν συμβουλευσεῖ
καί γίνεται ἐπιθετικός (βλ.
Ὅσιου Θαλασσίου, *Περί ἀγά-
πης καί ἐγκρατείας καί τῆς
κατά νοῦν πολιτείας, ἑκα-
τοντάς δ΄*, Φιλοκαλία τῶν
Ἱερῶν Νηπτικῶν, Τόμ. Β΄,
ἐκδ. Ἀστήρ, Ἀθήνα 1958, σ.
225).

Κάθε πάθος φέρει μέσα
τοῦ τό σπέρμα τοῦ θανάτου.
Τά πάθη εἶναι κόλαση. Ἡ
ἐμπαθῆς ψυχὴ πάντοτε κο-
λάζεται καί πρὶν χωριστεῖ ἀ-

πό τό σῶμα, «ὑπὸ τῆς ἰδίας
κακοεξίας, ἔχουσα αἰεὶ τὴν
πικρὰν μνήμην καί τὴν ἐπώ-
δυνον ἀδολεσχίαν τῶν πα-
θῶν καιόντων αἰεὶ καί κατα-
φλεγόντων αὐτήν» (Ἀββᾶ
Δωροθέου, *Περί φόβου τῆς
μελλούσης Κολάσεως*, Φι-
λοκαλία, Ε.Π.Ε., Τόμ. 12, σ.
498). Δηλαδή: Ἀπό τῆ δικῆ
της κακῆ ἔξη (συνήθεια) ἔχει
πάντοτε ἢ ψυχὴ τὴν πικρὴ
μνήμη καί τὴν ἐπώδυνη φλύ-
αρη συζήτηση μέ τά πάθη,
πού πάντοτε καίνε καί κα-
ταφλέγουν αὐτήν (τὴν ψυχὴ).
Αὐτὴ ἢ βάσανος εἶναι ἀρχὴ
καί μικρὴ αἴσθησις τῆς αἰωνί-
ου βασάνου, πού θά κατα-
καίει «τά σώματα ἐκεῖνα τά
κολαστικά, τά ὑπουργοῦντα
ταῖς ψυχαῖς εἰς τοιαύτην καί
τοσαύτην ὀδύνην καί μὴ
φθειρόμενα, τό πῦρ ἐκεῖνο τό
ἄφατον, τό σκότος...» (Ἀββᾶ
Δωροθέου, ὁ.π.).

Αὐτὴ τὴν παρά φύσιν κα-
τάσταση τῆς ψυχῆς, πού
πάσχει ἀπὸ τά πάθη, ὀφεί-
λει νά προσπαθεῖ νά θερα-
πεύσει ὁ κάθε πιστός.

Ὅταν λέμε νά θεραπεύ-

σουμε τά πάθη, δέν έννοοῦμε νά τά ξεριζώσουμε, ἀλλά νά τά μεταμορφώσουμε. Δέν θέλουμε, δηλαδή, νά νεκρώσουμε τό τριμερές τῆς ψυχῆς, διότι τότε οὐσιαστικά νεκρώνουμε τήν ψυχή. Θέλουμε νά τήν ἐπαναφέρουμε στήν κατά φύσιν λειτουργία της (δηλαδή τοῦ Λογιστικοῦ, τοῦ Θυμικοῦ καί τοῦ Ἐπιθυμητικοῦ). Πρέπει νά στρέψουμε τίς τρεῖς δυνάμεις τῆς ψυχῆς πρὸς τόν Θεό, ἀποσπώντας τίς ἀπό τήν προσκόλλησι στὸν ἑαυτό μας καί τήν ὑλική δημιουργία, ἦτοι πρὸς τόν Κτίσαντα καί ὄχι τήν κτίσι.

Εἶναι γνωστή ἡ διδασκαλία πού συναντοῦμε στά Πατερικά Συγγράμματα, ὅτι πρὸ τῆς πτώσεως ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου ἦταν ἀνοικτή πρὸς τόν Θεό καί τρεφόταν μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ. Τό σῶμα, ἔπειτα, τοῦ προπρωτικοῦ ἀνθρώπου τρεφόταν ἀπό τή γεμάτη μέ Θεία Χάρη ψυχή. Ἔτσι ὅλος ὁ ἄνθρωπος γεύοταν τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ.

Μετά τήν πτώσι, ἡ ψυχή, ἀποκομμένη ἀπό τόν Θεό, δηλαδή τή Θεία Χάρη πού εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς της, «ζητάει νά τραφεῖ, ἀπομυζώντας τό σῶμα. Ἔτσι, γεννιοῦνται τά ψυχικά πάθη. Τό σῶμα μέ τή σειρά του, μὴ βρίσκοντας ζωὴ στήν ψυχή, στρέφεται πρὸς τά ἔξω καί αἰχμαλωτίζεται, ὅπως εἶναι φυσικό, ἀπό τήν ὕλη καί ἐγκλωβίζεται στήν ἀνακύκλωσι τῆς φθορᾶς. Ἔτσι, ἐμφανίζονται τά φιλήδονα σωματικά πάθη, μέ τά ὁποῖα ἀγωνίζεται ὁ ἄνθρωπος νά ἀντλήσει ζωὴ καί χαρὰ ἀπό τήν ὕλη» (Παναγιώτη Νέλλα, *Ζῶν Θεούμενον*, Ἀθήνα 1979, σ. 203 - 204).

Θεραπεία, λοιπόν, εἶναι ἡ ἐκ νέου στροφή τῆς ψυχῆς πρὸς τόν Θεό, γιά νά τρέφεται ἀπ' Αὐτόν, ὥστε στή συνέχεια τό σῶμα νά τρέφεται ἀπό τή χαριτωμένη ψυχή καί ἔτσι ὁ ὅλος ἄνθρωπος νά ἀγιάζεται.

(*Συνεχίζεται*)

Τό πεταμένο κρίνο

Νίκης Τρακοσιῆ
Φιλολόγου

Ήταν ἡ μέρα τοῦ γενικοῦ καθαρίσματος καί, ὅπως πάντα, ὁ χρόνος πίεζε. Ἐμπαινε ἀπό δωμάτιο σέ δωμάτιο βιαστική καί κάπου-κάπου μιλοῦσε μόνη της. Οἱ ἀκαταστασίες πού ἔβρισκε, τά πράγματα πού ὁ καθένας θά μπορούσε νά τά εἶχε συγυρίσει μόνος του καί νά μίν τήν ἐπιφορτίζει μέ περισσότερη δουλειά, οἱ ἀκαταστασίες πού θά μπορούσαν εὐκόλα νά τακτοποιηθοῦν, ἄν ὁ καθένας ὑπολόγιζε καί τόν δικό της κόπο, ἔφερναν κάποια παράπονα στά χεῖλη της. Κάποια στιγμή μίλησε στόν ἑαυτό της: «Τί τά λές; Μόνη σου τά λές, μόνη σου τά ἀκοῦς. Δέν ξέρεις ὅτι αὐτός εἶναι ὁ ρόλος σου;».

Στό βάθος ἤξερε ὅτι ἡ κακή διάθεση πού εἶχε, ὁ κόπος πού ἔνωθε ιδιαίτερα σήμερα νά τήν βαραίνει, δέν ἦταν γιά τίς δουλειές καί γιατί δέν ὑπολόγιζαν τόν κόπο της. Μία ἀπογοήτευ-

ση εἶχε θρονιαστεῖ στήν καρδιά της τίς τελευταῖες μέρες. Μία πίκρα γιά τά εἰρωνικά σχόλια πού ἄκουγε, γιά τήν ψυχρότητα πού ἀντιμετώπιζε κάθε φορά πού ἤθελε νά προχωρήσει λίγο βαθύτερα, πέρα ἀπό τά καθημερινά καί τά πρακτικά.

Στή δουλειά οἱ πιό νεωτεριστές ἔβρισκαν ὑπερβολικό, ἀναχρονιστικό ἢ ἔστω ἀνώφελο, καθετί πού εἰσηγεῖτο γιά μία πιό πνευματική προσέγγιση τῶν καταστάσεων. Καταλάβαινε καλά πώς ἐκτιμοῦσαν τή δουλειά της καί τῆς ἐμπιστεύονταν τίς σοβαρές ὑποθέσεις καί στόν κόπο εἶχε πάντα ἓνα καλό μερίδιο. Ὅταν ὁμως ἐρχόταν ἡ ὠρα γιά κάτι πιό ἐντυπωσιακό, πού θά πρόβαλλε πρὸς τά ἔξω τήν ὑπηρεσία, προωθοῦσαν ἄλλους πιό «κοινωνικούς» καί μέ πιό «σύγχρονες» ιδέες σέ πόστα σημαντικά.

Ἄλλά καί κάποια συγενικά πρόσωπα βάλθηκαν νά τῆς ἀλλάξουν μυαλά. Νά τήν πείσουν ὅτι «μέ τό Εὐαγγέλιο στό χέρι» δέν ζεῖς στήν ἐποχή μας, ὅτι δέν εἶναι κακό νά παρεκκλίνουμε ἀπό κάποιες ἀρχές μας, ἄν φαίνεται αὐτό νά μᾶς συμφέρει.

Ὅταν ἀρνήθηκε στή δουλειά νά πει τό ψέμα πού τῆς ζητοῦσαν, παραμερίστηκε ἀμέσως καί ἀνατέθηκε σέ κάποιον πιό «τολμηρό» ἢ ὑπόθεση. Προχτές θέλησε νά πει σέ μία συνάδελφο πώς ὁ τρόπος πού σκεφτόταν νά λύσει κάποιο πρόβλημα τῆς δέν ἦταν σωστός, πώς ἔπρεπε νά λάβει ὑπόψη καί τό θέλημα τοῦ Θεοῦ... Μέ ἀγάπη καί μέ εὐγένεια τῆς τό εἶπε. Πονοῦσε πραγματικά νά τήν βλέπει νά πηγαίνει στόν γκρεμό τῆς ἁμαρτίας. Ὅμως, δέχτηκε πίσω τήν εἰρωνεία καί τήν ἀντίδραση. Καί ὕστερα πού ἀποχώρησε ἀπό τήν παρέα, ὅταν ἡ κουβέντα ἄρχισε νά παίρνει λάθος δρόμο, ἄκουσε τά εἰρωνικά σχόλια πού συνόδευσαν τήν ἀποχώρησή της.

Στό σπίτι, ὅταν ἄρχιζε νά λέει κάτι ἀπό αὐτά τά περιστατικά, ἔπαιρνε τήν ἀπάντηση: «Ἐσύ

φταῖς. Εἶναι ἀνάγκη νά λές στόν ἕνα καί στόν ἄλλο τί πιστεύεις, κι ἄν νηστεύεις κι ἄν πηγαίνεις Ἐκκλησία; Πές του δέν ἔρχομαι στό πάρτι, γιατί ἔχω ἄλλοῦ νά πάω. Πές ἕνα ψεματάκι... τί τούς δίνεις λογαριασμό; Τί σέ νοιάζει ἐσένα, ἐσύ θά σώσεις τόν κόσμο;».

Ὅχι, δέν ἦταν τόσο ὄνειροπόλα, οὔτε τόσο ἐγωίστρια, ὥστε νά νομίζει ὅτι θά σώσει τόν κόσμο. Ὅμως, δέν τῆς ἐρχόταν νά πει, «δέν μέ ἐνδιαφέρει», δέν ἔνωθε καλά νά ἀκούει νά μιλοῦν μέ τόσο θράσος καί ἀντίδραση γιά κάθε ἱερό καί ὄσιο καί νά σιωπᾶ, νά ἐπαναπαύεται ὅτι ἡ ἴδια κρατοῦσε τήν πίστη της καί ἀγωνιζόταν, ὅσο μπορούσε, νά εἶναι σωστή. Πίστευε πώς ἡ πνευματική ἄγνοια πού ὑπάρχει γύρω μας δέν μπορεῖ νά μᾶς ἀφήνει ἀδιάφορους.

Τελικά ὅμως, ἔνωθε νά λυγίζει. Κανένας δέν φαινόταν νά προβληματίζεται, εἴτε μέ τά λόγια της εἴτε μέ τήν ἀγάπη καί τίς θυσίες της. Ἐφταιγαν οἱ πολλές της ἐλλείψεις, ἔφταιγε ὁ τρόπος της; Μᾶλλον εἶχε καταλάβει λάθος τά πράγματα; Μήπως ὅλοι οἱ ἄλλοι γύρω

της, πού ξέρει ότι πι-
στεύουν και κρατούν
κάποιες αρχές, αλλά για
τόν έαυτό τους μόνο, δέν
περνούν πιό ήσυχα, χωρίς νά
έπηρεάζονται από τά σχόλια
των άλλων;

Δούλευε άσταμάτητα ό νοϋς
της πιό γρήγορα από τά χέρια
της και σχεδόν κατέληγε όπι
ήταν πιό φρόνιμο νά μίν «προ-
καλεί» αντιδράσεις, νά περιο-
ριστεί στόν έαυτό της, νά κρύ-
ψει τήν πίστη της για τόν έαυ-
τό της μόνο. Μπήκε και στό μι-
κρό γραφείο, για νά καθαρίσει.
Κάτι τής μύρισε. Κάτι ώραίο.
«Κρίνο», είπε μόνη της, αλλά
βάзо δέν ύπήρχε εκεί. Τό βάзо
μέ τά κρίνα, πού είχε τίς προ-
ηγούμενες μέρες, τό είχε σπκώ-
σει, γιατί μαράθηκαν και άρχι-
σαν νά λερώνουν τό γραφείο.
Κοίταξε γύρω. Στήν άκρη, μέσα
στόν κάλαθο, ανάμεσα στά πε-
ταμένα χαρτιά πρόβαλλε ένα κα-
τάλευκο κρίνο, πού μόλις είχε
ανοίξει. Θυμήθηκε. Προχτές πού
πέταξε τά κρίνα ήταν κι ένα
μπουμπούκι. Τό σκέφτηκε λίγο
πρίν τό πετάξει, αλλά ήταν τόσο
βιαστική, πού τό έριξε χωρίς
άλλες σκέψεις στόν κάλαθο
μαζί μέ τά άλλα.

Τό κοίταξε και χαμο-
γέλασε. Τής άρεσαν ιδι-
αίτερα αυτά τά κρίνα. Έχουν
κι αυτό τό δυνατό άρωμα,
πού δέν χάνεται ούτε κι όταν
μαραθούν. «Θεέ μου, πόσο άμε-
σα άπαντάς και τί τρόπους βρί-
σκεις!», ψιθύρισε αυθόρμητα.
Τό άνθισμένο, κατάλευκο κρίνο,
πού ευωδίαζε ανάμεσα στα
άχρηστα χαρτιά, τής έφερε στόν
νοϋ τήν ξεχασμένη φράση: «Χρι-
στοϋ ευωδία έσμέν» (Β΄ Κορ. β΄,
15). Ό άνθρωπος του Θεου
είναι και πρέπει νά είναι ευωδία
Χριστου, νά «μυρίζει» Χριστό.

Η πίστη δέν είναι μία θεωρία
πού μπορείς νά τήν άποδέχεσαι
μέ τόν νοϋ, αλλά νά τήν αφήνεις
κρυμμένη εκεί. Τότε συμβαίνει
τό, «πίστις χωρίς των έργων νε-
κρά έστιν» (Ίακ. β΄, 20). Πίστη
σημαίνει κατ' αρχήν τήν ελεύ-
θερη άποδοχή τής ύπαρξης του
Θεου και τήν ύπακοή μέ έμπι-
στοσύνη στό θέλημά Του. Έπει-
τα, σημαίνει τή βιωματική έμπει-
ρία τής παρουσίας Του σε όλη
τήν ύπαρξή μας. Ός εκ τούτου,
όποιος ζει τόν Τριαδικό Θεό, γί-
νεται έναρετος και
άγιος. Γι' αυτό οι
σκέψεις και τά έργα
του έμπνε-

ονται από την παρουσία του Θεού μέσα του.

Ἡ ἀρετή τοῦ Χριστιανοῦ δέν εἶναι ἓνα ἐξωτερικό ἔνδυμα, πού τό φορά κανεῖς κατὰ τίς περιστάσεις καί ἀνάλογα μέ τά περιβάλλοντα. Δέν εἶναι μία στολή γιά κάποιες ὥρες μόνο. «Ὅσοι εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε, Χριστόν ἐνεδύσασθε» (Γαλ. γ', 27). Μόνιμο ἔνδυμα τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Δέν εἶναι γνήσιο τό νά ἔχει ὁ ἄνθρωπος εὐσέβεια, μπαίνοντας στόν Ναό καί μιλώντας μέ ἀνθρώπους πού ἐκτιμοῦν τούς πιστούς ἀνθρώπους καί σέ ἄλλα περιβάλλοντα, ὅπου αὐτό τό ἄρωμα τῆς πίστεως ἐνοχλεῖ, νά τό κρύβει.

Οἱ ἀρετές τοῦ Χριστιανοῦ καλλιεργοῦνται ἐσωτερικά καί εἶναι καρπός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διαφορετικά εἶναι ἐπιφανειακές καί περιστασιακές πράξεις, πού ἴσως καί νά ὑποκρύπτουν κάποια ὑποκρισία. Ἐάν ὑπάρχουν οἱ καρποὶ τοῦ Πνεύματος σέ μία ψυχή, δέν μπορεῖ παρά νά φαίνονται. Μπορεῖς νά κρύψεις ἓνα δυνατό θυμίαμα στό κουτί του καί νά μὴν μυρίζει ἔστω καί κλειστό; Μπορεῖς νά κρύψεις τήν ἀγάπην, τή χαρά,

τήν εἰρήνην, τή μακροθυμία, τήν ἐγκράτεια, τή σεμνότητα, τήν εἰλικρίνεια...;

Τό ἄρωμα προκαλεῖ καί βλάπτει μόνο ὅποιον, γιά κάποιο δικό του πρόβλημα, ἐπηρεάζεται. Καί ὁ Χριστός εἶναι γιά ἄλλους «ὄσμή ζωῆς» καί γιά ἄλλους «ὄσμή θανάτου» (Β' Κορ. β', 16). Ἐάν ὁ ἄνθρωπος θέλει νά παραμένει στήν ἀποστασία καί νά βρίσκεται στόν ἀντίποδα τοῦ Θεοῦ, τότε ὁ πνευματικός θάνατος εἶναι προσωπική του ἐπιλογή, ἀφοῦ ἀπορρίπτει Αὐτόν πού εἶναι καί δίνει ζωή.

Ἡ τελική κρίση βεβαίως, βρίσκεται μόνο στήν ἐξουσία τοῦ Θεοῦ. Τίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων δέν μπορούμε ἐμεῖς νά τίς ἐξιχνιάσουμε καί νά τίς κρίνουμε. Χρέος τοῦ κάθε πραγματικοῦ πιστοῦ εἶναι νά μεταφέρει ἀλώβητη τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ στήν καρδιά του καί νά εὐωδιάζει τό ἄρωμα τῶν δικῶν Του ἀρετῶν. Χωρίς ἐριστικότητα, χωρίς διάθεση νά προβάλλει τόν ἑαυτό του, χωρίς νά ἐλέγχει ἢ νά κρίνει τούς ἄλλους καί χωρίς νά γίνεται ἀδιάκριτος. Ἀπλά, νά ζεῖ χωρίς φόβο αὐτό πού πιστεύει

καί, ὅπου δίνεται ἡ εὐκαιρία ἢ φαίνεται καλό νά δημιουργήσει μία εὐκαιρία νά μιλήσει γιά τόν Χριστό. Ἐξάλλου, πῶς θά μάθουν οἱ ἄλλοι, ἂν δέν ἀκούσουν; «Πῶς δέ πιστεύουσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; Πῶς δέ ἀκούσουσι χωρίς κηρύσσοντος;» (Ρωμ. ι', 14).

Κι ἂν σιωποῦμε κι ἂν κρύβουμε αὐτό πού πιστεύουμε, μπαίνουμε στόν κίνδυνο πού προειδοποιεῖ ὁ Κύριος, «ὅστις δ' ἂν ἀρνήσῃται με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτόν καγὼ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου...» (Ματθ. ι', 33) καί χάνει ἔτσι τόν μισθό αὐτῶν πού Τόν ὁμολογοῦν καί ἔχουν θέση κοντά στόν Θεό ὡς κατά χάριν τέκνα.

Ἦταν δυνατή καί ξεκάθαρη ἡ ἀπάντηση πού πῆρε στους λογισμούς της. Πῆρε τό πεταμένο κρίνο καί τό ἔβαλε σ' ἓνα μικρό ἀνθοδοχεῖο. Ἐάν ἦταν δυνατόν, θά τό κρατοῦσε ἀμάραντο, γιά νά τῆς ὑπενθυμίζει τό χρέος της. Ἐπρεπε νά εὐωδιάζει Χριστόν ἢ ζωὴ καί τά λόγια της, κι ἄς εἶχε ὅλη τὴν περιφρόνηση τῶν ἄλλων. Ἦταν λοιπόν ἓνας πειρασμός ἢ σκέ-

ψη νά περιοριστεῖ στόν ἑαυτό της, νά κρύψει τόν Χριστό στήν καρδιά της καί νά μὴν Τόν φανερώσει.

Ὅταν οἱ λογισμοί τῆς ἀπογοήτευσης καταλλάγιασαν καί ὁ νοῦς καθάρισε, ἄρχισαν νά ἔρχονται στήν ἐπιφάνεια καί τά ἄλλα περιστατικά... Ἦ συνάδελφος πού τῆς ζήτησε τό προσευχητάριο... ἢ ἄλλη πού ζήτησε πνευματικό, οἱ συγγενεῖς πού ζητοῦν τίς προσευχές της, ἢ νέα συνάδελφος πού συχνά ζητᾶ τὴ συμβουλή της... Ναί, δέν ἦταν ὅλα χαμένα. Κάποιες ψυχές εὐχαριστιοῦνται νά ὀσφραίνονται ἄρωμα Χριστοῦ. Ἦ ἴδια δέν εἶχε πάρει τό ἄρωμα τοῦ Χριστοῦ ἀπό κάποιες ψυχές, πού τό σκόρπιζαν στους ἀνθρώπους; Οἱ Ἅγιοι δέν τὴν ἐνέπνεαν πάντα μέ τὴν ἀγιότητα τους; Ἐὰς ἀξιωνόταν κι ἡ ἴδια νά δώσει λίγο ἄρωμα Χριστοῦ, ἔστω καί σέ μία ψυχή! Αὐτό θά ἦταν ἀρκετό γιά τόν ἀγώνα μιᾶς ζωῆς. Κι ἴσως αὐτό θά τῆς ἔδινε παρηγοσία νά ζητᾶ τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ γιά τίς δικές της ἐλλείψεις.

Ίστορία τῆς ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησίας

Ἐκκλησιαστικές μορφές
τοῦ 4ου - 9ου αἰώνα στήν Κύπρο

Χρίστου Χατζημιχαήλ
Θεολόγου - Δρος Φαρμακευτικῆς

Μέρος Α΄

Ο ΑΓΙΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ

Τό ἔτος 325 μ.Χ., ὁ αὐτοκράτορας Μέγας Κωνσταντῖνος, συγκάλεσε τήν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο στήν Νίκαια τῆς Βιθυνίας. Κύριος σκοπός τῆς Συνόδου ἦταν ἡ κατάδίκη τοῦ Ἀρειανισμοῦ. Ταυτόχρονα, διατυπώθηκε ἡ ὀρθόδοξη δογματική διδασκαλία γιά τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ καί ἐξετάσθηκαν καί κάποια ἄλλα θέματα (π.χ. καθορισμός τῆς ἡμερομηνίας ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα). Σύμφωνα μέ τήν Παράδοση, στή Σύνοδο συμμετείχαν 318 Πατέρες καί οἱ ἐργασίες τῆς Συνόδου διήρκησαν ἀπό τίς 14

Ἰουνίου μέχρι τίς 25 Αὐγούστου (οἱ προκαταρκτικές ἐργασίες εἶχαν ξεκινήσει ἀπό τίς 20 Μαΐου).

Μέ τήν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο συνδέεται ἕνας μέγας Κύπριος Ἅγιος, ὁ ὁποῖος χαιρεῖ πανορθοδόξως τεράστιας ἐκτίμησης καί εὐλάβειας. Πρόκειται γιά τόν Ἅγιο Σπυρίδωνα, Ἐπίσκοπο Τριμυθοῦντος τόν Θαυματουργό. Ἐξησε στήν Κύπρο κατά τά τέλη τοῦ 3ου αἰώνα καί στίς ἀρχές τοῦ 4ου αἰώνα καί ἀποτελεῖ φυσιογνωμία πού συνδέεται ἀρρηκτα μέ τήν Ἐκκλησιαστική Ἱστορία τῆς ἐν Κύπρῳ

Ἐκκλησίας. Κατά τήν ἐν λόγῳ περίοδο, δέν ὑπάρχουν πολλές πληροφορίες γιά τήν κατάσταση τῆς Ἐκκλησίας στήν Κύπρο. Εἶναι ὅμως βέβαιο, ὅτι μετά τό Διάταγμα τῆς Ἀνεξιθρησκείας (ἀρχές τοῦ 313 μ.Χ.) ἡ ἐκκλησιαστική ζωή στήν Κύπρο (ὅπως καί σέ ἄλλες περιοχές) θά εἰσερχόταν σέ νέα φάση μέ κύρια χαρακτηριστικά τήν ἀνάπτυξη, τήν ὀργάνωση καί τήν πρόοδο. Ἡ σεβάσμια μορφή τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνα κλήθηκε νά συμμετάσχει στήν Α΄ Οἰκου-

μενική Σύνοδο (εἶχε ἀρχίσει πλέον νά ἐγκαθιδρύεται στήν Ἐκκλησία τό συνοδικό σύστημα) καί ἄν καί δέν περιλαμβάνεται τό ὄνομά του στούς Ἐπισκόπους πού ὑπέγραψαν τά πρακτικά τῆς Συνόδου, εἶναι καθολικά ἀποδεκτό ὅτι συμμετεῖχε καί μάλιστα θαυματουργήσε. Ὁ Ἅγιος φέρεται ὅτι ὑπέγραψε ἀργότερα τίς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου τῆς Σαρδικῆς (342/343 μ.Χ.).

Ἡ ἀρχαιότερη ἀναφορά στόν Ἅγιο Σπυρίδωνα ἔγινε ἀπό τόν Μέγα Ἀθανάσιο, ἐνῶ τά ἀντίστοιχα ἀρχαιότερα βιογραφικά στοιχεῖα τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνα ἐντοπίζονται στόν ἐκκλησιαστικό συγγραφέα Ρουφίνο (402 ἢ 403 μ.Χ.).

Βίο τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνα συνέγραψαν, λίγο ἀργότερα, οἱ Ἱστορικοί Σωζόμενος καί Σωκράτης. Σύμφωνα μέ τόν Ἱστορικό Σωζόμενο, «Σπυρίδωνα τόν Τριμυθοῦντος τῆς Κύπρου ἐπίσκοπον, οὗ τήν ἀρετήν ἐπιδείξαι τήν ἔτι κρατοῦσαν περί αὐτοῦ φήμην ἀρκεῖν ἠγοῦμαι. Τῶν δέ δι' αὐτοῦ σύν θείᾳ ροπῇ γενομένων τά μὲν πλείω, ὡς γέ εἰκός, οἱ ἐπιχώριοι ἴσασι». Ὁ

Ἅγιος, κατά τόν Ἅγιο Τριφύλλιο (Επίσκοπο Λίδρας), γεννήθηκε στό χωριό Ἄσσια τῆς Κύπρου περί τό 270 μ.Χ. Νυμφεύθηκε καί απέκτησε μία θυγατέρα, τήν Εἰρήνη. Ὅμως, ἔχασε νωρίς τόσο τή γυναίκα ὅσο καί τήν κόρη του. Ἡ γνωστή σέ ὄλους ἀγιότητά του ὀδήγησε τό λογικό ποιμνιο στό νά τόν καλέσει στήν ἀρχιερωσύνη καί ἔτσι χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος Τριφυθοῦντος. Ἡ χειροτονία του ἔγινε πολύ πρῖν ἀπό τό 325 μ.Χ. Ἀσχολήθηκε μέ τήν κτηνοτροφία (ἦταν ποιμίν προβάτων) καί ἔκανε πλῆθος θαυμάτων ἀκόμη καί ὅταν βρισκόταν ἐν ζωῇ. Κοιμήθηκε στήν Κύπρο περί τό 348 μ.Χ. Τό θαῦμα πού ἔκανε στήν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο κατέδειξε τό δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδας: ἕνας Θεός, τρία πρόσωπα (ὑποστάσεις). Ὁ Ἅγιος, γιά νά ἀντιμετωπίσει τούς ἀρειανόφρονες, πῆρε ἕνα κεραμίδι καί, ἀφοῦ προσευχήθηκε, εἶπε: «*Εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός*» καί ἀνέβηκε ἀμέσως ἀπό τό κεραμίδι φωτιά πρὸς τά πάνω. Στή συνέχεια, εἶπε «*καί τοῦ Υἱοῦ*» καί ἀπό τό κεραμίδι ἔτρεξε ξαφνικά νερό πρὸς τά κάτω. Ἀκολούθως, ὁ Ἅγιος ὀλοκλί-

ρωσε τό θαῦμα, λέγοντας «*καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*», καί ἔμεινε στά χέρια τοῦ τό χῶμα ἀπό τό ὁποῖο φτιάχτηκε τό κεραμίδι. Μέ αὐτόν τόν τρόπο, ἀποστόμωσε τίς αἰρετικές δοξασίες τοῦ Ἀρείου περί τοῦ Υἱοῦ (ὅτι δηλαδή ὁ Χριστός δέν εἶναι Θεός). Τό λείψανο τοῦ Ἁγίου βρέθηκε μετά ἀπό πολλά χρόνια ἄφθαρτο καί εὐωδιάζον. Γιά νά τιμηθεῖ ὁ Ἅγιος, οἱ πιστοί τό τοποθέτησαν σέ εἰδική μαρμαρίνη λάρνακα, γιά νά τό προσκυνοῦν.

Κατά τίς ἀραβικές ἐπιδρομές, στό νησί τῆς Κύπρου, ἀποφασίστηκε γιά μεγαλύτερη ἀσφάλεια νά μεταφερθεῖ τό λείψανο τοῦ Ἁγίου στήν Κωνσταντινούπολη. Αὐτοκράτορας τότε ἦταν ὁ Ἰουστινιανός Β΄ καί ἐνδεχομένως μαζί μέ τό λείψανο νά μετακινήθηκε παροδικά καί σημαντικό ποσοστό Κυπρίων (ἐγκαταστάθηκαν στήν περιοχή τῆς Κυζίκου, πού μετονομάστηκε σέ Νέα Ἰουστινιανή). Τό σκῆνωμα τοῦ Ἁγίου παρέμεινε στήν Κωνσταντινούπολη μέχρι τά χρόνια τῆς Ἰσλαμικῆς (1453 μ.Χ.). Ρῶσοι περιηγητές τοῦ 14ου καί 15ου αἰώνα ἀναφέρουν ὅτι εἶδαν τό ἱερό λείψανο τοῦ

Ἁγίου στόν Ναό τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων στήν Κωνσταντινούπολη. Τρία χρόνια μετά τήν Ἄλωση, ὁ ἱερέας Γρηγόριος Πολύευκτος διέσωσε τό λείψανο τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνα (μαζί μέ αὐτό τῆς Ἁγίας Θεοδώρας τῆς Αὐγουστάς) καί τό μετέφερε, διασχίζοντας τή Θράκη, τή Μακεδονία καί τήν Ἥπειρο, στήν Κέρκυρα, ὅπου βρίσκεται μέχρι σήμερα στόν Ναό πού κτίστηκε πρὸς τιμή του.

Στήν Κύπρο ἡ Ἱερά Μονή τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνα κτίστηκε στόν χώρο τῆς ἐπισκοπείας του, στήν Τρεμετουσιά. Δέν εἶναι ἀκριβῶς γνωστό πότε κτίστηκε ἡ Ἱερά Μονή, ἀλλά σίγουρα ὑπῆρχε ἀπό ἀρχαιότατων χρόνων Ἱερός Ναός πρὸς τιμή τοῦ Ἁγίου. Σύμφωνα μέ πληροφορίες τοῦ Ρώσου μο-

ναχοῦ καί περιηγητῆ Βασιλείου Μπάρσκου, ἡ ἐκκλησία τοῦ Μοναστηριοῦ κτίστηκε ἀπό τόν Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου Σίλβεστρο τό 1729, πάνω στά ἐρείπια παλαιότερου Ναοῦ (στά ἐρείπια παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς τοῦ πρώτου μισοῦ τοῦ 5ου αἰώνα). Αὐτή τήν πληροφορία δίνει καί ὁ Ἀρχιμανδρίτης Κυπριανός στό βιβλίο του «Ἱστορία Χρονολογική τῆς Νήσου Κύπρου». Τό 1738, ἐπί Ἀρχιεπισκόπου Φιλοθέου, ὁ Ἱερός Ναός διευρύνθηκε καί ἀνακαινίσθηκε. Σήμερα, δυστυχῶς, τελεῖ ἀκόμη ὑπό τουρκική κατοχή καί ὁ Ἑλληνισμός τῆς Κύπρου ἐλπίζει καί περιμένει τήν ἐλεύθερη καί χαρμόσυνη κωδωνοκρουσία τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνα.

Βιβλιογραφία

1. *Θρησκευτική καί Ἠθική Ἐγκυκλοπαιδεία*, Τόμοι 9 καί 11, Ἀθῆναι 1966 καί 1967 (ἀντίστοιχα).
2. Καππαῖ Δημητρίου, *Οἱ ἐν Κύπρῳ διαλάμπαντες Ἅγιοι*, Κύπρος 1996.
3. Σαλαμανοῦ Ἐρμείου Σωζομένου Σχολαστικοῦ, *Λόγος πρὸς τόν αὐτοκράτορα Θεοδόσιον καί ὑπόθεσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας*, πρεφ. 1. 11, Πανεπιστήμιο Αἰγαίου - Τμῆμα Πολιτισμικῆς Τεχνολογίας καί Ἐπικοινωνίας, © 2006, <http://www.scribd.com/doc/64800734/Hermias-Sozomenos-Historia-Ecclesiastic-A> (15. 2. 2013).
4. Φειδᾶ Βλασίου, *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία*, Τόμος Α', Ἀθῆναι 1995.

Θέλω νά γίνω έπιστήμονας

Έλένης Άναστασίου
Έκπαιδευτικοῦ

Τελευταία, ὁ Γιώργος ἀνέπτυξε τεράστιο ἐνδιαφέρον γιά τή Βιολογία. Όλοι τό πρόσεξαν. Οἱ γονεῖς του πού τόν βλέπουν νά διαβάζει Βιολογία ὄχι μόνο ἀπό τά βιβλία τοῦ σχολείου, ἀλλά κι ἀπό ἐγκυκλοπαίδειες κι ἀπό τό διαδίκτυο (κι ἄς ἔχει μόνο δύο μέρες τή βδομάδα αὐτό τό μάθημα), οἱ φίλοι του πού ἔμαθαν πιά ἀπ' ἔξω ὅλα τά θέματα πού τούς τά λέει καί τούς τά ξαναλέει κάθε φορά πού θά βρεθοῦν καί ὁ καθηγητής του στό σχολεῖο, ἀφοῦ παρατηρήθηκε μεγάλη πρόοδος στίς ἐπιδόσεις του σ' αὐτό τό μάθημα. Παίρνει, βέβαια, συνεχῶς ἐπαίνους γι' αὐτό καί τοῦ ἀρέσει, ἀλλά σίγουρα δέν εἶναι αὐτό τό κίνητρό του. Τήν ἔβαλε στήν καρδιά του τή Βιολογία κι ἔθεσε στόχους γύρω ἀπό αὐτό τό θέμα. Τήν τελευταία φορά πού εἶχε αὐτό τό μάθημα ζήτησε ἀπό τόν καθηγῆ του νά μιλήσουν καί ἔκλεισαν ραντεβού γιά σήμερα τό μεγάλο διάλειμμα.

Άκριβῆς στήν ὥρα του ὁ Γιώργος

ἔξω ἀπό τό γραφεῖο τῶν καθηγητῶν. Τόν εἶδε ὁ κ. Παρασκευά καί χαμογέλασε εὐχαριστημένος. Τό συμπαθοῦσε αὐτό τό παιδί καί -τόρα τελευταία- ἀκόμα περισσότερο. Βγήκε ἔξω μέ τόν καφέ του:

- Πάρε κι ἐσύ κάτι νά πιεῖς καί πᾶμε στό γραφεῖο τοῦ βοηθοῦ διευθυντῆ νά τά ποῦμε, Γιώργο.

- Εὐχαριστῶ, κύριε, θά πιῶ κάτι ἀργότερα.

- Φαίνεται νά διψᾷς περισσότερο γιά τή συζήτησή μας, εἶπε καί γέλασε.

Κοκκίνισε ὁ Γιώργος. Τόν ἀκούλouthησε στό γραφεῖο, κάθισαν ἀπέναντι καί ὁ μικρός φαινόταν ἀνυπόμονος.

- Γιά ἄλλη μία φορά μπράβου σου, Γιώργο, ἔκανες μεγάλη πρόοδο στό μάθημά μου. Γνωρίζεις μάλιστα καί πράγματα πού δέν κάναμε στήν τάξη. Μελετᾷς ἀπό μόνος σου;

- Οὐου... πολύ, κύριε. Διαβάζω ἀπό ἐγκυκλοπαίδειες καί ψάχνω

στό διαδίκτυο για καθετί που μαθαίνουμε. Μου αρέσει πάρα πολύ ή Βιολογία. Είναι δύσκολο να τη σπουδάσει κανείς;

- Μπήκες αμέσως στο θέμα βλέπω. Κοίτα, ή Βιολογία είναι επιστήμη και κάθε επιστήμη έχει τη δυσκολία της. Άμα τήν αγαπάς και τη μελετάς όμως, ξεπερνιούνται οι δυσκολίες.

- Ξέρετε, αποφάσισα ότι θέλω να σπουδάσω Βιολογία. Μου αρέσει πάρα πολύ τό αντικείμενο και θά χαιρόμουν να γίνει και ή δουλειά μου. Έχει όμως προοπτικές εργασίας στους δύσκολους καιρούς που περνούμε; Σέ πόσα χρόνια διορίζεται ένας Βιολόγος;

- Ένας Βιολόγος δέν μπορεί να δουλέψει μόνο ως καθηγητής Βιολογίας. Μπορεί να βρίσκεται και σέ ένα εργαστήριο και να κάνει πειράματα, μελέτες, μπορεί να εργαστεί και σέ νοσοκομείο.

- Αυτό ακούγεται ακόμα πιό συναρπαστικό! Ένας κανονικός επιστήμονας δηλαδή!, συμπέρανε ό Γιώργος και γέλασαν και οι δύο. Μπορείτε να μου πείτε ποιά πανεπιστήμια προσφέρουν καλά προγράμματα Βιολογίας; Θέλω να ψάξω τί ζητούν από τούς φοιτητές, για να ξέρω αν πρέπει να

κάνω επιπλέον μαθήματα για κάποιες εξετάσεις.

- Παρόλο που είσαι ακόμα Γυμνάσιο και είναι νωρίς, καλά κάνεις και τό σκέφτεσαι έτσι. Νά είσαι έτομος. Λοιπόν, θά σοῦ φέρω σύντομα πληροφορίες και θά είμαι στή διάθεσή σου για ό,τι άλλο χρειαστείς.

- Ευχαριστώ πολύ, κύριε. Κι αν τά καταφέρω, θά τό χρωστώ κατά ένα μεγάλο μέρος σ' έσας.

- Στόν έαυτό σου και στή μελέτη σου θά τό χρωστάς. Σοῦ τό εύχομαι μέσα από τήν ψυχή μου. Ό Θεός να σέ βοηθήσει να πετύχεις τό όνειρό σου.

- Τί σχέση έχει τώρα ό Θεός. Έπιστήμονας θέλω να γίνω, όχι παπάς, είπε ό Γιώργος και γέλασαν.

- Μά αυτά τά δύο δέν είναι αντίθετα μεταξύ τους, απάντησε ό κ. Παρασκευᾶ.

- Τί έννοείτε;

- Δέν έχουμε και πολύ χρόνο τώρα, αλλά θά σοῦ πῶ μία-δύο σκέψεις γι' αυτό τό θέμα μιά και τό έθιξες. Υπάρχουν Άγιοι, και μάλιστα ιερωμένοι, που ήταν και επιστήμονες, αλλά και επιστήμονες που ήταν πολύ πιστοί στόν Θεό. Σκέψου τούς Τρεις Ιεράρχες. Είναι οι προστάτες

τῆς Παιδείας, γιατί ἦταν πολύ μορφωμένοι, ἦταν ὅμως καί σπουδαῖοι διδάσκαλοι τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἔτσι, ἐπειδή τά συνδύαζαν, τά ἔκαναν καί τά δύο πάρα πολύ καλά. Ὁ ἴδιος ὁ Ἀϊνστάϊν ἔλεγε ὅτι ἡ ἐπιστήμη χωρὶς τὴ θρησκεία χλωαίνει, εἶναι δηλαδή σάν κουτσὴ, δέν εἶναι ὀλοκληρωμένη. Ὅπως μᾶς ἐξηγεῖ ὁ Μέγας Βασίλειος, ἡ ἐπιστήμη καί ἡ τεχνολογία εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ. Ἄν τό καλοσκεφτεῖς, ἔτσι εἶναι. Ὁ Θεός δημιούργησε τόν κόσμον καί ὅλα ὅσα συμβαίνουν σ' αὐτόν μέ τὴ σοφία καί τὴν παντοδυναμία Του καί οἱ ἐπιστήμονες τά ἐξηγοῦν ὅλα αὐτά καί τά ἀναπτύσσουν. Ἡ ἐπιστήμη καί ἡ θρησκεία, λοιπόν, συμπορεύονται, δέν ἀκυρώνουν ἡ μία τὴν ἄλλη.

- Δέν τό εἶχα σκεφτεῖ ποτέ ἔτσι. Πράγματι ὅμως, ὅλα εἶναι δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἄνθρωπος ἀπλά τά χρησιμοποιεῖ.

- Ἀκριβῶς! Καί ὅταν θά γίνεις ἐπιστήμονας, νά θυμᾶσαι αὐτὴ τὴ συμβουλή πού τὴν ἄκουσα τίς προάλλες σέ μία ὀμιλία: νά συμπορεύεις τὴν ἐπιστήμη μέ τὴν ἀρετὴ, ἀλλιῶς καταντᾶ πανουργία. Νά δουλεύεις δηλαδή στὴν ἐπιστήμη σου μέ σοβαρότητα, μέ

ἀπλότητα, μέ πίστη καί μέ ταπεινότητα, γιὰ νά σέ ὀδηγεῖ σέ σωστά μονοπάτια. Ἀλλιῶς, ἡ ἐπιστήμη μπορεῖ νά καταλήξει νά κάνει κακό καί νά φέρει καταστροφές. Ἐπιστήμη δέν εἶναι καί τά ὄπλα καί οἱ βόμβες; Πολλές φορές ὅμως δέν χρησιμοποιοῦνται μέ τόν σωστό τρόπο. Ἔ, τότε εἶναι πού ἡ ἐπιστήμη λειτουργεῖ χωρὶς ἀρετὴ καί καταλήγει σέ ἀρνητικά ἀποτελέσματα.

- Θά τό ἔχω κι αὐτὸ ὑπόψη μου, ἂν καταφέρω κάποτε νά γίνω ἐπιστήμονας.

- Ἄντε τώρα πῆγαινε, γιατί θά χτυπήσει τό κουδούνι. Μόλις πού προλαβαίνεις νά πιεῖς μία γουλιὰ νερό.

Ὁ Γιῶργος βγήκε χαρούμενος καί προβληματισμένος ἀπὸ τὸ γραφεῖο. Τά πράγματα ἔπαιρναν πιά τόν δρόμο τους, εἶχε ὅμως ἀκόμα κάτι νά σκεφτεῖ. Ἦθελε νά γίνει καλὸς ἐπιστήμονας, σπουδαῖος κι ἐπιτυχημένος, ἀλλά καί ἐνάρετος. Γι' αὐτὸ ἔπρεπε νά δουλεύει σέ δύο ἐπίπεδα. Νά συνεχίσει νά μελετᾶ, ἀλλά καί νά βάλει μέσα του τίς ἀρετές τοῦ Θεοῦ, οὕτως ὥστε ὅταν ἔρθει ἐκείνη ἡ ὥρα, ἡ δική του ἐπιστήμη νά μὴν καταντᾶ πανουργία, ἀλλά εὐεργεσία.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

«ΤΟ ΦΩΣ»

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΝΕΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

«Ἡ τοῦ στόματός σου, καθάπερ πυρός ἐκλάμψασα χάρις,
τὴν οἰκουμένην ἐφώτισεν...»

Θησαυρός ἀνεξάντλητος καί πηγὴ ἀκορέστου γνώσεως κάθε ἔννοια, πού ἐκφραζόταν ἀπὸ τὴ «Χρυσίλατον Σάλπιγγα», τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο. Ὁ Μέγας αὐτὸς Ἱεράρχης δὲν ἦταν ἀπλῶς ἓνας ἐξαιρετικὸς ἐρμηνευτὴς τῶν Γραφῶν. Ὑπῆρξε ἄριστος ποιμέναρχης τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, θέτοντας πρωτίστως τὸν ἑαυτό του στὴ διακονία τῶν ἀνθρώπων. Τὰ κείμενά του εἶναι πάντοτε διαχρονικά καὶ οἱ λόγοι του μεστοὶ ἀπὸ τὰ νάματα τῆς εὐαγγελικῆς ἀλήθειας. Ἀπευθύνονται μὲ παρρησία καὶ ἀγαθότητα πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, μὲ σκοπὸ νὰ θωρακίσουν τὴν πίστη μας καὶ νὰ φωτίσουν τίς καρδιές μας.

Οἱ ἐκδόσεις τῆς συνοδείας τοῦ Ἱερομονάχου Σπυρίδωνος, πού ἐγκαταβιεῖ στὴ Νέα Σκῆτη τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἐπεξεργάζονται μὲ ἰδιαίτερη φροντίδα τὰ ἔργα τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου καὶ τὰ ἐκδίδουν ἀκατάπαυστα σὲ ξεχωριστοὺς θεματικοὺς τόμους σὲ νεοελληνικὴ ἀπόδοση.

Ὁ κάθε τόμος πραγματεύεται πτυχές ἀπὸ τῆς πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τῶν Χριστιανῶν. Οἱ θεμελιώδεις ἀρετές

τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὸν πλησίον, τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδας παρουσιάζονται ἐπιλεκτικὰ στὸν πρῶτο τόμο.

Ὁ δεύτερος τόμος εἶναι ἀφιερωμένος στό μεγαλεῖο της ταπείνωσης καὶ στή δύναμη πού παράγεται ἀπ' αὐτήν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ πάθους τῆς ὑπερηφάνειας καὶ τῆς κενοδοξίας. Εἶναι ἡ ἀρετὴ πού καλλιέργησαν ὅλοι ὅσοι ἀγωνίστηκαν γιὰ νὰ κερδίσουν τὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Ὁ γάμος καὶ ἡ οἰκογένεια εἶναι τὰ θέματα πού περιέχονται στὸν τρίτο τόμο. Ὁ Ἱερός Πατὴρ ἀναφέρεται στήν ἀμοιβαία ἐν Χριστῷ συζυγικὴ ἀλληλοπεριχώρηση, ὑποδεικνύοντας συνάμα καὶ τοὺς κινδύνους ἢ τὰ προ-

βλήματα πού ἐνδέχεται νὰ συναντήσει κάθε οἰκογένεια στήν κοινὴ της πορεία πρὸς τὸν ἅγιασμό.

Ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι γιὰ τὸν Ἅγιο μία ἀπὸ τίς μεγαλύτερες εὐαγγελικὲς πράξεις πού δίδαξε ὁ Χριστός καὶ οἱ ὁποῖες ἐφαρμόστηκαν στήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας μέσα ἀπὸ τὰ δεῖπνα ἀγάπης καὶ προσφορᾶς. Ἡ κοινοκτημοσύνη, ἡ ἀκτημοσύνη καὶ ἡ

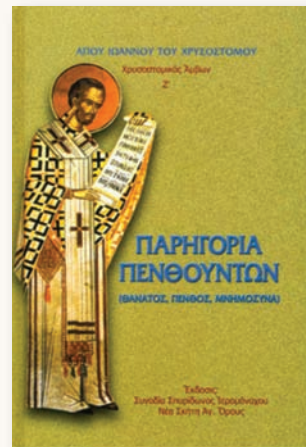

αυτάρκεια αποτελούν όμοιότητες πτυχές τῆς ἐλεημοσύνης. Ἡ οὐσία ὅμως τῆς πράξης αὐτῆς ἔγκειται στή συνειδητοποίηση τοῦ γεγονότος ὅτι δωρεοδότης τῶν πάντων εἶναι ὁ Ἅγιος Θεός καί καθετί πού κατέχουμε ὡς περιουσία πρέπει νά τό διαχειριζόμαστε πρὸς ὠφέλειά μας πνευματική. Αὐτά καί ἄλλα πολλά διδάσκει ὁ Μέγας Ἱεράρχης στὸν τέταρτο τόμο τῆς σειρᾶς.

Ὁ πέμπτος τόμος εἶναι ἀφιερωμένος στήν προσευχή καί μάλιστα χαρακτηρίζεται ὡς «τά νεῦρα τῆς ψυχῆς». Ὁ παραπάνω χαρακτηρισμός εἶναι μὲν συμβολικός, ἀλλά μέ νόημα ὑπαρξιακό καί ὄντολογικό. Χωρίς τά ζωτικά ὄργανα ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά ζήσει. Τό ἀντίστοιχο ἰσχύει καί γιά τά ψυχικά ὄργανα πού τροφοδοτοῦν ἀκατάπαυστα τὸν ἄνθρωπο στήν πνευματική σχέση του μέ τὸν Θεό. Ἡ προσευχή ἀποτελεῖ τὸν σημαντικότερο ἀγωγὸ ἐπικοινωνίας μέ τὸν Δημιουργό μας, ἀλλά συνάμα καί πράξη πού καλλιεργεῖ τίς ἀρετές καί ἐμψυχώνει τὸν ἄνθρωπο στὸν ἀγῶνα του γιά τή θεραπεία τῶν παθῶν.

Οἱ δύο τελευταῖοι τόμοι, «Παρηγορία πενθούντων» καί «Ὁ ἀνθρώπινος πόνος», πραγματεύονται κυρίως τά μεταπτωτικά στοιχεῖα πού ἀπέκτησε στή φύση του ὁ ἄνθρωπος. Ὁ πόνος, ἡ θλίψη καί οἱ διάφορες ἀσθένειες καί ὁ θάνατος στή ζωή τῶν ἀνθρώπων εἶναι πραγματικότητες πού πληγώνουν πολλές φορές τοὺς ἀνθρώπους καί μάλιστα ἀναπάντεχα. Εἶναι ὅμως καί εὐκαιρίες γιά πνευματική τελείωση καί

ψυχική ανάταση. Είναι αλήθειες πού βιώνουμε καθημερινά και, μέσω αυτών, μπορούμε νά αναζητήσουμε τήν αλήθεια τοῦ μυστηρίου τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ὁχι, βέβαια, μονάχα μέ τήν περιορισμένη δική μας ἀνθρώπινη αὐτοπεποίθηση, ἀλλά μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ καί τίς πρεσβεῖες τῶν Ἁγίων Πατέρων.

* * *

Τό βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, «Τό Φῶς», φέρει εἰς γνώση τοῦ κοινοῦ ὅτι διαθέτει πρός πώληση παλαιές καί νέες ἐκδόσεις χριστιανικῶν βιβλίων, ὀπτικοακουστικῶν μέσων (cd, dvd), καθώς καί ὅλων τῶν εἰδῶν ἱερά σκευή καί ἐκκλησιαστικά χειροτεχνήματα.

Θά θέλαμε, ἐπίσης, νά σᾶς ἐνημερώσουμε ὅτι ἀρκετά βιβλία μας πωλοῦνται σέ εἰδικές προσφορές.

Διεύθυνση:

Βιβλιοπωλεῖο Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου «Τό Φῶς»
Ἀδαμαντίου Κοραῆ 20 - 26

Τ.Θ. 21130, 1502 Λευκωσία

Τηλέφωνο: 22430301, 22344309

Φάξ: 22343122

E-mail: fos@iak.org.cy

